

บทที่ ๓

การวิเคราะห์เนื้อหาของสารคดีท่องเที่ยวประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

พ.ศ. ๒๕๔๔ ถึง พ.ศ.๒๕๕๑

การวิเคราะห์เนื้อหาของสารคดีท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาชนจีน พ.ศ. ๒๕๔๔ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๑ ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการศึกษาเป็น ๔ หัวข้อ คือ การเดินทางไปท่องเที่ยว ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว ความรู้ในด้านต่าง ๆ และความคิดเห็นของผู้เขียน โดยมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

๓.๑ การเดินทางไปท่องเที่ยว

๓.๑.๑ วิธีการเดินทางและระยะเวลาการเดินทาง

๓.๑.๒ สถานที่พัก

๓.๑.๓ อุปสรรคและปัญหาในการเดินทาง

๓.๒ ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว

๓.๒.๑ ความรู้เกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยว

๓.๒.๒ ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว

๓.๒.๓ เอกลักษณ์และสิ่งที่มีชื่อเสียงของสถานที่ท่องเที่ยว

๓.๓ ความรู้ในด้านอื่น ๆ

๓.๓.๑ ความรู้ด้านประวัติศาสตร์

๓.๓.๒ ความรู้ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่

๓.๓.๓ ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย

๓.๓.๔ ความรู้ด้านภาษา

๓.๓.๕ ความรู้ด้านศิลปหัตถกรรม

๓.๔ ความคิดเห็นของผู้เขียน

๓.๔.๑ ความคิดเห็นของผู้เขียนต่อบ้านเมือง

๓.๔.๒ ความคิดเห็นของผู้เขียนต่อผู้คน

๓.๔.๓ ความคิดเห็นของผู้เขียนต่อการคมนาคมขนส่ง

๓.๑ การเดินทางไปท่องเที่ยว

สารคดีท่องเที่ยวแต่ละเรื่อง ผู้เขียนไม่ได้เดินทางไปทุกมณฑล แต่วิธีการเขียนเล่าเรื่อง การท่องเที่ยว ทำให้เห็นภาพโดยรวมของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้อย่างชัดเจน มณฑลที่ผู้เขียนนิยมไปท่องเที่ยวและนำมาเขียนในสารคดีท่องเที่ยว คือ มณฑลเจ้อเจียง มณฑลเจียงซู มณฑลกวางสี มณฑลกวางตุ้ง มณฑลซานตง มณฑลซานซี มณฑลเหลียวหนิง มณฑลส่านซี มณฑลกานซู มณฑลซินเจียง และนครฮ่องกง ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นสถานที่สำคัญ โดยกล่าวถึงวิธีการเดินทางและระยะเวลาการเดินทาง สถานที่พัก และอุปสรรคและ ปัญหาในการเดินทาง มีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

๓.๑.๑ วิธีการเดินทางและระยะเวลาการเดินทาง

ผู้เขียนสารคดีเล่าถึงวิธีการเดินทางและระยะเวลาการเดินทางไปสถานที่ต่าง ๆ โดยมีวิธีการเดินทางด้วยพาหนะต่าง ๆ และมักจะกล่าวถึงบรรยากาศในการเดินทาง และกิจกรรมต่าง ๆ ในขณะที่เดินทาง ดังเช่นสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ลอยไปในกังต้ง ความว่า

เหอเฟยอยู่ห่างจากเซี่ยงไฮ้ไปทางตะวันตกราวสี่ร้อยกว่ากิโลเมตร ห่างจากเส้าชิ่งในระยะพอ ๆ กัน นี่หากจองตั๋วรถไฟหัวกระสุนที่เรียกย่อ ๆ ว่า CRH ได้ รุ่งไม่ถึง ๓ ชั่วโมงก็ถึงเหอเฟยแล้ว ไม่ต้องกระสับกระส่ายทรมาณตัวเกือบ ๗ ชั่วโมงด้วยการนั่งม้าไม้ที่พนักงานตั้งฉากเก้าอี้บองศาในรถไฟธรรมดา ขึ้นสามอย่างที่ผมทำในคำคืนหนึ่ง

(ลอยไปในกังต้ง. ๒๕๕๑ : ๔๕)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนใช้วิธีบรรยายพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง สัมพันธ์กับระยะเวลาการเดินทางภายในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เนื่องจากเมืองต่าง ๆ ตั้งอยู่ห่างไกลกัน การเดินทางจึงต้องใช้เวลานาน การเดินทางไปมาหากัน จึงมีทางเลือก ๒ ทาง คือ ๑) เดินทางด้วยรถไฟหัวกระสุน ซึ่งเป็นรถไฟที่เล่นด้วยความเร็วสูง ใช้เวลาน้อยในการเดินทาง ๒) เดินทางด้วยรถไฟธรรมดา ซึ่งใช้เวลาเดินทางนานกว่า และยังทำให้เกิดความไม่สบายในขณะที่เดินทางด้วย ดังนั้นการเดินทางทางรถไฟ จึงเป็นทางเลือกที่สำคัญในการเดินทางท่องเที่ยวในสาธารณรัฐประชาชนจีน

ในสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง Unseen China : นิกเส้นทางเมืองจีน เล่าถึงวิธีการเดินทางและระยะเวลาการเดินทางจากเมืองชิงเต่าไปยังเมืองเทียนไถ ดังความว่า

เส้นทางที่ไปคือ ออกจากเมืองชิงเต่าตอนเช้าราว ๘ โมงทางรถยนต์ มุ่งขึ้นไปทางทิศเหนือเป็นระยะทาง ๒๐๐ กิโลเมตรจนถึงริมฝั่งทะเลเหลืองตรง

เมืองเยินไถ ใช้เวลาวิ่งเกือบ ๕ ชั่วโมง

(Unseen China : ลึกลับเส้นทางเมืองจีน. ๒๕๕๐ : ๑๘๒)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การเดินทางจากเมืองหนึ่งไปยังอีกเมืองหนึ่ง ในสาธารณรัฐประชาชนจีนใช้เวลานาน ดังเช่น การเดินทางจากเมืองชิงเต๋่าไปยังเมืองเยินไถ โดยรถยนต์ใช้เวลาเกือบ ๕ ชั่วโมง แต่การเดินทางเลียบริมฝั่งทะเลเหลือง ก็ทำให้รู้สึกเพลิดเพลินกับการทัศนียภาพโดยไม่รู้สึกรีบร้อนหน่ายประการใด

ในสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง รองเท้าบนรอยทราย มีวิธีการเดินทางโดยจักรยาน และใช้ระยะเวลาการเดินทางชมเมืองซีอานเป็นเวลาสองชั่วโมง ดังความว่า

บนอานจักรยาน เหนือเมืองซีอาน เวลา ๒ ชั่วโมง กับ ๑๔ กิโลเมตร
ผ่านไปอย่างรวดเร็ว

(รองเท้าบนรอยทราย. ๒๕๔๕ : ๕๒)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนเล่าว่าวิธีการเดินทางในสาธารณรัฐประชาชนจีนที่น่าสนใจอีกทางหนึ่งคือ การขี่จักรยาน แต่เนื่องจากภูมิประเทศที่สวยงามของเมืองซีอานประเทศจีน ทำให้การใช้เวลาในการเดินทางที่ยาวนาน และจะต้องออกแรงหนักเหนื่อย ก็ไม่ได้สร้างความลำบากต่อนักท่องเที่ยวที่รู้สึกว่าเป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่ยาวนาน

ในสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ยิ้มจีน ผู้เขียนเล่าวิธีการเดินทางโดยเครื่องบิน จากกรุงเทพมหานคร ไปยังเมืองฮ่องกง และต่อไปเมืองกู่หยลิน ใช้เวลาประมาณ ๑๑ ชั่วโมง ดังความว่า

การเดินทางของเรา เริ่มขึ้นในเช้าวันเสาร์ ที่ ๒๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๐
ออกจากสนามบินสุวรรณภูมิ เวลาประมาณ ๑๑ นาฬิกา โดยสายการบิน
คาเธ่ย์แปซิฟิค ไปยังสนามบินเซ็กแลปก้อกฮ่องกง เพื่อเปลี่ยนเครื่อง (Transit)
จากนั้นเดินทางต่อไปสู่เมืองกู่หยลิน โดยสายการบินดราคอนแอร์ ซึ่งกว่าจะถึง
เมืองกู่หยลินเป็นเวลาประมาณ ๔ ชั่วโมง

(ยิ้มจีน. ๒๕๕๑ : ๑๕)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การเดินทางไปยังเมืองกู่หยลินสาธารณรัฐประชาชนจีน ถึงแม้จะใช้เวลานาน แต่นักท่องเที่ยวไม่รู้สึกลำบาก เพราะในปัจจุบันมีสายการบินหลายสาย เช่น สายการบินคาเธ่ย์แปซิฟิค ที่เดินทางจากประเทศไทยไปฮ่องกง และจากฮ่องกงมีสายการบินดราคอนแอร์ ช่วยให้การเดินทางสู่เมืองกู่หยลินสะดวกสบาย

สรุปได้ว่าผู้เขียนสารคดีท่องเที่ยวแต่ละคนจะเล่าถึงวิธีการเดินทางและระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยว โดยใช้พาหนะหลายประเภท ทั้งเครื่องบิน รถไฟ รถยนต์ จักรยาน เป็นต้น และเล่าถึงบรรยากาศและความรู้สึกในระหว่างการเดินทาง เป็นประสบการณ์ในการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันของนักเขียนแต่ละคน

๓.๑.๒ สถานที่พัก

ผู้เขียนสารคดีมักจะกล่าวถึงสถานที่พักและความสะดวกสบายต่าง ๆ ในการเข้าพัก ในระหว่างที่เดินทางท่องเที่ยว ผู้อ่านจะเห็นภาพตามที่คุณเขียนบรรยายได้อย่างชัดเจน ดังปรากฏในเรื่อง Unseen China : นึกเส้นทางเมืองจีน ดังความว่า

โรงแรมนี้แสดงความหรูสุด ๆ ชนิดเป็น อินเทอร์เน็ต อย่างไม่มีที่ติเลย และอินเทอร์เน็ตสุด ๆ ก็คือตรงกลางโรงแรมจุดหนึ่ง สถาปนิกกำหนดให้เป็น ที่โล่งว่างจากชั้นล่างถึงชั้นบนสุด แบบที่เป็นศัพท์ที่เรียกกันจนชินหูว่า Atrium รอบ ๆ ที่โล่งนั้น คือห้องพักซึ่งสามารถเปิดหน้าต่างมองลงมาเห็น ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่ชั้นล่างสุดได้

(Unseen China : นึกเส้นทางเมืองจีน. ๒๕๕๐ : ๔๒)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าสถานที่พักที่เป็นโรงแรมในสาธารณรัฐประชาชนจีน มีความทันสมัยและหรูหรา อำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยว ชาวต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยว จึงมีการออกแบบและก่อสร้างโรงแรมที่พักที่ทันสมัย และสร้างความรู้สึกลึ้นตาตื่นใจ ดังเช่น โรงแรมศูนย์ประชุมนานาชาติในเมืองฉางชุน เป็นต้น

เมื่อผู้เขียนเดินทางไปยังเมืองซีอานในมณฑลส่านซี สุเมธ แสงนิมนวลได้บรรยายถึง สภาพห้องพักและความสะดวกสบายต่าง ๆ ดังปรากฏในสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ยืมจีน ความว่า

เมื่อคูบ้านเมืองซีอานแล้ว จากนั้นได้เข้าพักใน โรงแรม ระดับ ๕ ดาว ชื่อ Shangri-la Hotel ซึ่งสภาพห้องดีมาก ผมเองในฐานะหัวหน้าคณะ เขาจัด ห้องสวีท (suite) ให้อย่างดี มีห้องรับแขกอยู่ในตัว แอมมีผลไม้หลายชนิด ให้ลิ้มลอง ห้องนอนห้องน้ำก็แจ่มแจ๋ว เรียกว่านอนสบายหลับสนิททราจจริง ๆ

(ยืมจีน. ๒๕๕๑ : ๗๕)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่าโรงแรมระดับ ๕ ดาวที่ชื่อ Shangri-la Hotel มีห้องพัก ที่ดีมาก โดยเฉพาะห้องสวีท (suite) และยังมีบริการผลไม้อีกด้วย เป็นการสร้างความประทับใจ ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายและได้พักผ่อนเต็มที่ ซึ่งจะทำให้รู้สึกสดชื่น พร้อมที่จะเดินทางท่องเที่ยวไปที่อื่น ๆ ต่อไป

ในสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ถนนหนมนี่สิ ผู้เขียนเดินทางไปฮ่องกง และได้พักที่บ้าน ของชาวฮ่องกงที่เปิดให้นักท่องเที่ยวมาเช่าพัก เป็นที่พักที่สะดวกสบาย และราคาไม่แพง ดังความว่า

ผมพบว่าที่พักของผมนี่คือ “บ้าน” ของชนชั้นกลางชาวฮ่องกงดี ๆ นี่เอง ด้วยวิถีชีวิตแบบชาวฮ่องกงที่มักจะอยู่อาศัยอย่างแออัดตามอาคารสูง ๆ หลังจาก ผ่านประตูที่มีหน้าต่างคล้าย “ลูกกรง” ก็เข้าสู่อาณาบริเวณของตัวบ้านที่มีพื้นที่ ไม่น่าจะเกิน ๓๐ ตารางเมตร กลิ่นอายของความเป็น “บ้าน” รุนแรงราวกับผม

เข้ามาเป็นสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัว เห็นหน้าคุณลุงคุณป้าเจ้าของบ้านนี้ว่าเป็นญาติผู้ใหญ่ พวกเขาพาผมไปยังห้องเล็ก ๆ ห้องหนึ่ง และด้วยพื้นที่ของ “บ้าน” ที่มีขนาดเล็กอยู่แล้ว พื้นที่ที่ถูกกันไว้สำหรับห้องพักของผมจึงเล็กแคบอย่างไม่ต้องสงสัย พื้นที่ภายในห้องเป็นสีเหลี่ยมผืนผ้าที่ด้านกว้างของห้องแคบเกินกว่าจะนอนขวางได้ เพียงแค่ต้องตั้งตามแนวยาวของห้องเท่านั้น ยามที่กำลังจะหย่อนตัวลงนอนจึงให้อารมณ์เหมือนพวกผีดิบดูดเลือดกำลังจะก้าวลงโลงยังงัยงั้น และพื้นที่เท่านั้นสามารถประกอบห้องน้ำในตัวได้อย่างน่าอัศจรรย์ เพียงถูกลงจากเตียงก็ก้าวเข้าห้องน้ำได้ทันที การชำระล้างร่างกายในห้องที่มีพื้นที่เท่านั้นจึงนับว่าทุกทุกเลยไม่น้อย ที่ได้มาทั้งหมดนี้ทำให้เพราะความประหยัดจนเกินเหตุไม่ ราคาห้องคืนละ ๑๕๐ เหรียญฮ่องกง ถือเป็นมาตรฐานค่าเช่าห้องพักสำหรับนักแบกเป้ชา้หมาทั้งหลายในฮ่องกง

(ถนนหมื่นลี, ๒๕๕๑ : ๓๑-๓๒)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า คนฮ่องกงใช้ที่พักของตัวเองมาให้นักท่องเที่ยวที่มีเงินไม่มากมาเช่าพัก สะท้อนให้เห็นว่า แม้ในฮ่องกงมีคนอยู่อย่างแออัด มีพื้นที่น้อยต้องอาศัยอยู่บนตึกสูง แต่ก็ยังเป็นครอบครัวที่มีสมาชิกหลายคนและอบอุ่น มีวิถีชีวิตที่มีความสุข สามารถหารายได้จากการแบ่งที่อยู่อาศัยให้นักท่องเที่ยวที่มีเงินน้อย หรือ “นักแบกเป้ชา้หมา” มาเช่าพักได้ สภาพห้องพักจะคับแคบ แต่ราคาไม่แพง มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าพัก และเจ้าของห้องพักชาวฮ่องกงก็มีอัธยาศัยดี ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกเหมือนอยู่ในบ้านของตัวเอง

สรุปว่าการท่องเที่ยวในสาธารณรัฐประชาชนจีน นักท่องเที่ยวสามารถเลือกวิธีเดินทางจากเมืองหนึ่งไปยังอีกเมืองหนึ่ง โดยใช้เครื่องบิน รถยนต์ และพาหนะอื่น ๆ ได้สะดวกสบาย เวลาในการเดินทางจะขึ้นอยู่กับพาหนะแต่ละชนิด แม้ว่าจะใช้เวลานานแต่ในระหว่างการเดินทาง นักท่องเที่ยวก็จะได้เห็นทัศนียภาพที่สวยงามตลอดทาง ส่วนสถานที่พักก็มีความสะดวกสบาย และมีความทันสมัย หลากหลายแตกต่างกันไปตามราคาของห้องพักที่นักท่องเที่ยวต้องการ ถึงแม้ว่าจะเป็นวิธีการเดินทาง การใช้เวลาเดินทาง และสภาพที่พัก จะเป็นอย่างไรก็ตาม แต่นักท่องเที่ยวก็ได้รับความรู้ และความสนุกสนานเพลิดเพลินไปกับภูมิประเทศอันสวยงาม รู้จักวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีน ที่มีการต้อนรับและการอำนวยความสะดวกอย่างดีจากชาวจีน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะประทับใจและสนใจที่จะมาท่องเที่ยว เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ นำมาใช้พัฒนาประชาชนและประเทศให้เจริญยิ่งขึ้น

๓.๑.๓ อุปสรรคและปัญหาในการเดินทาง

สารคดีท่องเที่ยวที่กล่าวถึงอุปสรรคและปัญหาในระหว่างการเดินทางเยือนประเทศจีน มีเพียงเรื่องเดียวคือ ถนนหมื่นลี่ ผู้เขียน เรวัต อริยกุลชัย เล่าถึงอุปสรรคและปัญหาในการสื่อสารและการปรับตัว มีรายละเอียด ดังนี้

๓.๑.๓.๑ อุปสรรคในการสื่อสาร

อุปสรรคในการสื่อสารในการท่องเที่ยว มีสาเหตุมาจากการใช้ภาษาที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวกับคนจีน ความว่า

*อุปสรรคทางด้านภาษาดังกล่าวส่งผลถึงการสื่อสารระหว่างผมกับลิซุน
อย่างช่วยไม่ได้ คุยไปคุยมาแบบเข้าใจบ้างไม่เข้าใจบ้าง*

(ถนนหมื่นลี่. ๒๕๕๑ : ๑๐๐)

จากตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าอุปสรรคทางด้านภาษาเป็นปัญหาของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่สำคัญ ทำให้พูดคุยกันไม่รู้เรื่อง เพราะคนจีนพูดแต่ภาษาจีนเท่านั้น จะไม่พูดภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่น ๆ ส่วนนักท่องเที่ยวไม่สามารถพูดภาษาจีนได้เลย การสื่อสารกันจึงไม่สะดวก

๓.๑.๓.๒ อุปสรรคในการปรับตัว

ปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยว บางครั้งเกิดจากนักท่องเที่ยวปรับตัวไม่ได้ เมื่อมาอยู่ในสภาพภูมิประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่แตกต่างจากถิ่นที่อยู่ของนักท่องเที่ยวคนไทยและประเทศอื่น ๆ ความว่า

*คืนแรกในลาซา ผมนอนหลับแบบไม่ค่อยสนิทนัก อาจเพราะด้วย
อยู่แปลกที่แปลกความสูง*

(ถนนหมื่นลี่. ๒๕๕๑ : ๑๕๔)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า เมื่อเดินทางถึงเมืองลาซา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ราบสูง นักท่องเที่ยวคนไทยเคยชินกับการอยู่อาศัยในภูมิภาคที่ร้อนชื้น พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม จึงไม่คุ้นเคยกับภูมิประเทศและภูมิภาคของสาธารณรัฐประชาชนจีน ทำให้ปรับตัวไม่ได้ นอนไม่หลับและพักผ่อนได้ไม่เพียงพอ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของนักท่องเที่ยว

จากตัวอย่างสารคดีท่องเที่ยวข้างต้นสรุปได้ว่า นอกจากสารคดีจะให้ความรู้และความสำราญใจจากการท่องเที่ยวของผู้เขียนแล้ว ผู้เขียนบางคนอาจจะเล่าถึงอุปสรรคและปัญหาในการเดินทางที่พบได้เสมอ คืออุปสรรคในการสื่อสาร และการปรับตัวในภูมิประเทศและภูมิภาคที่แตกต่างจากประเทศไทย แต่ผู้เขียนก็สามารถจัดการกับปัญหาและอุปสรรค และไม่ได้นำมาเป็นสาเหตุที่ทำให้ล้มเลิกการเดินทาง

๓.๒ ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาชนจีนในช่วงเวลานี้ ผู้เขียนจะไปที่สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อทัศนศึกษา รวมทั้งแสวงหาความรู้และประสบการณ์ที่แปลกใหม่ แล้วเขียนบันทึกในเนื้อหาสารคดี จำแนกได้ ๓ ประการ คือ ความรู้เกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ และสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเป็นเอกลักษณ์ โดยมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

๓.๒.๑ ความรู้เกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยว

สารคดีท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาชนจีน พ.ศ. ๒๕๔๔ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ ได้แก่ ที่ตั้ง ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ ประชากร ทรัพยากร และลักษณะพื้นที่ เป็นความรู้ความเข้าใจสภาพของสถานที่ท่องเที่ยวในมณฑลที่ผู้เขียนไปเยือน ได้แก่ มณฑลในภูมิภาคตะวันออก ภูมิภาคใต้ ภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภูมิภาคตะวันตกเฉียงเหนือ

๓.๒.๑.๑ มณฑลในภูมิภาคตะวันออก

สารคดีท่องเที่ยวให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ของมณฑลเจ้อเจียง และมณฑลเจียงซู มีรายละเอียดดังนี้

(๑) มณฑลเจ้อเจียง สารคดีท่องเที่ยวให้ความรู้ภูมิศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยวของเมืองเส้าชิ่ง และเมืองหังโจว ดังนี้

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ลอยไปในกังต้ง ผู้เขียนสมพงษ์ งามแสงรัตน์ เล่าถึงลักษณะภูมิศาสตร์ของเมืองเส้าชิ่ง ดังความว่า

เส้าชิ่ง เป็นเมืองแห่งสายน้ำ แค่นั่งรถเมล์สักป้ายเป็นได้ผ่านคูคลอง สักสายหรือข้ามสะพานสักแห่ง ถ้าอยากรู้ว่าคูคลองของเส้าชิ่งมีมากมายขนาดไหน ชนิดไม่ต้องเสียเวลาตระเวนดูทั่วมือง ให้ไปเดินเล่นในสวนสาธารณะใจกลางเมืองที่มีเจดีย์เก่าตั้งเป็นสง่าชื่อต้าซ่านถา ที่นี่เขาอยู่ภูมิทัศน์ของเส้าชิ่งลงบนพื้น แล้วปล่อยน้ำให้ไหลลัดไปตามคูคลองจำลอง นอกจากจะสนุกกับการก้าวข้ามน้ำข้ามสะพานมากมายแล้ว ยังได้เห็นภูมิประเทศ รู้จักสถานที่ของเส้าชิ่งคืนัก

(ลอยไปในกังต้ง. ๒๕๕๑ : ๑๖)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า เมืองเส้าชิ่งมีภูมิประเทศที่ได้ชื่อว่าเป็นเมืองแห่งสายน้ำ มีคูคลองทั่วมือง เป็นที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เหมาะที่จะศึกษาลักษณะบ้านเมืองและวิถีชีวิตของคนจีนที่อยู่ริมน้ำ ถ้านักท่องเที่ยวไม่มีเวลาเพียงพอ เพราะมีพื้นที่กว้างขวาง ก็ไปดูเมืองเส้าชิ่ง

ขนาดย่อที่จัดแสดงไว้ที่สวนสาธารณะ ก็จะเห็นภูมิประเทศและลักษณะของคูคลองในเมืองเล่าซึ่งได้ทั้งเมือง

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ย่ำแดนมังกร ภาคพิศดาร ผู้เขียนเมธาวุฒิ พีรพรวิฑูร ให้ความรู้เรื่องภูมิประเทศและชื่อเสียงของเมืองหังโจว ความว่า

หังโจวหรือฮังโจวมีประชากรประมาณ ๑,๒๐๐,๐๐๐ คน มีเนื้อที่ประมาณ ๔๓๐ ตารางกิโลเมตร เป็นเมืองที่ทำเลดี ทิวทัศน์งามและอุดมสมบูรณ์มาก จึงมีเศรษฐกิจดีมากติดอันดับต้น ๆ ของจีนเลยทีเดียว อิเล็กทรอนิกส์และผ้าไหม เป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญของเมืองนี้ หังโจวเป็น ๑ ใน ๓ นครโบราณของจีน มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์สืบสาวได้ถึง ๗,๐๐๐ ปี นอกจากนั้นหังโจว ยังเป็นเมืองแห่งผ้าไหมและธรรมชาติสวยงาม

(ย่ำแดนมังกร ภาคพิศดาร. ๒๕๔๘ : ๑๒๐)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าเมืองหังโจวเป็นเมืองที่มีภูมิศาสตร์กว้างใหญ่ มีประชากรจำนวนมาก จึงเป็นเมืองเศรษฐกิจที่สำคัญ นอกจากมีภูมิประเทศสวยงามแล้วยังได้พัฒนาอุตสาหกรรมสำคัญจนรู้จักกันทั่วไปว่าเป็นเมืองผลิตอิเล็กทรอนิกส์และผ้าไหม สะท้อนให้เห็นว่า นอกจากการเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีภูมิประเทศที่สวยงามดึงดูดใจนักท่องเที่ยวแล้ว ยังมีความอุดมสมบูรณ์ เป็นเมืองอุตสาหกรรมที่มีชื่อเสียงและได้รับการเยี่ยมชมจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก

(๒) มณฑลเจียงซู สารคดีท่องเที่ยวให้ความรู้ภูมิศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยวของเมืองซูโจว และเมืองโจวจวง ดังนี้

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ย่ำแดนมังกร ภาคพิศดาร ผู้เขียนเมธาวุฒิ พีรพรวิฑูร ได้กล่าวถึงสภาพภูมิศาสตร์ของเมืองซูโจว ดังความว่า

ซูโจวเป็นเมืองที่สำคัญในมณฑลเจียงซู ซูโจวเป็นเมืองเก่า มีอายุกว่า ๒,๕๐๐ ปี เคยเป็นเมืองหลวงของแคว้นหรือรัฐหวู มีพื้นที่ประมาณ ๘,๘๔๘ ตารางกิโลเมตร มีประชากรประมาณ ๕ ล้าน ๕ แสนคน ตั้งอยู่แถบลุ่มน้ำแยงซีเกียงตอนใต้ เป็นเมืองแห่งแม่น้ำลำคลอง จากปักกิ่งถึงหังโจว ความยาวทั้งสิ้น ๑,๗๕๔ กิโลเมตร

(ย่ำแดนมังกร ภาคพิศดาร. ๒๕๔๘ : ๘๑)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงว่าซูโจวเป็นเมืองเก่า เคยเป็นเมืองหลวงของรัฐหวู นักท่องเที่ยวได้ความรู้ว่า เป็นเมืองที่มีภูมิประเทศเหมาะกับการตั้งเป็นเมืองมาตั้งแต่สมัยโบราณ เพราะตั้งอยู่ริมแม่น้ำแยงซีเกียง เป็นเมืองแห่งแม่น้ำลำคลองและไหลออกสู่ทะเลจีน จึงมีการคมนาคมและการขนส่งสินค้าจากหมู่บ้านถึงเมืองใหญ่ต่าง ๆ ได้สะดวก ทำให้เมืองขยายตัวอย่างรวดเร็ว

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง Unseen China : ฝึกเส้นทางเมืองจีน ผู้เขียนดวงใจได้กล่าวถึงสภาพภูมิศาสตร์ของเมืองโจวจง ความว่า

โจวจงขยายตัวอย่างรวดเร็ว เพราะเป็นเมืองที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจากปากแม่น้ำแยงซี มีการขุดคลองหลายสายเป็นแนวตรงและแนวนอนขนานและตัดกันเป็นจุด ๆ เพื่อใช้เป็นเส้นทางสัญจรขนส่งสินค้าไปมาระหว่างหมู่บ้านและเมืองใหญ่ต่าง ๆ โจวจงมีวิธีการรักษาสภาพน้ำในลำคลองอย่างดียิ่งและธรรมชาติก็มีส่วนช่วยเหลืออีกแรงหนึ่ง คือเมืองนี้มีภูเขาอยู่ล้อมรอบ ดังนั้นจึงมีน้ำสะอาดไหลมาจากภูเขาสูงสู่ลำคลองซึ่งเปิดปลายออกสู่มแม่น้ำแยงซีเคียงและไหลออกสู่ทะเลจีนใต้อย่างสม่ำเสมอ น้ำในลำคลองทุกสายจึงไม่เคยอยู่นิ่งแต่จะไหลวนเวียนถ่ายเทตลอด ๒๔ ชั่วโมง

(Unseen China : ฝึกเส้นทางเมืองจีน. ๒๕๕๐ : ๒๓๐)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าที่ตั้งของเมืองโจวจงอยู่ไม่ไกลจากปากแม่น้ำแยงซี มีการขุดคลองหลายสายเป็นแนวตรง แนวนอนขนาน ตัดกันเป็นระยะ สะท้อนให้เห็นว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนได้พัฒนาเส้นทางคมนาคมทางน้ำที่สะดวกต่อการขนส่งและเป็นปัจจัยทำให้เมืองมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว คนในเมืองนี้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี เพราะมีภูมิประเทศที่ทำให้มีน้ำไหลเวียนตลอดเวลา จึงมีน้ำสะอาดสำหรับใช้สอยในชีวิตประจำวัน

สรุปว่ามณฑลในภูมิภาคตะวันออกที่ปรากฏในสารคดีท่องเที่ยว พ.ศ. ๒๕๔๔ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิประเทศในด้านที่ตั้ง ลักษณะบ้านเมือง การคมนาคม และวิถีชีวิตที่สะท้อนให้เห็นว่าเป็นมณฑลที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีคูคลองจำนวนมาก และมีการพัฒนาด้านการขนส่งอุตสาหกรรมที่ทันสมัยในด้านอิเล็กทรอนิกส์ และหัตถกรรมสมัยก่อนที่จะพัฒนามาเป็นอุตสาหกรรมผ้าไหม

๓.๒.๑.๒ มณฑลในภูมิภาคใต้

สารคดีท่องเที่ยวให้ความรู้เกี่ยวกับมณฑลกวางสีและมณฑลกวางตุ้ง ดังนี้

(๑) มณฑลกวางสี สารคดีท่องเที่ยวให้ความรู้ภูมิศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยวของเมืองกุ้ยหลิน ดังนี้

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ยิ้มจีน ผู้เขียนสุเมธ แสงนิ่มนวล ให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพทางภูมิศาสตร์ของเมืองกุ้ยหลิน ความว่า

ถึงเมืองกุ้ยหลิน เมืองนี้ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำหลี ทางตะวันออกเฉียงเหนือของมณฑลกวางสี หรือเขตปกครองตนเองชาวจ้วงกวางสี ติดกับมณฑลยูนนาน กุ้ยเจา หูหนาน และ กวางตุ้ง เมื่อ ๑๕๐ ล้านปีที่แล้ว สันนิษฐานว่ากุ้ยหลินเคยเป็นทะเลมาก่อน ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงของเปลือกโลกทำให้

กลายเป็นแผ่นดินและเกิดภูเขาหินปูนที่ผ่านกระบวนการทางธรรมชาติ จนกลายเป็นภูเขารูปร่างสวยงามแปลกตากว่า ๒๐,๐๐๐ ยอดทั้งมณฑล ซึ่งทุกยอดจะต้องมีถ้ำ ทำให้ก๊วยหลินได้รับสมญาว่า เป็นเมืองแห่ง “ภูเขาเขียว น้ำใส ถ้ำแปลก และหินสวย”...

เมืองก๊วยหลิน มีพื้นที่ ๒๗,๘๐๕ ตารางกิโลเมตร ประชากรประมาณ ๑.๓๔ ล้านคน...

อากาศที่ก๊วยหลิน ส่วนใหญ่จะสดใส แสงแดดแจ่มใสแทบตลอดปี อุณหภูมิเฉลี่ยที่ ๑๕ องศาเซลเซียส อาจมีฝนตกประปรายในช่วงเดือนเมษายน ถึงเดือนกรกฎาคม ช่วงที่น่าท่องเที่ยวคือช่วงระหว่างเดือนเมษายนถึงตุลาคม ส่วนช่วงเดือนธันวาคมถึงกุมภาพันธ์เป็นช่วงฤดูหนาว อุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ที่ ๘ องศาเซลเซียส

(yimjin. ๒๕๕๑ : ๑๖-๑๘)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าเมืองก๊วยหลินเป็นเขตปกครองตนเองชาวจ้วงกวางซี เป็นเมืองเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่ยุคโบราณนับล้าน ๆ ปี จึงมีภูมิประเทศเป็นภูเขาหินปูนที่มีมากกว่า ๒๐,๐๐๐ ยอด และทุกยอดมีถ้ำที่สวยงามแปลกตา มีความสวยงามของเมืองนี้ มีอากาศแจ่มใส เย็นสบายตลอดปี สะท้อนให้เห็นว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นดินแดนที่เกิดมาช้านาน และมีการเปลี่ยนแปลงที่ดี ทำให้พัฒนาเกิดเป็นบ้านเมืองที่มีความสุขสบาย โดยรัฐบาลยังสนับสนุนการพัฒนาบ้านเมือง โดยให้สิทธิการปกครองตนเองแก่ชนชาติจ้วงที่อยู่อาศัยในดินแดนแถบนี้มาเป็นเวลานาน

(๒) มณฑลกวางตุ้ง สารคดีท่องเที่ยวให้ความรู้ภูมิศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยวของเมืองกวางตุ้ง ดังนี้

สารคดีเรื่อง เรื่องจริงจากจีน ผู้เขียนวิภา อุดมจันทร์ ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับมณฑลกวางตุ้ง ความว่า

กวางตุ้งมีหลายอย่างคล้ายไทย ขนาดพื้นที่ใกล้เคียงกัน จำนวนประชากรก็ต่างกันไม่มาก (กวางตุ้งมีพลเมืองราว ๗๒ ล้านคน) ภูมิอากาศก็คล้ายกัน เป็นส่วนใหญ่ คือร้อนและฝนชุก กวางตุ้งก็เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ แต่สายน้ำหลักคือมีแม่น้ำจูเจียง (Pearl River) รอบชายฝั่งอันยาวเหยียดของกวางตุ้งเต็มไปด้วยเกาะแก่งน้อยใหญ่หลายร้อยเกาะ (มากกว่า ๖๐๐ เกาะ) ที่รู้จักกันดีคือเกาะไหหลำ และฮ่องกง ส่วนพื้นที่ที่เป็นแผ่นดินก็มีลักษณะเว้าแหว่ง ลึกเข้าไปในแผ่นดินเป็นรูปสามเหลี่ยมกินพื้นที่ครอบคลุมไปถึงเมืองกวางโจวและอาณาบริเวณเมืองต่าง ๆ โดยรอบ พื้นที่อันอุดมสมบูรณ์นี้มีชื่อเรียกโดยเฉพาะอีกชื่อหนึ่งว่า

“ดินแดนสามเหลี่ยมแม่น้ำจูเจียง” หรือ “จูเจียงซานเจี้ยวโจว” (Pearl River Delta)

(เรื่องจริงจากจีน. ๒๕๔๘ : ๒๓-๒๔)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า มณฑลกวางตุ้งมีลักษณะของพื้นที่ใกล้เคียงกับประเทศไทย ทั้งจำนวนประชากรที่มีราว ๗๒ ล้านคน ภูมิอากาศร้อนฝนชุก ภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ และมีแม่น้ำสายหลักคือแม่น้ำจูเจียง มีพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยม มีความอุดมสมบูรณ์ สะท้อนให้เห็นว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนมีความเจริญรุ่งเรือง เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่ ดังเช่นในมณฑลกวางตุ้ง มีลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิต และการติดต่อกับดินแดนอื่น ๆ ได้สะดวก จึงมีการค้าขายและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับคนภายนอก

สรุปว่า มณฑลในภูมิภาคได้มีภูมิประเทศที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของโลก ทำให้พื้นที่ เปลี่ยนจากทะเลมาเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ อากาศค่อนข้างเย็นสบาย มีภูเขาหินปูนและถ้ำจำนวนมาก เหมาะกับการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับ เรื่องราวของชนชาติต่าง ๆ ที่มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่น่าสนใจ

๓.๒.๑.๓ มณฑลในภูมิภาคเหนือ

สารคดีท่องเที่ยวให้ความรู้เกี่ยวกับมณฑลซานตง และมณฑลซานซี ดังนี้

(๑) มณฑลซานตง สารคดีท่องเที่ยวให้ความรู้ภูมิศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยว เมืองชิงเต่า ดังนี้

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง Unseen China : นึกเส้นทางเมืองจีน ผู้เขียนดวงใจ เขียนถึง สภาพภูมิศาสตร์เมืองชิงเต่า ดังนี้

ชิงเต่าในวันนี้เป็นเมืองเอกของมณฑลซานตง (Shandong) ตั้งอยู่บนแหลม ซานตง ทำมุมตรงข้ามกับคาบสมุทรเหลียวตุง นอกจากนี้ยังมีตัวเลขพื้นฐาน ที่น่าตื่นใจ จำพวกว่าเมืองนี้มีประชากรราว ๘ ล้านคน เป็นท่าเรือน้ำลึกอันดับ ๔ ของจีน รองจากเซี่ยงไฮ้ เทียนจิน ด้าเหลียน... และเป็นเรือที่ใหญ่และจอแจ ขวักไขว่ด้วยการรับขนถ่ายสินค้าทั่วโลก จัดอยู่ในลำดับ ๑ ใน ๑๕ ของโลก... เป็นศูนย์กำเนิดและศูนย์ผลิตเบียร์ยี่ห้อเก่าแก่ที่สุดของจีน ซึ่งได้รับรางวัล ระดับโลกมากมายแล้วคือ เบียร์ชิงเต่า (Tsingtao Beer)... และอะไร ๆ ที่ดี ๆ เค่น ๆ อีกมากมาย...

อากาศเมืองชิงเต่าตลอดปี มีทั้งร้อนและหนาว เดือนกรกฎาคม และ สิงหาคมเป็นเดือนที่ร้อนที่สุด อุณหภูมิเท่าที่พบมาสูงราว ๆ ๓๕-๓๖ องศาเซลเซียส ในตอนกลางวัน ระหว่างฤดูหนาว อุณหภูมิต่ำสุดราว ๑ องศาเซลเซียส

(Unseen China : นึกเส้นทางเมืองจีน. ๒๕๕๐ : ๑๓๘; ๑๔๓)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า เมืองซิงเต่าเป็นเมืองที่มีที่ตั้ง ภูมิประเทศ ประชากร ทรัพยากร ลักษณะพื้นที่ และภูมิอากาศที่น่าไปท่องเที่ยว และยังมีท่าเรือน้ำลึกที่ใหญ่เป็นอันดับ ๔ ของประเทศ เพื่อการรับส่งขนถ่ายสินค้าไปทั่วโลก มีผู้คนขวกไขว่ เป็นศูนย์กลางนิคมและผลิตเบียร์ ยี่ห้อเก่าแก่ที่สุดของจีนอีกด้วย สะท้อนให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ในด้านการค้ากับต่างประเทศ และเป็นสถานที่ที่ดึงดูดใจให้มาท่องเที่ยวเมืองซิงเต่า เพื่อศึกษาความเป็นมาและการพัฒนาบ้านเมือง ในด้านเศรษฐกิจอีกแห่งหนึ่งของสาธารณรัฐประชาชนจีน

(๒) มณฑลซานซี สารคดีท่องเที่ยวให้ความรู้ภูมิศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยว ของเมืองผิงเหยา ดังนี้

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ถนนหมื่นลี้ ผู้เขียนเรวัต อริยกุลชัย เขียนถึงเมืองผิงเหยา ดังความว่า
เมืองผิงเหยา ตั้งอยู่ในมณฑลซานซี (Shanxi Province)
อดีตเคยเป็นศูนย์กลางทางการเงินของประเทศจีนตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๑๕
ในสมัยราชวงศ์แมนจู ผิงเหยาเป็นเมืองโบราณที่รายล้อมด้วยกำแพงเมือง
ครบทั้งสี่ทิศเป็นเมืองเก่าที่สร้างมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์หมิง

(ถนนหมื่นลี้. ๒๕๕๑ : ๑๓๒)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า เมืองผิงเหยาเป็นเมืองโบราณ มีสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้ง และทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ จึงเป็นศูนย์กลางทางการเงินของสาธารณรัฐประชาชนจีนมาโดยตลอด สะท้อนให้เห็นว่า เมืองผิงเหยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ ที่ควรจะศึกษาหาความรู้ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา รวมทั้งการมีบทบาทของเมืองแห่งนี้ในด้านเศรษฐกิจการเงิน

สรุปได้ว่า มณฑลในภาคใต้มีลักษณะภูมิประเทศเป็นคาบสมุทร มีเมืองซิงเต่า เป็นเมืองสำคัญที่มีท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่ของจีนและของโลก มีการขนส่งสินค้าไปประเทศต่าง ๆ แม้ว่าจะมีอากาศแปรปรวน คืออากาศร้อนสลับเย็นในตอนกลางวันและกลางคืน แต่ก็ยังเป็นแหล่ง ศึกษาความรู้ทั้งในอดีตที่เป็นแหล่งผลิตเบียร์ที่มีชื่อเสียง มีสิ่งก่อสร้างที่เป็นเมืองโบราณ และการเป็นศูนย์กลางการเงินที่มีความสำคัญมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์แมนจูจนถึงปัจจุบัน

๓.๒.๑.๔ มณฑลในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สารคดีท่องเที่ยวที่ให้ความรู้เกี่ยวกับมณฑลในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเพียง เรื่องเดียวดังนี้

มณฑลเหลียวหนิง สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง Unseen China : นึกเส้นทางเมืองจีน ผู้เขียนดวงใจให้ความรู้เรื่องเมืองหลิวชุน ดังความว่า

เมืองหลิวชุน (Lushun) ไม่จำเป็นต้องค้างคืน เพราะเมืองนี้เป็นเมืองเล็ก ๆ
อยู่ห่างออกไปจากเมืองต้าเหลียน (Dalian) ประมาณ ๔๐ กิโลเมตร นั่งรถสบาย ๆ
อย่างไม่รีบร้อนราว ๑ ชั่วโมงก็ถึงแล้ว และใช้เวลาอยู่ในเมืองนี้ราว ๕ ชั่วโมง

ก็จะได้เห็นสิ่งต่าง ๆ ครบแล้ว

(Unseen China : นึกเส้นทางเมืองจีน. ๒๕๕๐ : ๖๗)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า เมืองหลวงเช่นเป็นเมืองเล็ก ๆ มีที่ตั้ง และลักษณะภูมิประเทศที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางรอบเมืองได้ง่าย ใช้เวลาเพียง ๕ ชั่วโมงเท่านั้น สะท้อนให้เห็นว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนมีเมืองท่องเที่ยวในมณฑลต่าง ๆ มีลักษณะภูมิศาสตร์และลักษณะเมืองแตกต่างกัน แม้ว่าจะเป็นเมืองท่องเที่ยวขนาดเล็ก แต่ก็ยังมีความโดดเด่นที่นักท่องเที่ยวบางคนสนใจไปเมืองขนาดเล็ก ๆ ซึ่งสามารถหาความรู้ในด้านต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกับเมืองใหญ่ ๆ

สรุปว่าสารคดีท่องเที่ยวที่ให้ความรู้ภูมิศาสตร์ของเมืองในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีเพียงเรื่องเดียว สะท้อนให้เห็นว่า มีนักท่องเที่ยวน้อยคนที่สนใจไปท่องเที่ยวหาความรู้เกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ในด้านที่ตั้งและด้านอื่น ๆ ในภูมิภาคนี้ ทั้งที่การเดินทางไปมณฑลในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือใช้เวลาไม่มากเหมือนกับการไปเมืองต่าง ๆ ในภูมิภาคอื่น ๆ เพราะภูมิประเทศของภาคนี้ มีเมืองท่องเที่ยวที่ไม่กว้างใหญ่มากนัก สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้สะดวกรวดเร็ว และใช้เวลาเที่ยวชมเมืองเพียง ๕ ชั่วโมงเท่านั้น

๓.๒.๑.๕ มณฑลในภูมิภาคตะวันตกเฉียงเหนือ

ในสารคดีท่องเที่ยวให้ความรู้เกี่ยวกับมณฑลส่านซี มณฑลกานซู และมณฑลซินเจียง ดังนี้

(๑) มณฑลส่านซี สารคดีท่องเที่ยวให้ความรู้ภูมิศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยวของเมืองซีอานมีสองเรื่อง ดังนี้

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง รองเท้าบนรอยทราย ผู้เขียนวรวิษฐ์ ลิ้มทองกุล ได้เขียนถึงเมืองซีอานดังความว่า

โดยภูมิศาสตร์มณฑลส่านซีที่มีซีอานเป็นเมืองเอก ตั้งอยู่ ณ ใจกลางของประเทศจีน บนที่ราบดินเหลืองแถบลุ่มแม่น้ำเหลืองตอนกลาง มณฑลส่านซีมีภูมิประเทศคล้ายแอ่งที่อยู่ระหว่างภูเขาหลายแห่ง ทั้งยังมีทรัพยากรน้ำค่อนข้างอุดมสมบูรณ์

(รองเท้าบนรอยทราย. ๒๕๔๕ : ๑๕)

นอกจากนี้ เรื่อง ยี่มจิน ผู้เขียนสุเมธ แสงนันทนวล ได้กล่าวถึงเมืองซีอานในมุมมองที่แตกต่างกัน ความว่า

ซีอานปัจจุบัน เป็นเมืองหลวงของมณฑลส่านซี ตั้งอยู่ในเขตหุบเขาลุ่มแม่น้ำเว่ย ถัดจากจุดบรรจบของแม่น้ำเว่ยกับแม่น้ำหวงเหอ มาทางตะวันตก ๑๖๐ กิโลเมตร อากาศโดยทั่วไปหนาวเย็นตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ อุณหภูมิติดลบช่วงกลางคืน ส่วนกลางวันเฉลี่ย ๑๓-๑๘ องศาเซลเซียส แต่จะอุ่นขึ้นตั้งแต่เดือนมีนาคม และเริ่มร้อนในเดือนเมษายน

เป็นต้นไป อุณหภูมิสูงสุดประมาณ ๓๘ องศาเซลเซียส ด้านประชากร มีประมาณ ๗ ล้านคน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน และมีชาวมุสลิมอยู่ประมาณ ๔ หมื่นคน ภาษาที่ใช้โดยทั่วไปเป็นภาษาจีนกลาง

(ยี่มจิ้น. ๒๕๕๑ : ๗๖-๗๗)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า เมืองซีอานเป็นเมืองที่อยู่ใจกลางของประเทศ มีที่ตั้งอยู่บนที่ราบลุ่มแม่น้ำเหลือง มีภูมิประเทศเป็นแอ่งระหว่างภูเขา มีน้ำอุดมสมบูรณ์ ภูมิอากาศหนาวเย็นในเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ ประชากรส่วนใหญ่่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมานับถือศาสนาอิสลาม และใช้ภาษาจีนกลางสื่อสารกัน สะท้อนให้เห็นว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศกว้างใหญ่ มีประชากรจำนวนมากมีหลายเผ่าพันธุ์ มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง และมีอิสระในการนับถือศาสนา แต่การใช้ภาษาจีนกลางเป็นเครื่องมือสื่อสารสามารถสร้างรวมความเป็นคนจีนที่ไม่แตกแยกกันและทำให้ประเทศมีความมั่นคง

(๒) มณฑลกานซู่ สารคดีท่องเที่ยวให้ความรู้ภูมิศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยวในมณฑลกานซู่ และเมืองคุนหวง ดังนี้

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง รองเท้าบนรอยทราย ผู้เขียนวริษฐ์ ลิ้มทองกุล ได้เขียนเล่าเรื่องของมณฑลกานซู่ ในภาพรวมทั้งมณฑล ดังความว่า

มณฑลกานซู่เป็นมณฑลที่ขึ้นชื่อว่าแห้งแล้ง โดยเมื่อเปิดดูแผนที่ประเทศจีนที่เขาวากันว่ามีรูปลักษณะคล้าย 'ไก่' แล้ว จะพบว่ามณฑลกานซู่นี้ อยู่ในส่วนบริเวณของปีกไก่ และเป็นหนึ่งในดินแดนแห่งความทุรกันดารทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศจีน ที่หากใครหลุดเข้ามาในดินแดนแห่งนี้แล้ว เมื่อมองไปรอบตัวก็จะมีแต่ทะเลทราย

แม้มณฑลกานซู่จะขึ้นชื่อถึงความแห้งแล้งและสภาพอากาศไม่เหมาะสมที่มนุษย์จะอาศัยอยู่ เนื่องจากสภาพอากาศที่รุนแรง ไม่ว่าจะเป็ พายุทราย ลมร้อนแล้ง พายุลูกเห็บ น้ำค้างแข็ง

(รองเท้าบนรอยทราย. ๒๕๔๕ : ๑๔๓-๑๔๕)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า มณฑลกานซู่มีที่ตั้งและภูมิประเทศเป็นดินแดนทะเลทราย มีอากาศร้อนและแห้งแล้งรุนแรง ไม่มีคนอยู่อาศัย สะท้อนให้เห็นว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนมีพื้นที่กว้างใหญ่ มีทั้งที่อุดมสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำมากมาย และดินแดนที่ห่างจากทะเล ไม่มีแหล่งน้ำหรือแม่น้ำ จึงมีความแห้งแล้ง แต่ก็เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวบางคนสนใจมาท่องเที่ยวหาความรู้และประสบการณ์ในทะเลทรายของสาธารณรัฐประชาชนจีน

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ถนนหมื่นลี้ ผู้เขียนเรวัต อริยกุลชัย ก็ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับเมืองคุนหวงในมณฑลกานซู่ ดังความว่า

จริง ๆ แล้วเวลาหกโมงเย็น (ที่เดินทางมาถึง) ควรจะเป็นห้วงสนทนา ที่ดวงตะวันกำลังจะจมนลงใต้ขอบฟ้า แต่สำหรับที่นี่เมืองคุนหวงดวงตะวัน ยังคงแสงแแรงกล้าราวกับเป็นเวลายามบ่าย จนถึงเวลาประมาณสามทุ่ม ตะวันจึงจะยอมนอนไปแต่โดยดี...

“คุนหวง” คือเมืองโบราณที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของมณฑลกานซู เป็นโอเอซิสเมืองหน้าด่านสำคัญบนเส้นทางสายไหม เป็นศูนย์กลางการค้า ศาสนา และวัฒนธรรมของชนชาติต่าง ๆ ในอดีตเป็นเมืองที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ (ถนนหนังกี. ๒๕๕๑ : ๒๒๔-๒๒๕)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า เมืองคุนหวงมีภูมิศาสตร์ภูมิอากาศเป็นแบบทะเลทราย มีความเจริญมาตั้งแต่โบราณ เพราะเป็นเมืองหน้าด่านทางการค้าขายของเส้นทางสายไหม แสดงว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนมีชนชาติต่าง ๆ ที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย เนื่องจากมีภูมิประเทศ ถิ่นที่อยู่อาศัยในภูมิประเทศแตกต่างกัน จึงมีนักท่องเที่ยวสนใจมาศึกษาหาความรู้ แม้ว่าจะเป็น มณฑลที่แห้งแล้งและทุรกันดาร

(๓) มณฑลซินเจียง สารคดีท่องเที่ยวให้ความรู้ภูมิศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยว คือเมืองจี๋จ้ายโกวในภูมิภาคปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ ดังนี้

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง เทียวจีน ผู้เขียนวราห์ วรเวช ได้ไปเยือนจี๋จ้ายโกว ดังความว่า จี๋จ้ายโกวแปลว่าหุบเขาเก้าหมู่บ้าน แต่ปัจจุบันมีเพิ่มขึ้น ที่นี้อยู่ห่างจาก เลิงตูหัวร้อยกิโลเมตร หุบเขานี้ยาวแปดสิบกิโลเมตร เป็นที่อาศัยของชาวทิเบต เผ่าอาปา เป็นสถานที่ที่มีแม่น้ำ น้ำตก และทะเลสาบสวยที่สุด ไม่มีที่ใด เทียบเทียม น้ำเป็นส่วนสำคัญยิ่งของความงามที่นี่ เป็นส่วนประกอบของบึงน้ำ ทะเลสาบน้ำตก ธารน้ำลาดไหล และห้วยธารทั้งหลายที่เชื่อมติดต่อกันทั้งหมด ที่นี่ ทะเลสาบไม่ว่าใหญ่หรือเล็กแค่ไหน ล้วนมีสีฟ้าสดสวย สีน้ำเงิน สีคราม สีเขียว และใสแจ๋วสุดสะอาดสะท้อนภาพสวยงามของภูเขา เหล่าพันธุ์ไม้สีสดสวย และภูเขายอดหิมะ น้ำตกนั่นเล่า ไม่ว่าเตี้ยหรือสูง ต่างส่งเสียงจ๊อกแจ๊ก หรือ ชูซ่า กล่อมก้องระงมไพเราะ เข้าลึกไปในหุบเขา จะมีป่าไม้หนาทึบ เป็นที่อยู่ ของสัตว์ป่าหลายพันธุ์และที่สำคัญเคยเป็นบ้านของหมีแพนด้า มีไผ่สองพันธุ์ ที่เป็นอาหารโปรดของเขา ชนะเป็นที่หนึ่งในการพิจารณาเปรียบเทียบความงาม ของอุทยานแห่งชาติสีสิบแห่งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓

(เทียวจีน. ๒๕๕๐ : ๑๓๐-๑๓๑)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า เมืองจี๋จ้ายโกวเป็นที่อาศัยของชาวทิเบต มีภูมิประเทศ ที่มีทิวทัศน์เป็นแม่น้ำ น้ำตก ทะเลสาบ ห้วยธารภูเขายอดหิมะ มีพันธุ์ไม้นานาชาติ และสัตว์ป่า

ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาชมความสวยงามของเมืองนี้เป็นจำนวนมาก

สรุปว่า มณฑลในภาคตะวันตกเฉียงเหนือส่วนใหญ่จะมีลักษณะภูมิประเทศเป็นทะเลทรายแห้งแล้ง แต่บางเมืองมีแม่น้ำ น้ำตก ทะเลสาบที่สวยงาม เป็นภูมิอากาศร้อนจัด บางที่เกิดพายุทราย ลมร้อน พายุลูกเห็บ น้ำค้างแข็ง ประชากรมีเชื้อชาติหลากหลาย เป็นศูนย์กลางทางการค้า ศาสนา และวัฒนธรรมของชนชาติต่าง ๆ จึงมีความเจริญเพราะเป็นเส้นทางค้าขายและการติดต่อกับต่างชาติที่มีความสำคัญมาตั้งแต่สมัยโบราณ ที่เรียกว่าเส้นทางสายไหม

๓.๒.๑.๖ เขตปกครองพิเศษ

สารคดีท่องเที่ยวมีเพียงเรื่องเดียวที่เขียนถึงเขตปกครองพิเศษฮ่องกง คือ เรื่อง ยี่มจิน ผู้เขียนสุเมธ แสงนันทน์ได้เดินทางมาท่องเที่ยว และได้เขียนเล่าไว้ ดังความว่า

ปัจจุบัน ฮ่องกงมีพื้นที่ ๑,๐๕๕ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๖.๕ ล้านคน
เป็นคนจีนร้อยละ ๘๘ ที่เหลือเป็นหลากหลายชนชาติ

(ยี่มจิน. ๒๕๕๑ : ๔๓)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า เขตปกครองพิเศษฮ่องกง มีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวจีน และมีชนชาติอื่น ๆ ด้วย เพราะเป็นเมืองที่เคยอยู่ในการปกครองของอังกฤษมาเป็นเวลายาวนานถึง ๘๕ ปี เมื่อเป็นอิสระแล้ว รัฐบาลจีนได้ให้สิทธิในการปกครองเป็นพิเศษ แตกต่างจากเมืองต่าง ๆ บนแผ่นดินใหญ่ มีการพัฒนาเป็นแหล่งการค้าสำคัญ ซึ่งนักท่องเที่ยวนิยมไปเลือกซื้อสินค้าชั้นนำที่เมืองนี้ด้วย

สรุปว่าผู้เขียนสารคดีท่องเที่ยวมักจะแทรกรายละเอียด เป็นความรู้เกี่ยวกับสภาพทางภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ ขนาดพื้นที่ และจำนวนประชากรของสถานที่ในแต่ละภูมิภาค เป็นความรู้ที่ช่วยให้ผู้อ่านได้ทราบข้อมูลทางกายภาพเบื้องต้นของสถานที่ท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังแทรกความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของคนจีนในเมืองและมณฑลต่าง ๆ ผู้อ่านจะได้รับทั้งความรู้และประสบการณ์ที่ผู้เขียนได้ไปท่องเที่ยวมา ประกอบกับข้อมูลที่ผู้เขียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ทำให้สารคดีท่องเที่ยวมีคุณค่า ทั้งด้านความรู้ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการเขียนเรียบเรียง ทำให้เกิดจินตนาการเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๓.๒.๒ ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว

ผู้เขียนสารคดีท่องเที่ยวแต่ละคนได้เดินทางไปสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อทัศนศึกษา และแสวงหาประสบการณ์ที่แปลกใหม่ จึงบันทึกความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศจีนจำแนกได้ ๒ ประเภท คือ สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และสถานที่ท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น มีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

๓.๒.๒.๑ สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

สาธารณรัฐประชาชนจีนมีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม เช่น สวน ทะเลสาบ ภูเขา แม่น้ำ และถ้ำ สถานที่แต่ละแห่งมีความงดงามที่แตกต่างกันออกไป เช่น สวนเขี้ยวอิวซาน ในเมืองซิงเต่า ดังปรากฏในสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง Unseen China : นึกเส้นทางเมืองจีน ความว่า

ในบริเวณเมืองซิงเต่าเองก็มีสวนภูเขา (Hill Park) หลายแห่งที่คนนิยมไปกันคือ สวนเขี้ยวอิวซาน (Xiaoyushan) แปลว่า เนินเขาปลาเล็ก ๆ ซึ่งมองลงมาเป็นอ่าวฮุยชวาน (Huiquan Bay) มีหาดที่มีคนมาว่ายน้ำมากเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนบนเขาแห่งนี้ไม่สูงนัก เดินขึ้น ๆ ลง ๆ พอได้สบายไม่เหน็ดเหนื่อยระหว่างทางมีบ้านตุ๊กตาจำลองอาคารโบราณยุคเยอรมันครอง วางอยู่ในแมกไม้หลายหลัง บนยอดเขามีศาลาชมวิวแปดเหลี่ยมให้นั่งชมทิวทัศน์เมืองซิงเต่าแบบตานกเป็นการพักขา ก่อนเดินกลับลงไปยังล่าง

(Unseen China : นึกเส้นทางเมืองจีน. ๒๕๕๐ : ๑๔๘)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวมีลักษณะและมีการตกแต่งที่เหมาะสมกับการพักผ่อนหย่อนใจ สะท้อนให้เห็นว่า คนจีนต้องการพักผ่อนในสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ และได้สร้างสวนภูเขา ศาลาชมวิว และจัดตกแต่งได้น่าสนใจ เมื่อมาที่สวนแห่งนี้ จะเห็นทิวทัศน์ของทะเลและอ่าวที่มีคนมาว่ายน้ำจำนวนมาก สะท้อนให้เห็นว่าเมื่อคนจีนทำงานหนักแล้ว ก็จะมาพักผ่อนในสถานที่ที่จะได้รับความเพลิดเพลินท่ามกลางธรรมชาติที่สวยงาม

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง เทียวจีน เล่าถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติในมณฑลเจียงซู และมณฑลเจ้อเจียง ซึ่งได้รับการขนานนามว่า “เจียงหนาน” เป็นสวนและมีทะเลสาบมากมาย ซึ่งได้รับการดูแลเอาใจใส่ให้สวยงามอยู่เสมอ ความว่า

กึ่งกลางทางมีป้ายเตี้ยซีไห้จื่อ ไหแปลว่าทะเลเล็ก คือทะเลสาบสีน้ำเงินสวยมาก เป็นสีเขียวฟ้า ทะเลสาบรูปยาววกเลี้ยวแบ่งเป็นสองส่วน ทะเลด้านเหนือสูงกว่าด้านใต้เชื่อมกันด้วยสายน้ำไหล มองเห็นน้ำผ่านแก่งหินแตกกระจาย เป็นฟองขาวตลอดสาย จากทะเลสาบด้านใต้มองไม่เห็นส่วนที่แม่น้ำหมินไหลออกไป เบื้องล่างมีศาลาทรงจีนให้คนเดินลงไปนั่งพักชมวิว

(เทียวจีน. ๒๕๕๐ : ๑๑๘)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ธรรมชาติของทะเลสาบเตี้ยซีสวยงามมาก ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้มาพักผ่อน และชมทัศนียภาพของทะเลสาบสีน้ำเงินอันสวยงาม สะท้อนให้เห็นว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนได้อนุรักษ์รักษาธรรมชาติได้เป็นอย่างดี จึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามและน่าสนใจ นอกจากเป็นที่พักผ่อนของคนจีนในประเทศแล้ว นักท่องเที่ยวต่างชาติก็สนใจมาท่องเที่ยวเช่นกัน

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง Unseen China : นึกเส้นทางเมืองจีน ผู้เขียนดวงใจได้บันทึกสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นภูเขา นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาปีนเขา ดังความว่า

เล่าซาน (Lao Shan) ซึ่งมีความยาว ๔๐๐ กิโลเมตร จุดขึ้นเขาจุดแรกอยู่ห่างจากใจกลางเมืองชิงเต่าออกไป ๔๐ กิโลเมตร มีรถเมล์ธรรมดาวิ่งไปถึงเทือกเขานี้จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวสุดสัปดาห์ของชาวเมืองที่คึกคักอย่างยิ่ง เพราะอากาศดี อากาศเย็นสบาย มีน้ำตกสวยงาม มีป่าเขียวชุ่มฉ่ำ มีวัดเก่าแก่หลายแห่ง มีถ้ำสวยเป็นแหล่งน้ำแร่บริสุทธิ์ราคาย่อมเยาที่บรรดาชายหาซื้อได้ทั่วไป เป็นภูเขาที่ไม่โหดนัก เหมาะแก่นักไต่เขาสมัครเล่นมาทดสอบฝีมือลายเท้าของตนเอง

(Unseen China : นึกเส้นทางเมืองจีน. ๒๕๕๐ : ๑๔๘)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า นักท่องเที่ยวจะเลือกสถานที่ท่องเที่ยวและทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจของตัวเอง ดังเช่นเทือกเขาเล่าซาน คนจีนนิยมมาพักผ่อนในวันสุดสัปดาห์ และเมื่อมีอากาศที่เย็นสบาย นักท่องเที่ยวจึงสนใจมาเที่ยวและได้พักผ่อนในธรรมชาติที่แวดล้อมด้วยน้ำตก ป่าเขียว และแหล่งน้ำแร่บริสุทธิ์

สถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นภูเขา ยังมี “เขางวงช้าง” ที่มีความน่าอัศจรรย์และมีความสำคัญของเมืองกุ้ยหลินในมณฑลกว่างสี ดังปรากฏในสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ยืมจิน ความว่า

จากถ้ำลู่ย้อฮ้อ ไปยังจุดสุดท้ายของกุ้ยหลิน ก่อนบินไปฮ่องกง คือเขางวงช้าง เขานี้มีลักษณะพิเศษ คือ ผาหินที่ยื่นออกมาแต่น้ำคล้ายวงของช้างที่ยื่นออกมาค่อมน้ำ มีชื่อเดิมว่า “หลี่” แต่ด้วยลักษณะดังกล่าว จึงถูกขนานนามว่าเขางวงช้างมานับร้อยปี และระหว่างเขางวงช้างได้เกิดเป็นถ้ำทะลุทรงกลมในยามคืนพระจันทร์เต็มดวง แสงจันทร์จะสาดส่องลงมาตามช่องเขา มองดูงดงาม

(ยืมจิน. ๒๕๕๑ : ๓๘)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า “เขางวงช้าง” เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ มีลักษณะสวยงามคือ ลักษณะของผาหินที่คล้ายวงของช้างที่ยื่นออกมาค่อมน้ำ สะท้อนให้เห็นถึงธรรมชาติที่สวยงาม และคนจีนจะมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับสถานที่ ซึ่งมีประวัติมานานนับร้อยปี มีถ้ำที่มีชื่อเสียงเลื่องลือ ชักจูงให้เดินทางมาชมพระจันทร์ในยามค่ำคืนอีกด้วย

ธรรมชาติบางแห่งมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาดูความแปลกใหม่ที่ไม่น่าเหมือนกับบ้านเมืองของตนเอง ดังเช่น ทะเลทรายในมณฑลกานซู่ มีภูเขาทรายหิมิงซา ดังปรากฏใน ถนนหมื่นลิความว่า

ภูเขาทรายหิมิงซาซึ่งอยู่ห่างออกไปจากเมืองคุนหวงเพียงห้ากิโลเมตรเท่านั้น ภูเขาทรายหิมิงซานี้ นับเป็นความมหัศจรรย์อย่างหนึ่งของธรรมชาติ

เนื่องจากบริเวณนั้นอยู่ในแนวรับลมจากทะเลทรายโกบี เมื่อลมเหนือจากไซบีเรียพัดพ่อนทะเลทรายโกบี ก็จะหอบหิ้วเอามวลของเม็ดทรายมากมายลอยตามลมมาปะทะกับแนวเขาหิมชานี้ ประติปะต่อก่อเป็นเนินทรายยักษ์สูงถึง ๒๖๐ เมตร ฐานกว้าง ๒๐ กิโลเมตร ยาว ๔๐ กิโลเมตรอย่างที่เราเห็นนี้

(ถนนหน้่นลี่. ๒๕๕๑ : ๒๒๘)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ภูมิประเทศตามธรรมชาติที่เป็นภูเขาทรายหิมชาน แม้จะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ร้อนและแห้งแล้งอย่างรุนแรง แต่ความมหัศจรรย์ของธรรมชาติ ได้ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวหาประสบการณ์ที่แปลกใหม่ โดยเฉพาะการได้เห็นเนินทรายยักษ์สูงถึง ๒๖๐ เมตร

นอกจากนี้ สาธารณรัฐประชาชนจีนยังมีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่น่าอัศจรรย์ใจอีกมากมาย ดังเช่น “โค้งจันทร์เสี้ยว” เป็นธรรมชาติที่หาชมได้ยากยิ่ง ดังปรากฏในสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ร่องเท้าบนรอยทราย ดังความว่า

“โค้งจันทร์เสี้ยว” โค้งจันทร์เสี้ยวแห่งแม่น้ำคานาส กลางแม่น้ำมีเกาะรูปร่างคล้ายเท้าคน โดยตำนานของชาวบ้านนั้นบ้างเล่ากันว่า เป็นรอยเท้าของแม่นางหลงเอ้อ ก่อนบินขึ้นไปยังดวงจันทร์ บ้างเล่ากันว่า เป็นรอยเท้าของงือกีสข่าน

(ร่องเท้าบนรอยทราย. ๒๕๔๘ : ๒๖๐)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนเล่าถึงแม่น้ำที่โค้งเป็นรูปพระจันทร์เสี้ยว มีลักษณะรูปร่างน่าอัศจรรย์ใจ เพราะคล้ายเท้าของมนุษย์ และยังมีตำนานเล่าอธิบายประกอบด้วย สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของธรรมชาติกับวิถีชีวิตของคนจีน โดยใช้ภูมิปัญญาอธิบายให้เข้าใจถึงประวัติที่มาของสถานที่ท่องเที่ยว

นอกจากสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่เป็นป่าเขา แม่น้ำแล้ว ยังมีสถานที่ธรรมชาติที่มีความสำคัญทางศาสนาของคนจีน และต่อมาได้รับความนิยมนกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ดังที่ผู้เขียนเรวัต อริยกุลชัย ได้บันทึกเรื่องราวของสถานที่ท่องเที่ยวชื่อ “ถ้ำม่อเกา” ในสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ถนนหน้่นลี่ ความว่า

ถ้ำม่อเกาซึ่งอยู่ห่างออกไปจากเมืองตุนหวงราว ๒๕ กิโลเมตร โขดผาหินทรายที่สูงใหญ่ ภายในก็คือถ้ำม่อเกาที่ถูกเจาะเป็นช่องอุโมงค์ยาว ภายในถ้ำแห่งนี้กินระยะทางเข้าไปยาวถึง ๑,๖๐๐ เมตร มีถ้ำรวมทั้งสิ้นกว่า ๔๘๒ แห่ง ภายในถ้ำประกอบด้วยพระพุทธรูปปั้นกว่า ๒,๑๐๐ องค์ และภาพจิตรกรรมฝาผนังกินพื้นที่กว่า ๔๕,๐๐๐ ตารางเมตร ถ้ำเล็กถ้ำน้อยเหล่านี้บรรจุกุศลงาน การสร้างสรรค์ งานวิจิตรศิลป์มากมาย ทั้งในรูปของงานประติมากรรมและ

งานจิตรกรรมจากฝีมือของเหล่าศิลปินช่างแขนงต่าง ๆ นอกจากงานฝีมืออันวิจิตรแล้ว ภายในถ้ำยังประกอบด้วยคัมภีร์พระไตรปิฎกจำนวนมาก เหล่านี้ล้วนสะท้อนถึงพลังศรัทธาแรงกล้าของชาวพุทธในยุคสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี

(ถนนหน้ันลี่. ๒๕๕๑ : ๒๒๖)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการนับถือศาสนาพุทธในสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีมาตั้งแต่โบราณ เป็นประวัติศาสตร์ของชาติจีนที่สะท้อนให้เห็นว่าศาสนาพุทธได้แผ่ขยายมาในพื้นที่แถบนี้มาเป็นเวลายาวนาน ด้วยพลังศรัทธาที่แรงกล้าของชาวจีนในยุคสมัยนั้น จึงสร้างศิลปะเกี่ยวกับพุทธศาสนาไว้มากมาย ในปัจจุบันจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่น่าสนใจ และยังเป็นแหล่งศึกษางานสร้างสรรค์ที่เป็นศิลปกรรมจากฝีมือของคนจีนในยุคสมัยก่อนอีกด้วย

สรุปว่าสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติในเนื้อหาสารคดีท่องเที่ยว ผู้เขียนแต่ละคนได้บันทึกไว้ได้อย่างน่าสนใจ โดยเลือกสถานที่สำคัญและเป็นจุดเด่นของแต่ละเมืองมาบันทึกเล่าไว้ในสารคดีมีทั้งภูเขา แม่น้ำ ทุ่งหญ้า และสวน ซึ่งล้วนเป็นธรรมชาติของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีความงดงามเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีการอนุรักษ์ และปรับปรุงพัฒนา ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

๓.๒.๒.๓ สถานที่ท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น

สถานที่ท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นทั้งสถานที่ที่มีความสำคัญในสมัยโบราณ และในสมัยใหม่ สมัยโบราณเช่น พระราชวัง วัด วิหาร จัตุรัสเทียนอันเหมิน และกำแพงจีน เป็นต้น ส่วนที่สร้างขึ้นในสมัยใหม่ มีทั้งสวนสนุก หอไข่มุก จัตุรัส ๔ พฤษภาคม และสนามกีฬาโอลิมปิก ดังนี้

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง Unseen China : นิกเส้นทางเมืองจีน ผู้เขียนดวงใจได้เล่าถึงการท่องเที่ยวพระราชวังหุ่น ดังความว่า

มองจากภายนอก ตัวตึกของพระราชวังเป็นอาคารเหลี่ยม ๆ ทึบ ๆ มีหลังคาด้านหน้าเป็นจั่วแหลม ผนังตึกด้านนอกและด้านในทาสีเหลืองอ่อน ภายในจัดแบ่งเป็นห้องต่าง ๆ ซึ่งอ้างว่าเป็นห้องที่เคยใช้สอยประโยชน์ต่าง ๆ เช่น ห้องบัลลังก์ออกกว่าราชการ (Throne Hall) ซึ่งมีขนาดแคบเล็ก ห้องรับแขก ห้องเสวย ห้องบรรทมหลายห้อง ห้องพักผ่อนอิริยาบถ เป็นต้น ผนังห้องต่าง ๆ และทางเดิน ปูด้วยพรมสีแดงสด ผนังห้อง บานหน้าต่างและประตูภายในพระราชวัง เป็นไม้เนื้อดี ลวดลายสวยงาม สม่กับที่ฉางซุนเป็นเมืองป่าไม้

(นิกเส้นทางเมืองจีน. ๒๕๕๐ : ๓๑)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่า “ฉางซุน” เป็นพระราชวังที่มีประวัติยาวนาน เป็นสิ่งก่อสร้างที่มีสีสัน รูปลักษณะภายนอก และการตกแต่งภายในที่สะท้อนให้เห็นวิธีการปกครองในสมัยก่อน

โดยจัดห้องจำลองพระราชกรณียกิจของกษัตริย์ ถ้านักท่องเที่ยวที่มีความสนใจประวัติศาสตร์ราชวงศ์ต่าง ๆ ของจีนก็จะสามารถจินตนาการเห็นผู้คนและบรรยากาศในเวลานั้นได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ยิ้มจีน ผู้เขียนสุเมธ แสงนิ่มนวล ก็มีความสนใจไปท่องเที่ยวพระราชวังจีน ที่เป็นสิ่งก่อสร้างสมัยก่อนที่มีความมหัศจรรย์แห่งหนึ่งของโลกคือวังแก้วแห่งราชามังกร ดังความว่า

วังแก้วแห่งราชามังกร (*The Crystal Palace of Dragon King*) หรือปราสาทเรือนแก้ว ซึ่งอยู่ในห้องโถงใหญ่กลางถ้ำ มีบ่อน้ำขนาดใหญ่อยู่ใกล้ผนังถ้ำ บริเวณกลางบ่อและหลังบ่อเป็นกลุ่มหินงอกหินย้อยในยามที่ภาพหินงอกหินย้อยต้องสีเส้นของแสงสีและสะท้อนเงาบนผิวน้ำที่สงบนิ่งจะสวยงามมาก

(ยิ้มจีน. ๒๕๕๑ : ๓๗)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า สถานที่ท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในสมัยโบราณจะเป็นพระราชวัง หรือสิ่งก่อสร้างที่มหัศจรรย์ สะท้อนให้เห็นประวัติศาสตร์และแสดงถึงฝีมือที่ยิ่งใหญ่ของคนจีน ที่ได้ตกทอดมาถึงปัจจุบัน กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจให้มาท่องเที่ยวและเกิดความประทับใจ

สถานที่ท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยผูกพันกับวิถีชีวิตและความเชื่อของคนจีน ดังเช่น “วัดศาลอ” ซึ่งผู้เขียนสมพงษ์ งามแสงรัตน์ ได้บันทึกไว้ในเรื่อง ลอยไปในกัณฑ์ ดังนี้

วัดศาลอเป็นวัดพุทธเก่าแก่ สร้างมาตั้งแต่สมัยสามก๊ก ตั้งอยู่บนเนินเขาเตี้ย ๆ สูงเพียงห้าสิบกว่าเมตรในสวนสาธารณะเป่ย์กู่ชาน ติดแม่น้ำแยงซี เวลามองลงมาจายอดเนินจะเห็นแม่น้ำแยงซีกว้างขวางไหลผ่านด้านหน้า

(ลอยไปในกัณฑ์. ๒๕๕๑ : ๑๓๗)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า นักท่องเที่ยวบางคนสนใจไปท่องเที่ยว “วัดจีน” ที่มีประวัติการก่อสร้าง ลักษณะ และที่ตั้งที่อยู่ใกล้กับแม่น้ำแยงซี สะท้อนให้เห็นว่า คนจีนนับถือศาสนาพุทธ และมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ใกล้น้ำ เช่นเดียวกับคนไทยสมัยก่อน

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง Unseen China : ถิกเส้นทางเมืองจีน ผู้เขียนดวงใจก็ได้เล่าถึงวัดในลัทธิเต๋า เป็นวัดโบราณคู่เมืองฝิงไหล ดังความว่า

วัดโบราณคู่เมืองฝิงไหล ซึ่งคือวัดเต๋าเก่าแก่อยู่นบนเนินเขาริมแม่น้ำ ไครมาฝิงไหลขอทายว่าต้องมาไหว้พระหรือนั่งสมาธิที่วัดนี้ วัดนี้มีชื่อในหนังสือคู่มือท่องเที่ยวภาษาอังกฤษว่า Penglai Pavilion เป็น วัดของลัทธิเต๋า มีอายุเก่าแก่ราว ๑,๕๐๐ ปีสร้างมาตั้งแต่ ค.ศ. ๑๐๖๑ ในสมัยราชวงศ์ซ่ง (*Sung Dynasty*) สถานที่ตั้งของวัดคือเนินเขาสูงซึ่งมีชื่อว่า เขาหินแดง ด้านเหนือติดชายฝั่ง

ทะเลเหลือง ในวันที่ ๖ วัดนี้ตั้งอยู่ในบริเวณกว้างขวางหลายไร่ มีความเงียบสงบ ร่มครึ้ม เหมาะแก่การมานั่งพักผ่อน หรือนั่งสมาธิเงียบ ๆ นาน ๆ หลังจากจูดรูป ภูเขาเทพเจ้าแล้ว

(Unseen China : ฝึกเส้นทางเมืองจีน. ๒๕๕๐ : ๑๘๗)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า สิ่งก่อสร้างเกี่ยวกับลัทธิความเชื่อเต๋า มีที่ตั้งอยู่ริมน้ำ มีลักษณะพื้นที่ และบรรยากาศที่สงบร่มเย็น สะท้อนให้เห็นความเคารพศรัทธาของคนจีน ที่มีต่อลัทธิเต๋า และมีอิทธิพลมาช้านาน จนถึงปัจจุบันเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ลัทธิความเชื่อได้เสื่อมไป แต่ก็ยังมีสิ่งก่อสร้างที่บอกเล่าประวัติศาสตร์ของชนชาติจีนได้อีกมุมมองหนึ่ง และได้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ทำให้เห็นประวัติความเป็นมาอันยาวนานของสาธารณรัฐประชาชนจีน

นอกจากนี้ ผู้เขียนดวงใจยังเล่าถึงสถานที่ที่ได้ไปท่องเที่ยวคือ วิหารนักบุญโซเฟีย ดังความว่า

วิหารแห่งนี้สร้างตามแบบสถาปัตยกรรมคริสเตียนออร์โธดอกซ์ ดั้งเดิมที่มีอยู่มากมายในรัสเซียและยุโรปตะวันออก นับว่าเป็นวิหารใหญ่โต มียอดโดมสูง มีภาพวาดเฟรสโกบนยอดโดมด้านใน มีรูปปั้นพระเยซูเจ้า พระนางมาเรีย นักบุญโยเซฟ และนักบุญองค์สำคัญอีกมากมาย พร้อมทั้งภาพ Icon คือภาพวาดนักบุญบนแผ่นไม้หนาแขวนติดอยู่บนกำแพงมากมายหลายภาพ

(Unseen China : ฝึกเส้นทางเมืองจีน. ๒๕๕๐ : ๓๑)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ในสมัยก่อน คนจีนสามารถเลือกเคารพนับถือศาสนา ได้อย่างอิสระ บางคนนับถือคริสต์ศาสนา จึงสร้าง“วิหารนักบุญโซเฟีย” สะท้อนให้เห็นความศรัทธาต่อศาสนา จากลักษณะของอาคาร การประดับด้วยรูปปั้นพระเยซู พระนางมาเรีย นักบุญคนสำคัญ ๆ รวมทั้งแขวนภาพวาดนักบุญต่าง ๆ บนกำแพงจำนวนมาก

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ยิมจิน ผู้เขียนสุเมธ แสงนิ่มนวล ได้กล่าวถึง “วิหารเทียนถาน” ดังความว่า

“เทียนถาน” หรือ “วัดแห่งสวรรค์” หรือ “วิหารบวงสรวงสวรรค์” เป็นสถาปัตยกรรมยุคราชวงศ์หมิง สำหรับอาคารที่สวยงามเด่นเป็นสง่า และเป็นสัญลักษณ์ของสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้นแห่งหนึ่งที่ชื่อ “วิหารบวงสรวงสวรรค์” ของ “เทียนถาน” คือ พระตำหนักฉีเหนียนเตียน ลักษณะเป็นอาคารเครื่องไม้แบบจีน โครงสร้างเป็นทรงกระบอก สูง ๔๐ เมตร สร้างซ้อนกันขึ้นไป ๓ ชั้น ลี้ออกโทนแดง หลังคามุงกระเบื้องสีน้ำเงิน มีลูกแก้วสีทองประดับอยู่บนยอด สร้างขึ้นโดยไม่ได้ใช้ซื้อคานหรือตะปูเลยแม้แต่ตัวเดียว แต่ใช้เสาจำนวน ๒๘ ต้น

รองรับน้ำหนักหลังคาแทน โดยเสากลาง ๔ ต้น มีขนาดใหญ่ที่สุด เป็นสัญลักษณ์
แทนฤดูกาลทั้งสี่ ส่วนอีก ๒๔ ต้น ที่ชั้นนอกก็แทนเดือนทั้ง ๑๒ และเวลา ๑๒
ชั่วโมงในหนึ่งวัน

(ยี่มจิน. ๒๕๕๑ : ๖๗-๖๘)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า วิหารบวงสรวงสวรรค์เป็นสถาปัตยกรรมยุคราชวงศ์หมิง
เป็นอาคารเครื่องไม้แบบจีน มีโครงสร้างและวิธีการก่อสร้างแบบโบราณ ทั้งรูปทรงกระบอก
สี่และเสา ที่มีความหมายและเป็นสัญลักษณ์ตามความเชื่อของคนจีนเกี่ยวกับฤดูกาล วัน เวลา
และเทวดาหรือเขียนบนสวรรค์

สถานที่ท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นและถือว่าเป็นสิ่งก่อสร้างที่น่าอัศจรรย์
คือจัตุรัสเทียนอันเหมิน ปรากฏในสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ถนนหมื่นลิ่ ความว่า

มาถึงจัตุรัสเทียนอันเหมิน ภายในเขตจัตุรัสมีมาของ “เทียนถาน”
(Temple of Heaven) มีขนาดพื้นที่ใหญ่โตกว้างขวางมาก ๆ สร้างขึ้น
ในปี ค.ศ. ๑๔๓๐ ในสมัยราชวงศ์หมิง เป็นสถานที่สำหรับบูชาและเซ่นไหว้
ต่อเทพแห่งสวรรค์ แม้แต่จักรพรรดิซึ่งเป็น โอรสแห่งสวรรค์ยังไม่สร้างนคร
ต้องห้ามให้มีขนาดใหญ่กว่าเทียนถานแห่งนี้ เพราะถือเป็นที่สุดของเทพแห่ง
สวรรค์ ทางด้านทิศเหนือมีสิ่งก่อสร้างลักษณะเป็นหอสูง ๓ ชั้น มีรูปทรงกลม
สัญลักษณ์อันโดดเด่นของเทียนถาน สร้างขึ้นเป็นสถานที่กราบไหว้เทพเจ้า
เพื่อขอให้เพาะปลูกได้ผลผลิตอุดมสมบูรณ์ ประกอบด้วยเสามากถึง ๒๘ ต้น
หลังคาใช้สีดำ เหลือง และเขียว โดยมีความหมายสวรรค์โลก และสรรพสิ่ง
บนโลก ทางด้านทิศใต้มีแท่นบูชาขนาดใหญ่ลักษณะเป็นวงกลม ล้อมรอบ
ด้วยระเบียงสามชั้นที่ทำจากหินอ่อน เป็นสถานที่ที่จักรพรรดิจะทำการเซ่นไหว้
ต่อสวรรค์ในช่วงฤดูหนาวของทุกปี เพื่อขอบุญสรวงสวรรค์และเพื่อเป็น
สิริมงคลในอนาคต

(ถนนหมื่นลิ่. ๒๕๕๑ : ๑๑๒)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า จัตุรัสเทียนอันเหมินก่อสร้างขึ้นในสมัยราชวงศ์หมิง
มีลักษณะที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของคนจีน ที่จะต้องสร้างสถานที่สำหรับบูชาและเซ่นไหว้
เทพแห่งสวรรค์ โดยแสดงสัญลักษณ์ด้วยขนาดพื้นที่ใหญ่โตกว้างขวาง จำนวนเสา สี่หลังคา
ที่มีความหมายตามความเชื่อเกี่ยวกับสวรรค์และโลก

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ยี่มจิน ผู้เขียนสุเมธ แสงนันทกุล ได้เล่าถึง กำแพงเมืองจีน ดังความว่า

กำแพงเมืองจีนที่ด่านจิวหย่นกวน สภาพของกำแพงถูกก่อสร้างขึ้น
บนยอดสันเขาลดเลี้ยวคดเคี้ยวประคูดมั่งกรยักยัดลาลม มองแล้วต้องชื่นชม

คนสร้างว่า ทำได้อย่างไร ช่างยิ่งใหญ่จริง ๆ เกี่ยวกับกำแพงเมืองจีน หรือที่เรียกว่า กำแพงหมื่นลี้ (ว่านหลี่ฉางเจิง) แนวกำแพงทอดตัวผ่านภาคเหนือของประเทศ โดยเริ่มต้นจากทะเลหวงไห่ ลัดเลี้ยวผ่าน ๕ มณฑลกับ ๒ เขตปกครองตนเอง ไปสิ้นสุดที่กลางทะเลโกบี รวมระยะทางถึง ๖,๓๕๐ กิโลเมตร ระหว่างทาง จะมีการสร้างป้อมขึ้นตามจุดยุทธศาสตร์สำคัญ ๆ หลายแห่ง กำแพงเมืองจีน เส้นที่เป็นสิ่งมหัศจรรย์ของโลกนี้ เริ่มก่อสร้างขึ้นครั้งแรกในสมัยของจีนซี ที่สูงชันจะมีลักษณะเป็นบันไดให้เดินไต่ขึ้นไป มีทั้งง่ายและยากแต่ช่วง จะมีย้อมรักษาการณ์ถือเป็นจุดหยุดพักไปในตัว

(ยี่มจิน. ๒๕๕๑ : ๑๓๐)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า กำแพงเมืองจีนเป็นสิ่งก่อสร้างที่ยิ่งใหญ่และมหัศจรรย์ สะท้อนให้เห็นถึงยุทธวิธีของการป้องกันการรุกรานของศัตรู และความพยายามที่ไม่ทอดทิ้ง แม้ว่ามีความยากลำบากมากมาย เมื่อเวลาผ่านไป สิ่งก่อสร้างนี้ได้กลายมาเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ที่นักท่องเที่ยวทุก ๆ คนจะต้องหาโอกาสมาชม และจะประทับใจกับความยิ่งใหญ่ของกำแพงเมือง ที่มีความมั่นคงและมีระยะทางไกลถึง ๖,๓๕๐ กิโลเมตร

ในส่วนที่เป็นการเล่าถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในสมัยใหม่ ผู้เขียนกล่าวถึง สวนโอเชียนปาร์คฮ่องกง หอวิจิตรภูมิศาสตร์ เชียงไฮ้ จัตุรัส ๔ พฤษภาคม และสนามกีฬาโอลิมปิก ดังนี้ สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ยี่มจิน ผู้เขียนสุเมธ แสงนิมิต ได้เล่าถึงสวนโอเชียนปาร์คฮ่องกง ซึ่งเป็นสวนสนุกที่มีสวนน้ำ เครื่องเล่น และสัตว์ต่าง ๆ ดังความว่า

สวนสนุกอีกแห่งซึ่งเก่าแก่มาก คือ โอเชียนปาร์ค ตั้งอยู่บนแหลม ที่อยู่ตรงข้ามกับฝั่งตะวันออกของเกาะอู๋ไห่ ก่อนหน้าที่ดิสนีย์แลนด์จะมาเปิด เมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๕ โอเชียนปาร์ค เป็นสวนสนุกที่โด่งดังเพียงแห่งเดียวในฮ่องกง เพราะที่นี่มีสวนน้ำ (ทะเล) ขนาดมหึมา พร้อมฝูงปลาโลมา สิงโตทะเล แมวน้ำ นกแพนกวิน และปลาลาม นอกจากนี่ยังมีหมีแพนด้าอีก ๑ คู่ ชื่อ “อัน อัน” กับ “เจีย เจีย” รวมทั้งเครื่องเล่นที่น่าหวาดเสียวหลายชนิด

(ยี่มจิน. ๒๕๕๑ : ๔๖)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า สวนโอเชียนปาร์คฮ่องกงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ทันสมัย มีเครื่องเล่น และนำสัตว์ที่คนทั่วไปชอบมาแสดง เช่น ปลาโลมา หมีแพนด้า เป็นต้น สะท้อนให้เห็นถึงการใช้ชีวิตสมัยใหม่ของคนจีนและของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันที่มักจะพักผ่อน หย่อนใจในสวนสนุกที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้นมาแทนการไปท่องเที่ยวธรรมชาติ

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ข้าแดนมังกร ภาคพิสดาร ผู้เขียนเมธาวุฒิ พิรพรวิฑูร เล่า การไปท่องเที่ยวที่หอไข่มุกในนครเซี่ยงไฮ้ ความว่า

หอไข่มุก (Oriental Pearl) หรือหอทีวี (TV Town) ซึ่งตั้งอยู่บน
แหลมจูเจียจู่ย ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำหวางผู้เจียง หอคอยแห่งนี้นอกจากเป็น
สัญลักษณ์ใหม่ของเมืองเซี่ยงไฮ้ ยังเป็นสัญลักษณ์ของประเทศจีนในยุคใหม่
อีกด้วย หอไข่มุกมีความสูง ๔๖๘ เมตร เป็นหอส่งสัญญาณโทรทัศน์ที่สูงที่สุด
ในทวีปเอเชียและเป็นอันดับสามของโลก

(ย่าแดนมังกร ภาคพิศดาร. ๒๕๔๘ : ๑๕๑-๑๕๒)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนได้พัฒนาประเทศสู่ความทันสมัย
แข่งกับประเทศต่าง ๆ โดยพัฒนาการสื่อสารโทรคมนาคม จนมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในระดับเอเชีย
และโลก โดยสร้างหอไข่มุก (Oriental Pearl) หรือหอทีวี (TV Town) ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยว
ที่น่าสนใจในปัจจุบัน

สถานที่ท่องเที่ยวที่ถือว่าเป็นสิ่งก่อสร้างที่มหัศจรรย์ในสมัยใหม่คือ สนามกีฬาโอลิมปิก
ปักกิ่ง ดังปรากฏในสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ยี่มจิน ความว่า

ในกรุงปักกิ่ง สนามกีฬาโอลิมปิกสร้างโดยใช้รูปทรงโมเดลเหมือน
“รังนก” จึงเรียกว่า “สนามรังนก” โครงสร้างส่วนใหญ่เป็นเหล็ก ซึ่งใช้มากถึง
๔,๒๐๐ ตัน สามารถจุคนดูได้ถึง ๕๖,๐๐๐ คน

(ยี่มจิน. ๒๕๕๑ : ๑๖๔)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า การเป็นเจ้าของภาพจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกปักกิ่ง
ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ทำให้มีการก่อสร้างสถาปัตยกรรมที่สะท้อนให้เห็นความยิ่งใหญ่ของจีน
ในด้านการออกแบบที่ล้ำยุค การก่อสร้างที่มีความเชี่ยวชาญ การใช้วัสดุก่อสร้างสมัยใหม่จำนวน
มหาศาล และได้กลายเป็นสถาปัตยกรรมที่มีรูปทรงแปลกใหม่และน่าสนใจ ชวนให้นักท่องเที่ยว
เข้ามาท่องเที่ยวมากกว่าการเป็นสถานที่แข่งขันกีฬา

สรุปว่า สารคดีท่องเที่ยวเล่าถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นแหล่งท่องเที่ยว
ที่สร้างขึ้นในสมัยโบราณ สะท้อนให้เห็นประวัติความเป็นมาของจีนที่เจริญรุ่งเรืองในยุคสมัย
ที่ปกครองโดยกษัตริย์ ส่วนใหญ่เป็นพระราชวังต่าง ๆ และอีกส่วนหนึ่งสร้างขึ้นในสมัยใหม่
ที่สะท้อนให้เห็นความเชี่ยวชาญของคนจีนในการสร้างสถาปัตยกรรม โดยมีพัฒนาการที่มีรูปแบบ
ทันสมัยและมีประโยชน์ใช้สอยที่สอดคล้องกับชีวิตสมัยใหม่ในปัจจุบัน

สรุปได้ว่าสถานที่ท่องเที่ยวที่ปรากฏในเนื้อหาสารคดีท่องเที่ยว มีทั้งธรรมชาติตามลักษณะ
ภูมิประเทศและภูมิอากาศของเมืองท่องเที่ยวในมณฑลต่าง ๆ และสถานที่ท่องเที่ยวที่มนุษย์
สร้างขึ้น สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศให้ทันสมัย สามารถแข่งขัน
กับต่างประเทศและก้าวสู่การเป็นผู้นำของโลก

๓.๒.๓ เอกลักษณ์และสิ่งที่มีชื่อเสียงของสถานที่ท่องเที่ยว

ผู้เขียนสารคดีท่องเที่ยวจะเลือกบันทึกเอกลักษณ์และสิ่งที่มีชื่อเสียงของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ที่โดดเด่นคือสินค้าพื้นเมือง ตลาดขายสินค้า และสัญลักษณ์โอลิมปิก ดังนี้

๓.๒.๓.๑ สินค้าพื้นเมือง

สารคดีท่องเที่ยวหลายเรื่องที่คุณเขียนได้เล่าถึงสินค้าพื้นเมืองที่มีชื่อเสียงในท้องถิ่นที่อยู่ในเขตปกครองตนเอง โดยเฉพาะเหล่าที่มีวิธีการทำแบบโบราณ ดังต่อไปนี้

หวงจิวหิว เหล้าเหลืองของเมืองเส้าซิงทำจากข้าวเหนียว แต่เดิมบ้านไหหลวกดลูกสาว พ่อแม่จะลงมือหมักเหล้าทันทีที่ว่าฝ้ายจะเปิดออกเลี้ยงแขกอีกทีก็วันที่ลูกสาวแต่งงานแล้วนั้น บางทีเขาจึงเรียกมันว่า “หนี่เอ้อจิว” หรือสุราสาวน้อย (ลอยไปในกึ่งต้ง. ๒๕๕๑ : ๑๕)

เหล้าอุเงินที่ว่าเก่าแก่นักหนานี่มีชื่อว่า “ซานไป่จิว” หรือ “เหล้า ๓ ขาว” คือทำมาจากข้าวขาว น้ำขาว (น้ำสะอาด) และแป้งขาว (เข้าใจว่าเป็นส่ำเหล้า) กระบวนการผลิตทุกขั้นตอนยังคงใช้วิธีโบราณ เตาต้มก็เป็นเตาดิน ถึงที่ต้มก็เป็นถังไม้ขนาดใหญ่ “เหล้า ๓ ขาว” อุ่น ๆ สีใสเหมือนตาตุ๊กแดนไหลรินออกมาพร้อมส่งกลิ่นหอมละเมียดละไมชวนให้ลิ้มลอง

(เรื่องจริงจากจีน. ๒๕๕๘ : ๒๔๑)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า สินค้าพื้นเมืองที่มีชื่อเสียงและเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิต แนวคิด และภูมิปัญญาของคนจีน ดังเช่น “เหล้าหวงจิวหิว” ที่สัมพันธ์กับประเพณีแต่งงานของลูกสาว เริ่มทำตั้งเมื่อมีลูกสาว และจะนำมาดื่มกินในวันแต่งงาน ส่วน “เหล้าอุเงิน” หรือ “เหล้า ๓ ขาว” สะท้อนถึงเอกลักษณ์และภูมิปัญญาที่ทำเหล้าจากผลผลิตข้าวที่ปลูกได้ในท้องถิ่น

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง Unseen China : ฉีกเส้นทางเมืองจีน ผู้เขียนดวงใจได้บันทึกสินค้าพื้นเมืองต่าง ๆ ดังความว่า

ทองคำเยินไถ ... ลูกแพร์เยินไถ ... ถั่วลิสงเยินไถ ... เซอร์รี่เยินไถ ...
ลูกหนามเยินไถ ... เป้าฮื้อเยินไถ ... วุ้นเส้นเยินไถ ... เต้าหู้เยินไถ ...
และหินเยินไถ ทั้ง ๑๐ อย่างนี้ถือว่าเป็นผลิตภัณฑ์แบรนด์เนมของเยินไถทั้งสิ้น เป็นที่รู้จักกันทั่วประเทศจีนว่า มีรสชาติดี มีคุณภาพดี ซ้ำยังทำเงินให้แก่เมืองเยินไถปี ๆ หนึ่งหลายล้านหยวน

(Unseen China : ฉีกเส้นทางเมืองจีน. ๒๕๕๐ : ๑๕๑)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า เมืองเยินไถเป็นแหล่งท่องเที่ยวในเขตปกครองตนเอง มีสินค้าพื้นเมืองมากมายที่มีชื่อเสียงเป็นแบรนด์เนม นักท่องเที่ยวนิยมซื้อสินค้าของท้องถิ่น

ทำให้มีรายได้ที่มีมูลค่าหลายล้านหยวนจากการค้าขายสินค้า ดังนั้นชาวเมืองเยินไถ จึงมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี เพราะมีรายได้จากผลผลิตสินค้าที่มีคุณภาพเป็นที่รู้จักกันทั่วไป

๓.๒.๓.๒ ตลาดขายสินค้า

นักท่องเที่ยวนิยมไปซื้อสินค้าของจีน เพราะมีคุณภาพและราคาไม่แพงมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าของประเทศอื่น ๆ และมักจะเขียนบรรยายตลาดของคนจีน รวมทั้งการผลิตสินค้าที่เลียนแบบสินค้าที่มีชื่อเสียง ดังตัวอย่างสารคดีท่องเที่ยวครั้งนี้

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ยิมจิน ผู้เขียนสุเมธ แสงนิมมวล ไปเยือนเมืองหยางซั่ว และเล่าเรื่องตลาดที่เป็น “แหล่งซื้อปิ้ง” ของนักท่องเที่ยว ความว่า

พวกเราได้ไปเยือนแหล่งซื้อปิ้งที่ขึ้นชื่อของเมืองหยางซั่ว ที่นี้ถูกเรียกว่า บริเวณถนนซีเจีย หรือถนนตะวันตก (West street) สำหรับของที่ขายส่วนใหญ่เป็น ประเภท เสื้อผ้า รองเท้า กระเป๋า มักจะเป็นของก๊อปปี้จากสินค้าแบรนด์เนมชื่อดังทั่วโลก ใครที่ชอบซื้อของแบบนี้ รับรองสนุกแน่ เพราะมีให้เลือกมากมายจนสายตาของอีกประเภทคือ ของที่ระลึกจากทุกมุมเมืองของประเทศจีน ก็มารวมกันอยู่ที่นี้ ใครอยากซื้อของฝากของขวัญหาได้ไม่ยาก

(ยิมจิน. ๒๕๕๑ : ๒๓)

ตลาดรัสเซียแห่งนี้เป็นแหล่งรวมสินค้านานาชนิด โดยเฉพาะที่มีชื่อเสียงคือสินค้าก๊อปปี้แบรนด์เนมดัง ๆ ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็น นาฬิกา ปากกา กระเป๋า รองเท้า เสื้อผ้า เรียกว่ามีหมด ครบทุกอย่างและครบทุกยี่ห้อด้วย ถือเป็นสินค้า “ปลอมแท้ ๆ” แต่เวลาไปคุยกับใคร ต้องบอก “ของจริงจากจีน”

(ยิมจิน. ๒๕๕๑ : ๑๓๗)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า นักท่องเที่ยวนิยมซื้อของที่ระลึกที่เป็นสินค้าของจีน และสินค้าเลียนแบบจากสินค้าแบรนด์เนม ซึ่งมีขายในเมืองต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นว่าคนจีนเป็นพ่อค้าที่ดีสามารถจัดหาสินค้าที่ราคาไม่แพงมาตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ทุกประเภทและทุกชนิด

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง Unseen China : ฝึกเส้นทางเมืองจีน ผู้เขียนดวงใจ ได้เล่าถึงตลาดสินค้าแบบแผงลอยในเมืองต้าเหลียน ความว่า

มองหาทางทำที่จะนำเดินลงไป “ใต้ดิน” ประเภททางเดินข้ามถนนใต้ดินนั้นแหละ พอลงไปแล้วอย่าเพิ่งเป็นลมเพราะนั่นคือ “นครบาดาล” ที่เต็มไปด้วยร้านค้าและแผงนับร้อยนับพัน มีชอกชอยมากมายแยกไปตรงโน้นตรงนี้ อย่างไม่รู้จบ (ขอให้จดจำเส้นทางให้ดี) ทุกร้านทุกแผงขายของทุกชนิด ทั้งแบรนด์เนมและไม่ใช่ ทั้งของถูกของแพง ทั้งของสวยของไม่สวย เช่น เสื้อผ้า

เมืองหนาวเมืองร้อน รองเท้าเดิน รองเท้าราตรี รองเท้ากีฬา เครื่องสำอาง ผ้าพันคอ
ผ้าคลุมไหล่ หมวก กระเป๋าถือ เข็มขัด เครื่องประดับ เครื่องใช้ในครัวเรือน
ของใช้เด็กอ่อน อาหาร ขอบหุุดจาระไนชนิดสินค้าแค่นี้ มีอะนั่นต้องใช้นื้อ
ที่กระดาษอีก ๘๒ แผ่นเป็นอย่งน้อย

(Unseen China : ลึกลับทางเมืองจีน. ๒๕๕๐ : ๖๗)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า บรรยากาศการขายของต่าง ๆ ในบริเวณทางเดินใต้ดิน
และตามตรอกซอกซอยมีความคึกคัก และสับสน เพราะมีแผงลอยค้าขายสินค้าต่าง ๆ จำนวนมาก
มาตั้งขายสินค้านานาชนิดจนดูลานตา ซึ่งนักท่องเที่ยวอาจจะเดินหลงทางได้ สะท้อนให้เห็นว่า
สาธารณรัฐประชาชนจีนมีประชากรมากมาย แม้ว่าจะไม่มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาซื้อสินค้าที่ตลาดก็
ตาม ก็ไม่ได้ทำให้ตลาดแห่งนี้ลดความคึกคักหรือความสับสนวุ่นวายของผู้ซื้อผู้ขายลงไป
แต่อย่างใด

๓.๒.๓.๑ สัญลักษณ์การแข่งขันกีฬาโอลิมปิก

การรับเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนต้องเตรียม
สถานที่จัดการแข่งขันกีฬา และงานด้านอื่น ๆ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ด้วยสัญลักษณ์ของงาน
โดยสร้างตุ๊กตา Fuwa ในกรุงปักกิ่งมีสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองจีน มีชื่อเสียงยิ่งและเผยแพร่
ทั่วประเทศ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของมหกรรมกีฬาโอลิมปิก พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่ปักกิ่ง ดังปรากฏ
ในสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ยืมเงิน ความว่า

สำหรับสัญลักษณ์ของมหกรรมกีฬาโอลิมปิกที่ปักกิ่งคราวนี้ Mascots หรือ
สัตว์นำโชค ที่จีนเรียกว่า Fuwa มีทั้งหมด ๕ ตัว มีชื่อน่ารัก คือ ตัวที่ ๑
ชื่อ Beibei เป็นปลา ตัวที่ ๒ ชื่อ Jingjing เป็นหมีแพนด้า ตัวที่ ๓ ชื่อ Huanhuan
เป็นเปลวเพลิงโอลิมปิก ตัวที่ ๔ ชื่อ Yingying เป็นกวางทิเบต และ ตัวที่ ๕ ชื่อ Nini
เป็นนกนางแอ่น ชื่อของสัตว์นำโชคในภาษาจีนเมื่อเรียงกันเป็นวลีว่า Bei – Jing –
Huan – Ying – Ni ความหมายคือ “Welcome to Beijing” หรือ “ยินดีต้อนรับ
ผู้มาเยือนปักกิ่ง” นั่นเอง

(ยืมเงิน. ๒๕๕๑ : ๖๗)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า การตั้งชื่อของตุ๊กตา Fuwa ทั้ง ๕ ตัวมีชื่อว่า Beibei, Jingjing,
Huanhuan, Yingying และ Nini ซึ่งมีความหมายถึงการนำโชคในภาษาจีนเมื่อเรียงกันเป็นวลีว่า
Bei – Jing – Huan – Ying – Ni ความหมายคือ “Welcome to Beijing” หรือ “ยินดีต้อนรับผู้
มาเยือนปักกิ่ง” นั่นเอง และลักษณะของตุ๊กตา Fuwa มีลักษณะพิเศษตามลำดับคือ ปลา หมีแพนด้า
เปลวเพลิงโอลิมปิก กวางทิเบต และนกนางแอ่น

สรุปได้ว่า ด้วยเหตุที่ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่กว้างใหญ่ จึงทำให้แต่ละภูมิภาคมีสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ประกอบกับมีชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่ม ซึ่งต่างก็มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่และประเพณีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน จึงทำให้แต่ละท้องถิ่นต่างมีเอกลักษณ์และสิ่งที่มีชื่อเสียงที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งเอกลักษณ์และสิ่งที่มีชื่อเสียงเหล่านั้นได้สะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ ความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของคนในท้องถิ่นในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้เป็นอย่างดี

๓.๓ ความรู้ในด้านอื่น ๆ

สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นแหล่งอารยธรรมสำคัญที่แผ่อิทธิพลและถ่ายทอดวัฒนธรรมไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก สารคดีท่องเที่ยวจึงมีเรื่องราวมากมายเกี่ยวกับสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนถึงวัฒนธรรมในแต่ละชนกลุ่มน้อย ในด้านภาษาที่ใช้ติดต่อสื่อสาร และศิลปหัตถกรรมของชาวจีน โดยมีรายละเอียดดังนี้

๓.๓.๑ ความรู้ด้านประวัติศาสตร์

สารคดีท่องเที่ยวกล่าวถึงประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนว่าเป็นประเทศที่ยิ่งใหญ่ มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานถึง ๕,๐๐๐ ปี มีเหตุการณ์เกิดขึ้นมากมาย ผู้เขียนสารคดีท่องเที่ยวได้กล่าวถึงประวัติศาสตร์จีนไว้หลายช่วงสมัย ได้แก่ สมัยราชวงศ์โจว สมัยราชวงศ์ชั้น สมัยสามก๊ก สมัยราชวงศ์ถัง สมัยราชวงศ์ซ่ง สมัยราชวงศ์หมิง สมัยราชวงศ์ชิง และยุคสาธารณรัฐ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๓.๓.๑.๑ สมัยราชวงศ์โจว

สมัยราชวงศ์โจวอยู่ในช่วง ๑,๑๒๒ ปีก่อนคริสตกาล ถึง ๒๒๑ ปีก่อนคริสตกาล แบ่งเป็นราชวงศ์โจวตะวันตกและราชวงศ์โจวตะวันออก นับได้ว่าเป็นราชวงศ์ที่มีอายุยาวนานที่สุด ในประวัติศาสตร์จีน สารคดีท่องเที่ยวได้กล่าวถึงประวัติศาสตร์ในช่วงสมัยราชวงศ์โจวไว้ ดังเช่น ผู้เขียนวราห์ วรเวช ไปท่องเที่ยวนครซีอานในมณฑลส่านซี เมื่อเดินทางไปสุสานของจักรพรรดิฉินซีฮ่องเต้ วราห์ วรเวช ได้อธิบายประวัติศาสตร์ที่มีการเริ่มสร้างสุสานของฉินซี ดังตัวอย่างในสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง เทียวจีน ความว่า

งานสร้างมหาสุสานของฉินซีจึงเริ่มตั้งแต่ ๒๔๗ ปีก่อนคริสตกาล ก่อนที่จะรวมจีนได้หนึ่งเดียว トラバจนสิ้นพระชนม์ก็ยังไม่แล้วเสร็จ มาสมบูรณในรัชสมัยพระราชบุตรคือ ฉินเอ๋อซี้อ

(เทียวจีน. ๒๕๕๐ : ๒๗)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงถึงความยิ่งใหญ่ของกษัตริย์จีนในยุคสมัยราชวงศ์โจวสะท้อนด้วยเหตุการณ์การสร้างมหาสุสานของฉินซีเมื่อ ๒๔๗ ปีก่อนคริสตกาล ซึ่งใช้เวลาสร้างยาวมาแล้วเสร็จในรัชกาลต่อมา

๓.๓.๑.๒ สมัยราชวงศ์ฮั่น

สมัยราชวงศ์ฮั่นอยู่ในช่วง ๗๔๕ ปีก่อนคริสตกาล ถึง ค.ศ. ๒๒๐ แบ่งเป็นสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันตกและราชวงศ์ฮั่นตะวันออก ในช่วงราชวงศ์ฮั่นตะวันตกมีการเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศในแถบเอเชียกลางและเอเชียตะวันตก และเป็นจุดเริ่มต้นของเส้นทางสายแพรไหม

สารคดีท่องเที่ยวได้กล่าวถึงประวัติศาสตร์ในช่วงสมัยราชวงศ์ฮั่นไว้ ดังเช่นสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง รองเท้าบนรอยทราย ผู้เขียนวิรัช ลิ้มทองกุล กล่าวถึงการรับปรัชญาลัทธิขงจื๊อมาเป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติ และมีการเผยแพร่ปรัชญาลัทธิขงจื๊อ รวมทั้งการมีสัมพันธไมตรีกับกลุ่มอื่น ๆ ดังความว่า

ปรัชญาของลัทธิขงจื๊อที่กลายมาเป็นปรัชญาชี้นำสังคมมา ตั้งแต่สมัย
ฮ่องเต้ฮั่นอู่ตี้ในสมัยฮั่นตะวันตก (๒๐๒ ปีก่อนคริสต์ศักราช-ค.ศ. ๘)

(รองเท้าบนรอยทราย. ๒๕๔๕ : ๘๔)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ยุคสมัยของฮ่องเต้ฮั่นอู่ตี้ กษัตริย์และประชาชนมีการประพฤติปฏิบัติตามคำสอนในลัทธิขงจื๊อ บ้านเมืองมีความสุข เพราะยึดถือปรัชญาของลัทธิขงจื๊อและมีการเผยแพร่แนวคิด ซึ่งเป็นการชี้นำสังคมเพื่อประโยชน์และความสงบสุขในสังคม

นอกจากนี้ ในสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง รองเท้าบนรอยทราย ผู้เขียนวิรัช ลิ้มทองกุลอธิบายประวัติเกี่ยวกับราชวงศ์ฮั่น และการสร้างมีสัมพันธไมตรีกับเมืองอื่น ๆ เพื่อต่อสู้กับชนเผ่าชงหนู ความว่า

ฮั่นอู่ตี้ฮ่องเต้แห่งราชวงศ์ฮั่นตะวันตก (๒๐๒ ปีก่อนคริสต์ศักราช-ค.ศ. ๘)

ส่งนักการทูตเดินทางออกไปยังดินแดนตะวันตกอันลึกลับมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงมิตรในการร่วมโจมตีชนเผ่าชงหนู จากเซียน (ปีเกิดไม่แน่ชัด-๑๑๔ ปีก่อนคริสต์ศักราช) ชาวเหลิงกู่ (ปัจจุบันเป็นพื้นที่ในมณฑลส่านซี) เมื่อ ๑๓๘ ปีก่อนคริสต์ศักราช เขาได้รับพระบัญชาจากฮ่องเต้ฮั่นอู่ตี้ให้เดินทางไปยังดินแดนทางทิศตะวันตก

(รองเท้าบนรอยทราย. ๒๕๔๕ : ๑๐๘)

จากตัวอย่างข้างต้นอธิบายได้ว่า กษัตริย์ฮั่นอู่ตี้ฮ่องเต้มีความเฉลียวฉลาดในการปกครอง มียุทธวิธีส่งทูตไปแสวงหามิตรเพื่อไปสู้รบกับชนเผ่าชงหนู

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง เที้ยวจีน ผู้เขียนวราห์ วรเวช ได้เดินทางไปนมัสการพระศรีศากยมุนีที่เมืองลั่วหยาง วราห์ กล่าวถึงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการรับศาสนาพุทธมาเคารพนับถือ และยังอาราธนาพระสงฆ์อินเดียสองรูปมาจีนด้วย ดังความว่า

ในสมัยราชวงศ์ฮั่น พระเจ้าเม่งตี้ เมื่อ พ.ศ. ๖๑๗ หรือ ค.ศ. ๗๔ เพราะโหรหลวงทำนายพระสุบิน จักรพรรดิจึงได้ส่งอุปราชหวางซุยและคณะไปอาราธนาพระสงฆ์สองรูปจากอินเดีย ซึ่งคือดินแดนอัฟกานิสถานปัจจุบันเข้ามาประเทศจีน ภิภุคัศยปะและภิภุมาตังคะ ได้อัญเชิญพระสูตรมาด้วยบนม้าสีขาว จักรพรรดิจึงได้สร้างวัดม้าขาว หรือไป๋หม่าซีจิ้นเป็นวัดพระพุทธรศาสนาแห่งแรกในประเทศจีนที่เมืองลั่วหยาง ราชธานีของฮั่นในสมัยนั้น ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในปัจจุบัน และเป็นวัดที่พระถังซำจั๋งได้เคยเป็นเจ้าอาวาสในเวลาต่อมา

(เที้ยวจีน. ๒๕๕๐ : ๖๗)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ในสมัยราชวงศ์ฮั่น คนจีนนับถือศาสนาพุทธ กษัตริย์ได้อาราธนาพระสงฆ์สองรูปจากอินเดีย และสร้างวัดม้าขาวหรือไป๋หม่า ซึ่งเป็นวัดศาสนาพุทธแห่งแรกที่เมืองลั่วหยาง และมีประวัติว่าพระถังซำจั๋งเป็นเจ้าอาวาสที่วัดนี้ด้วย

ในสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ร่องเท้าบนรอยทราย ผู้เขียนวิรัช ลิ้มทองกุลได้เล่าถึงประวัติที่เกี่ยวกับการเริ่มเผยแผ่ศาสนาพุทธในประเทศจีนในสมัยราชวงศ์ฮั่นเช่นกัน ดังความว่า

ศาสนาพุทธแม้จะมีการเผยแผ่เข้ามายังอาณาจักรภายใต้การปกครองของจักรพรรดิจีนตั้งแต่ยุคปลายของราชวงศ์ฮั่นตะวันตกแล้ว แต่ก็ไม่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการจนกระทั่งช่วงต้นศตวรรษที่ ๑ ในยุคราชวงศ์ฮั่นตะวันออก (พ.ศ. ๕๖๘-๗๔๓) ขณะที่ปกครองโดยฮ่องเต้ฮันหมิงตี้

(ร่องเท้าบนรอยทราย. ๒๕๔๕ : ๘๐)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนให้ความรู้ว่าศาสนาพุทธเริ่มเผยแผ่ในประเทศจีนตั้งแต่ยุคปลายของราชวงศ์ฮั่นตะวันตก แต่ยังไม่ยอมรับนับถือพุทธศาสนา จนถึงยุคราชวงศ์ฮั่นตะวันออก

๓.๓.๑.๓ สมัยสามก๊ก

สมัยสามก๊กอยู่ในช่วง พ.ศ. ๗๖๓ ถึง พ.ศ. ๘๐๘ ในช่วงเวลานี้ จีนได้เกิดการขัดแย้งและแตกแยกออกเป็น ๓ ก๊กหรือกลุ่ม ได้แก่ ก๊กเว่ยของโจโจ ก๊กวุ่ของซุนกวน และก๊กฉู่ของเล่าปี่

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ลอยไปในกังตั๋ง ผู้เขียนสมพงษ์ งามแสงรัตน์ ได้กล่าวถึงข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเหตุการณ์ในสมรภูมิเซ็กเพ็ก ดังความว่า

ใคร ๆ ก็รู้ว่าเหตุการณ์ในสมรภูมิเซ็กเพ็กทำเอากองทัพของโจโจเสียหายป่นปี้ อีกทั้งกองเรือที่ไปยืมมาจากเกงจิวก็ถูกเผาออกหมดทุกลำ

บางคนบอกว่า ตอนโจโลเคลื่อนทัพลงมาหมายจะเหยียบกั๋งตั้งนั้น มีทหาร
อยู่ถึงร้อยหมื่น แต่ตอนแผ่นกลัษฐุโด้ชนิดแทบเอาชีวิตไม่รอด โจโลเหลือทหาร
ติดตามแค่สามสิบ

พอฟังอย่างนี้ ผู้คนข้างที่เชียร์โจโล แต่ไม่โปรดขงเบ้งและจิวอี้
กลับให้ข้อมูลใหม่่ว่า ที่โจโลพ่ายยับในเซ็กเพ็กไม่ใช่เพราะแพ้ทางลม
แล้วถูกกั๋งตั้งเอาไฟเผาเรือเสียปั่นจนกลายเป็นเครดิตให้จิวอี้หรรอก แต่ที่ทหาร
โจโลตายเรียบแทบนับหัวได้เมื่อกลับถึงสุโด้ เป็นเพราะพยาธิต่างหาก ว่าแล้วแก
ก็ไปเอาผลการขุดคุ้ยซากศพในสุสานโบราณเมืองฉางชามายืนยัน ฉางชานั่น
คือเมืองเอกของมณฑลหูหนาน ส่วนเซ็กเพ็กอยู่ในมณฑลหูเป่ย สองมณฑลนี้
อยู่ติดกัน ฉางชางจึงอยู่ใกล้กับเซ็กเพ็กชนดิกรุงเทพฯ ไม่ทันถึงหัวหิน

(ลอยไปในกั๋งตั้ง. ๒๕๕๑ : ๑๖-๑๘)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ผู้เขียนได้ให้ความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ในสมรภูมิเซ็กเพ็ก
เล่าปีได้รับชัยชนะ มีผู้สนใจศึกษาวิเคราะห์เหตุการณ์ในสมัยนี้ จึงมีข้อโต้แย้งว่า โจโลแพ้
เพราะถูกไฟเผาตามที่บันทึกเรื่องไว้ในประวัติศาสตร์ หรือแพ้เพราะทหารเป็นโรคพยาธิ
ตามหลักฐานการขุดซากศพขึ้นมาพิสูจน์ในเวลาต่อมา

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง เทียวจีน ผู้เขียนวราห์ วรเวช ได้กล่าวถึงประวัติศาสตร์ในสมัยสามก๊ก
อย่างละเอียด ดังเช่นเรื่องของนางงามที่ชื่อ “เตียวเสียน” และประวัติของเล่าปี่และลูกชาย “อาเต๊า”
ดังความว่า

เตียวเสียน นางงามสมัยสามก๊กที่ถูกพ่อบุญธรรมเกลี้ยกล่อม
ให้ช่วยบ้านเมือง ถูกส่งไปเป็นชนวนให้ลิโป้และตั้งโต๊ะพ่อบุญธรรม
กินแค้นแกล้งใจกัน ตั้งโต๊ะก็ชอบ ลิโป้ลูกเลี้ยงก็หลงรักหัวปักหัวปำ สุดท้ายลิโป้
ก็ฆ่าตั้งโต๊ะได้สำเร็จสมใจพ่อเลี้ยงนางเตียวเสียน ลิโป้ได้นางไว้ครอบครอง

(เทียวจีน. ๒๕๕๐ : ๑๕๒)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ความขัดแย้งที่ทำให้ลูกฆ่าพ่อได้ มีสาเหตุมาจากการแย่งชิง
หญิงงาม “เตียวเสียน” ลิโป้ได้ฆ่าตั้งโต๊ะเพื่อจะได้นางไว้ครอบครอง

นอกจากนี้ ในสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง เทียวจีน ผู้เขียนวราห์ วรเวช ยังได้กล่าวถึง
ประวัติศาสตร์ในสมัยสามก๊กอีกด้วย ดังนี้

ตามพงศาวดารเล่าปีเคยยึดเมืองตูได้เป็นเมืองหลวง และได้เป็นฮ่องเต้
ของเสฉวนเมื่อ พ.ศ. ๗๖๔ แต่บุญน้อยเพียงสามปีก็สวรรคต จากการไปรบแก้แค้น
ให้กวนอู๋น้องชายร่วมสาบาน แล้วไปป่วยหนักสิ้นชีพที่ริมแม่น้ำแยงซีเคียงลูกชาย

คืออาเต๋اپกครองเสฉวนต่อมาอีกสามสิบกว่าปี แต่อาเต๋าไปยอมแพ้โจโจที่รุก
ตามมาตีเมืองเฉิงตู

(เที่ยวจีน. ๒๕๕๐ : ๑๐๗)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ผู้เขียนได้เล่าประวัติศาสตร์ในสมัยสามก๊กอย่างย่อ ๆ
แต่ชัดเจน ตั้งแต่เล่าปีครองเมืองและสืบต่อมาถึงลูกคืออาเต๋าเป็นเวลานาน ๓๐ ปี จึงพ่ายแพ้แก่โจโจ
สะท้อนให้เห็นว่า ยุคสมัยนี้มีความทุกข์ยากจากการทำสงครามที่ยืดเยื้อมาเป็นเวลานาน และในที่สุด
ผู้นำที่เข้มแข็งและมีบุญวาสนาก็จะได้รับชัยชนะและครอบครองประเทศแต่เพียงคนเดียว

๓.๓.๑.๔ สมัยราชวงศ์ถัง

สมัยราชวงศ์ถังอยู่ในช่วงราว พ.ศ. ๑๑๖๑ ถึง พ.ศ. ๑๔๕๐ นับเป็นยุคหนึ่งที่จีน
มีความเจริญรุ่งเรือง เพราะมีกษัตริย์ที่เข้มแข็ง สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง รองเท้าบนรอยทราย
ผู้เขียนวิรัช ลิ้มทองกุล ได้กล่าวถึงประวัติกษัตริย์และขุนนางที่มีบทบาทสำคัญคือ ส่องเต๋ถึงไท่จง
และเว่ยเจิง ดังความว่า

เมื่อเว่ยเจิงเสียชีวิตลงใน พ.ศ. ๑๑๘๖ องค์ฮ่องเต้ถึงไท่จงเสียดพระทัย
อย่างมาก จนถึงกับรับสั่งว่า “หากนำทองแดงมาส่องเป็นกระจก ก็จะสามารถ
จัดแจงเครื่องแต่งกายให้เป็นระเบียบได้ หากนำอดีตมาส่องเป็นกระจก ก็จะได้รับรู้
ได้ถึงความรุ่งเรืองและล่มสลายของยุคสมัย หากนำคนมาส่องเป็นกระจก
ก็จะทราบถึงความสำเร็จและความผิดพลาด ข้ามักจะใช้กระจกสามบานนี้
เพื่อป้องกันความผิดพลาดของข้า วันนี้เมื่อเว่ยเจิงตายไป ข้าก็เหมือนขาดกระจก
ไปบานหนึ่ง”

(รองเท้าบนรอยทราย. ๒๕๔๘ : ๔๔)

จากตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า การปกครองในสมัยก่อน บ้านเมืองจะเจริญรุ่งเรือง
ได้ก็เพราะกษัตริย์มีขุนนางคู่ใจที่กล้าหาญชาญฉลาดอย่างยอดเยี่ยม เมื่อขุนนางเว่ยเจิงเสียชีวิต
ฮ่องเต้ถึงไท่จงจึงเสียดพระทัยอย่างมากที่ขาดที่ปรึกษาและช่วยในการปกครองบ้านเมือง

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง เที่ยวจีน ผู้เขียนวรวิทย์ วรเวช ไปเยือนภูเขาเป่าต้งในเมืองต้าจู้เขตฉงชิ่ง
และกล่าวถึงศิลปะเกี่ยวกับพระพุทธรูปพระโพธิสัตว์ที่มีความยิ่งใหญ่และมีคุณค่าที่จะเป็นมรดก
ทางวัฒนธรรมของโลก ความว่า

ในรัชสมัยของถังเขียนหยวนฮ่องเต้ พ.ศ. ๑๓๐๑ มีพระพุทธรูปสลัก
บนหน้าผาภูเขาเป่าต้ง เมืองต้าจู้ เขตฉงชิ่ง ภาพพุทธประวัติและแง่คิดต่าง ๆ
ทางพุทธศาสนาที่น่าชมมาก รวมทั้งพระโพธิสัตว์กวนอิม ๑,๐๐๗ มือ
บริเวณภูเขาเป่าต้งนั้น สลักพระพุทธรูปไว้ทั้งหมดถึง ๗๐ แห่ง รวมแล้วหลายหมื่น
องค์ เป่าต้งจึงเป็นดินแดนพุทธศิลป์ศักดิ์สิทธิ์ทางพุทธศาสนาอีกแห่งหนึ่งที่จีน

พยายามเสนอเนสโกให้เป็นมรดกโลกทางศิลปวัฒนธรรมได้สำเร็จ

(เที่ยวจีน. ๒๕๕๐ : ๕๕)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การแกะสลักพระพุทธรูปบนหน้าผาภูเขาเป่าตั้งรวมทั้งการสร้างพระโพธิสัตว์กวนอิม ๑,๐๐๗ มือ และการสลักพระพุทธรูปอีก ๗๐ แห่ง นอกจากสะท้อนว่า จีนได้เคารพนับถือศาสนาพุทธเป็นเวลาช้านานแล้ว ยังสร้างสิ่งเคารพอย่างยิ่งใหญ่ สะท้อนถึงจิตใจและความศรัทธาสูงสุดของคนจีน ดังปรากฏหลักฐานพุทธศิลป์ที่งดงามและยิ่งใหญ่ นามาศรรย์สมควรที่จะเสนอให้ยูเนสโกประกาศให้เป็นมรดกโลกทางศิลปวัฒนธรรมอีกแหล่งหนึ่งของจีน

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง เที่ยวจีน ผู้เขียนวราห์ วรรณ ได้เล่าการเดินทางของพระถังซำจั๋งไปอินเดีย สะท้อนถึงประวัติศาสตร์การรับศาสนาพุทธที่มีมาช้านาน ความว่า

ผู้มีบทบาทและภารกิจสำคัญทางพุทธศาสนาเป็นที่รู้จักกันในหมู่ชาวไทยมากที่สุดคือพระถังซำจั๋ง หรือพระภิกษุฮฺวนฉ่าง ผู้ออกจากประเทศจีนขณะที่ราชวงศ์ถังกำลังรุ่งเรือง ... พระถังซำจั๋งจึงถือโอกาสออกนอกเมืองฉางอานไปด้วย แล้วหลบหนีเดินทางจาริกไปอินเดียใน ค.ศ. ๖๒๗ ท่านไปตามเส้นทางสายไหม ผ่านเมืองหลานโจว ออกทะเลทรายโกบีที่สุดแสนทุรกันดารผจญความยากลำบากในท้องทะเลทราย ... ที่อินเดียท่านได้ศึกษาอยู่ที่นาลันทา ๑๖ ปี ได้รับปริญญาธรรมาจารย์และในที่สุดท่านได้ดำรงตำแหน่งเป็นรองอธิการบดีของมหาวิทยาลัยนาลันทาใน ค.ศ. ๖๔๕ ท่านก็เดินทางกลับ

(เที่ยวจีน. ๒๕๕๐ : ๕๕)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า สมัยราชวงศ์ถัง ศาสนาพุทธเจริญรุ่งเรืองมากที่สุด พระภิกษุจีนชื่อถังซำจั๋งเดินทางในเส้นทางสายไหมไปศึกษาธรรมที่มหาวิทยาลัยนาลันทาประเทศอินเดีย และศึกษาธรรมอย่างจริงจังเป็นเวลาจนถึง ๑๖ ปีจึงเรียนจบ และได้ดำรงตำแหน่งเป็นรองอธิการบดี จนถึง ค.ศ. ๖๔๕ ก็เดินทางกลับประเทศจีน

๓.๓.๑.๕ สมัยราชวงศ์ซ่ง

สมัยราชวงศ์ซ่งอยู่ในช่วง พ.ศ. ๑๕๐๓ ถึง พ.ศ. ๑๘๒๒ แบ่งเป็นสมัยราชวงศ์ซ่งเหนือและราชวงศ์ซ่งใต้ ในสมัยนี้มีบุคคลสำคัญที่นักเขียนนำมาเล่าไว้ในสารคดีท่องเที่ยว คือเป่าบู๋นจิ้น และมาร์โกโปโล ดังนี้

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ลอยไปในกัณฑ์ ผู้เขียนสมพงษ์ งามแสงรัตน์ ได้กล่าวถึงเมืองไคเฟิง และประวัติโดยย่อของเป่าบู๋นจิ้น ความว่า

ทั่วทั้งสวนท่านเป่าอันกว้างขวางนี้ สถานที่ที่คู่จะเชิดชูเกียรติท่านเป่าจริง ๆ ผมว่าอยู่บริเวณระเบียงศิลาจารึก “เปย์ฮั่วหลาง” เพราะที่นี้แสดงผลงาน

อันโดดเด่นของท่านเป็นภาพไม้สลักที่บรรจงแกะเป็นฉาก ๆ ให้น่าดูและมีชีวิต ทำให้รู้ว่าท่านเป่าไม่ได้มีงานรูทึนเป็นผู้พิพากษาว่าความอยู่ในโรงในศาล เมืองไคฟิงอย่างที่มาแต่งกันใหม่ในสมัยหลัง แต่ท่านเป็นทั้งเจ้าเมืองและขุนนางผู้ใหญ่ในสมัยช่ง บางครั้งมีบทบาทในการต่างประเทศและความมั่นคงภายใน ถึงขนาดเหียนจงฮ่องเต้ทรงส่งไปเจรจาเจริญสัมพันธไมตรีกับชนเผ่าเจ้าปัญหาที่ตั้ง อาณาจักรรายล้อมช่งอยู่ในเวลานั้น ไม่ว่าจะเป็ชีเซียของพวกทิเบต ทางตะวันตกเฉียงเหนือ หรือพวกซิดันในแคว้นเหลียวที่อยู่ทางภาคอีสาน

(ลอยไปในกึ่งตั้ง. ๒๕๕๑ : ๑๖-๑๘)

จากตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของเป็นขุนนางผู้ใหญ่ “เป่านุ่นจิน” ในด้านความซื่อสัตย์ และยังมีบทบาทด้านการเมืองการปกครอง เป็นทูตเจริญสัมพันธไมตรีกับเมืองต่าง ๆ เพื่อความมั่นคงด้วยเหตุที่ท่านมีความดีงามและทำคุณประโยชน์ไว้มากมาย จึงปั้นรูปท่านไว้เป็นแบบอย่างของคนรุ่นต่อไป

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง เทียวจีน ผู้เขียนวราห์ วรเวช ได้กล่าวถึงประวัติศาสตร์ในยุคสมัย ที่มาร์โคโพลเดินทางถึงจีน และมีบทบาทสำคัญต่อวัฒนธรรมและราชสำนักจีนอย่างยิ่ง ดังความว่า

มาร์โคโพลเดินทางไปจีนสองครั้ง ครั้งแรกตั้งแต่ยังเด็ก ไปกับพ่อและอา คือ นิโคโล และ มัฟเฟโอ โปโล ใน พ.ศ. ๑๘๐๓ ขบวนเดินทางเริ่มจากเมืองเวนิซ มุ่งสู่กรุงคอนสแตนติโนเปิลข้ามทะเลดำไปโครเมีย จากนั้นเดินทางไป ทางตะวันออก จนเข้าอาณาจักรของกุบไลข่านที่นั่นพวกเขาได้พบราชทูตผู้อารี เชื่อเชิญให้ขบวนครอบครัวโปโลเดินทางร่วมกันไปปักกิ่ง กลับมาถึงยุโรป พ.ศ. ๑๘๑๒ มาร์โคโพลตอนนั้นเป็นหนุ่มแล้ว แต่พระสันตะปาปาองค์ ก่อนสิ้นพระชนม์ไปก่อน ต้องรอการสถาปนาองค์ใหม่ ที่ใช้เวลานานมากถึงสองปี จึงยังถวายสาส์นไม่ได้

(เทียวจีน. ๒๕๕๐ : ๘๗-๘๘)

จากตัวอย่างข้างต้นให้ความรู้ประวัติศาสตร์ในสมัยราชวงศ์ช่งมีชาวเวนิซชื่อมาร์โคโพล ได้เดินทางไปจีนสองครั้ง และได้เขียนเป็นหนังสือบรรยายสภาพบ้านเมืองด้วย ทำให้ชาวตะวันตก รู้จักและเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมจีนอย่างมาก สะท้อนให้เห็นว่าคนตะวันตกสนใจมาศึกษาอารยธรรมจีนตั้งแต่สมัยราชวงศ์ช่ง

๓.๓.๑.๖ สมัยราชวงศ์หมิง

สมัยราชวงศ์หมิงอยู่ในช่วง พ.ศ. ๑๘๑๑ ถึง พ.ศ. ๒๑๘๗ เป็นช่วงสมัยที่จักรพรรดิ ขยายอาณาเขตโดยส่งทูตชั้นที่เดินทางไปเชื่อมสัมพันธไมตรีกับประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียใต้ถึง ๗ ครั้ง

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ลอยไปในกังต้ง ผู้เขียนสมพงษ์ งามแสงรัตน์ ได้ไปเยือน
สุสานพระเจ้าหงอู่ และกล่าวถึงประวัติศาสตร์ในช่วงสมัยราชวงศ์หมิง ความว่า

พระเจ้าหงอู่มีพระบัญชาให้สร้างสุสานของพระองค์หลังจากขึ้น
ครองราชย์แล้ว ๑๔ ปี หรือตรงกับ พ.ศ. ๑๕๒๔ พอปีถัดมา สองเฮาหม่าพระมเหสี
สิ้นพระชนม์ก่อน พระองค์จึงทรงนำร่างพระมเหสีมาฝังไว้ในสุสานแห่งนี้ แต่
สำหรับพระเจ้าหงอู่ นั้น กว่าพระองค์จะทรงใช้จริงก็อีกตั้ง ๑๗ ปีต่อมา

สุสานพระเจ้าหงอู่เป็นสุสานกษัตริย์ที่ใหญ่โตที่สุดเท่าที่จีนมี ถึงแม้ถึง
ปลุกสร้างที่เคยมีอยู่มากมายจะถูกไฟสงครามเผาผลาญทำลายไปเสียมาก แต่เท่า
ที่เหลืออยู่ก็ยังสามารถสะท้อนเงาความรุ่งโรจน์ในครั้งสมัยหมิง ซึ่งเป็นราชวงศ์
ที่ปกครองจีนยาวนานเกือบ ๓ ศตวรรษให้เห็น ได้อย่างชัดเจน

(ลอยไปในกังต้ง. ๒๕๕๑ : ๕๘)

จากตัวอย่างข้างต้นให้ความรู้ประวัติศาสตร์ในสมัยพระเจ้าหงอู่ที่มีหลักฐานสุสาน
ของกษัตริย์ที่สะท้อนถึงความเจริญรุ่งเรืองของราชวงศ์หมิง เพราะสุสานของกษัตริย์มีความใหญ่โต
มากที่สุดเท่าที่กษัตริย์องค์อื่น ๆ ได้สร้างไว้ แม้ว่าสุสานจะถูกไฟไหม้ไปบางส่วนแล้วก็ตาม

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง เที้ยวจิน ผู้เขียนวราห์ วรเวช ได้กล่าวถึงประวัติศาสตร์ที่มีการย้าย
ราชธานีในสมัยราชวงศ์หมิง ดังความว่า

ในพ.ศ. ๑๕๖๔ นี้เองที่ประวัติศาสตร์จีนได้บันทึกไว้ว่า ในวันตรุษ
ขึ้นปีใหม่ วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๑๕๖๔ จักรพรรดิจูตี้ กษัตริย์แห่งราชวงศ์หมิง
พระองค์ที่ ๓ ได้เชิญกษัตริย์ทั้งหลายจากเอเชีย อารเบีย แอฟริกา และหมู่เกาะใน
มหาสมุทรอินเดีย มาร่วมพระราชพิธีฉลองการย้ายราชธานีจากกรุงนานกิงมาปักกิ่ง
(เที้ยวจิน. ๒๕๕๐ : ๕๑)

จากตัวอย่างข้างต้นทำให้เข้าใจว่า ในสมัยจักรพรรดิจูตี้แห่งราชวงศ์หมิงพระองค์ที่ ๓
ได้ย้ายราชธานีจากกรุงนานกิงมาปักกิ่งและมิงงานเฉลิมฉลองอย่างยิ่งใหญ่ สะท้อนให้เห็นว่า
กษัตริย์จีนมีพระปรีชาสามารถที่มองการณ์ไกล ได้เลือกที่ตั้งของเมืองหลวงอย่างเหมาะสม
เพราะปักกิ่งได้เป็นราชธานีของกษัตริย์ในยุคสมัยต่อมาสืบต่อจนถึงปัจจุบัน

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ยิมจิน ผู้เขียนสุเมธ แสงนิมิตกุล ได้เล่าถึงจักรพรรดิจูตี้ หรือหย่งเล่อ
ได้ย้ายศูนย์ราชการ ไปอยู่ที่ปักกิ่งที่เป็นเมืองหลวงแห่งใหม่ ดังความว่า

ในรัชสมัยของจักรพรรดิหย่งเล่อซึ่งเป็นจักรพรรดิราชวงศ์หมิงองค์ที่ ๓
โปรดให้ย้ายศูนย์ราชการจากเมืองหนานจิงมายังเมืองเป่ย์ผิง (Beiping) ที่แปลว่า
“สันติภาพแห่งอุดรทิศ” และต่อมาก็ได้เปลี่ยนชื่อเป็นเป่ย์จิง (Beijing) ซึ่งแปลว่า

“เมืองหลวงแห่งอุครทิส” คำว่า “เปยจิง” นี้เอง ที่คนไทยเรามาเรียกว่า “ปักกิ่ง”

(ยืมจิ้น. ๒๕๕๑ : ๖๖)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนได้เล่าประวัติศาสตร์ในรัชสมัยของจักรพรรดิองค์ที่ ๓ แห่งราชวงศ์หมิง สะท้อนให้เห็นว่า การเรียกชื่อของกษัตริย์องค์สำคัญมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป ชื่อเรียก “จูตี้” เป็นชื่อเรียกตามชื่อนามสกุลว่า “จู” ส่วน “หย่งเล่อ” เป็นชื่อที่เรียกตามชื่อของตัวเอง

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง รองเท้าบนรอยทราย ได้กล่าวถึงเหตุการณ์การเกิดแผ่นดินไหวใหญ่ในเมืองซีอานในสมัยราชวงศ์หมิง ดังความว่า

ในสมัยราชวงศ์หมิง (พ.ศ. ๒๐๕๕) เกิดเหตุแผ่นดินไหวใหญ่ขึ้น แผ่นดินไหวครั้งนั้นรุนแรงถึงขนาดมีผู้เสียชีวิตมากกว่า ๘๒๐,๐๐๐ คน แรงสั่นสะเทือนส่งให้บ้านเรือนและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เสียหายและล้มระเนระนาด ไปเป็นจำนวนมาก

(รองเท้าบนรอยทราย. ๒๕๔๕ : ๘๖)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่า การเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวใหญ่ในเมืองซีอานในสมัยราชวงศ์หมิง (พ.ศ. ๒๐๕๕) ทำให้เกิดความเสียหายมากมาย ทั้งชีวิตและทรัพย์สิน เป็นประวัติศาสตร์ที่มีการบันทึกเรื่องราวไว้อย่างละเอียด ทำให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาประวัติศาสตร์ และทราบเรื่องราวสำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานี้ได้เป็นอย่างดี

๓.๓.๑.๓ สมัยราชวงศ์ชิง

สมัยราชวงศ์ชิงอยู่ในช่วง พ.ศ. ๒๑๕๕ ถึง พ.ศ. ๒๔๕๔ ผู้เขียนวิรัช ลิ่มทองกุล ได้ไปพระราชวังหลวง และเล่าถึงประวัติการตั้งราชวงศ์ชิง ดังความว่า

ในพ.ศ. ๒๑๘๗ ชนกลุ่มน้อยเผ่าแมนจู เดินทางผ่านด่านชานไห่กวนเข้ามา ล้มล้างราชวงศ์หมิง และตั้งราชวงศ์ชิง (พ.ศ. ๒๑๘๗ - ๒๔๕๔) ขึ้นในท้ายที่สุด

(รองเท้าบนรอยทราย. ๒๕๔๕ : ๑๘๔)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นความรู้ประวัติศาสตร์การตั้งราชวงศ์ชิงใน พ.ศ. ๒๑๘๗ เมื่อชนกลุ่มน้อยเผ่าแมนจูทำสงครามล้มราชวงศ์หมิง และครอบครองดินแดนประเทศจีน สะท้อนให้เห็นว่าความรุ่งเรืองของราชวงศ์หมิงได้สิ้นสุดลง เพราะมีความอ่อนแอ จึงถูกทำลายด้วยฝีมือของชนเผ่ากลุ่มน้อยแมนจูที่มีกำลังเข้มแข็งมากกว่า และได้ตั้งตนเองเป็นใหญ่ โดยสถาปนาราชวงศ์ใหม่ขึ้นมาปกครองบ้านเมือง

นอกจากนี้ยังได้ความรู้ประวัติศาสตร์เมืองฮองกงซึ่งถูกอังกฤษยึดเป็นเมืองอาณานิคมในสมัยราชวงศ์ชิง เมื่อผู้เขียนสุเมธ แสงนิมิตกุล เขียนนครฮองกง จึงได้เล่าถึงประวัติความเป็นมาของชาวฮองกง ดังข้อความในสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ยืมจิ้น ความว่า

หนึ่งปีให้หลัง อังกฤษจึงได้ก่อสร้างกำแพงขึ้นในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๓๘๓ และเมื่ออังกฤษชนะสงคราม จึงประกาศให้ฮ่องกงมีฐานะ เป็นเมือง อาณานิคมของตน ฮ่องกงเป็นอาณานิคมของอังกฤษ จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๕๑ จีนกับ อังกฤษจึงได้จัดทำข้อตกลงกันใหม่ เรียกว่า “สนธิสัญญาปักกิ่ง” จากสนธิสัญญานี้ อังกฤษตกลงเช่า เกาะฮ่องกงและเกาะเล็ก ๆ โดยรอบเป็นเวลานาน ๙๙ ปี

(ยิ้มจีน. ๒๕๕๑ : ๔๒)

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง เทียวจีน ผู้เขียนวราห์ วรเวช ได้เล่าประวัติศาสตร์ราชวงศ์ชิง ในยุคปลาย เมื่อจีนแพ้อังกฤษในการทำสงครามฝิ่น และต้องยอมยกฮ่องกงเป็นอาณานิคม ของอังกฤษ ดังความว่า

อังกฤษขาดดุลการค้าในเอเชีย จึงใช้วิธีแก้ขาดดุลโดยทุ่มฝิ่นที่มีมาก ในอินเดียเข้าไปขายในจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทุกประเทศ ตลาดใหญ่ ที่ทำเงินได้มากที่สุดคือจีน ใน พ.ศ. ๒๔๓๖ ชูสีไทเฮา จึงส่งขุนนางไปกวางเจา เพื่อปราบการสูบฝิ่น เพราะสร้างความย่อยยับแก่ประเทศ มอบหมายให้ทำลายฝิ่น จึงเกิดการเผาฝิ่นจำนวนมหาศาล

(เทียวจีน. ๒๕๕๐ : ๕๔)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้เขียนกล่าวว่า อังกฤษนำฝิ่นเข้ามาขายในจีนเพื่อแก้ปัญหา ขาดดุลการค้า จนเป็นเหตุให้คนจีนติดฝิ่นจำนวนมาก พระนางชูสีไทเฮาจึงให้ปราบปรามการค้าฝิ่น ที่เมืองกวางเจาจนนำไปสู่การเผาฝิ่น ซึ่งเป็นความขัดแย้งกับอังกฤษที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น จึงเกิดการทำสงครามสู้รบกัน จีนพ่ายแพ้ต้องทำ “สนธิสัญญาปักกิ่ง” ยินยอมให้อังกฤษ เช่าเกาะฮ่องกงและเกาะเล็ก ๆ โดยรอบเป็นเวลานาน ๙๙ ปี

๓.๓.๑.๘ ยุคการเปลี่ยนแปลงเป็นสาธารณรัฐ

ในช่วง พ.ศ. ๒๔๕๕ ถึง พ.ศ. ๒๔๕๒ เป็นช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ทางการเมืองทั้งภายใน และภายนอกประเทศมากมาย นำไปสู่การเปลี่ยนประเทศเป็นสาธารณรัฐ ผู้เขียนสารคดีท่องเที่ยว ได้กล่าวถึงประวัติศาสตร์ในช่วงยุคสาธารณรัฐไว้ ดังเช่นสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง เทียวจีน ผู้เขียนวราห์ วรเวช ได้ไปเยือนตำบลซานซิงตวยในมณฑลเสฉวน แม้ว่าจีนจะเปลี่ยนแปลงระบบ การปกครองเป็นสาธารณรัฐแล้ว แต่ก็ยังมีความสนใจที่จะศึกษาอารยธรรมโบราณ ความว่า

พบร่องรอยทางประวัติศาสตร์อันน่ามหัศจรรย์ของยุคนั้นใน พ.ศ. ๒๔๖๕ เมื่อชาวนาที่อาศัยอยู่ในตำบลซานซิงตวย บังเอิญขุดพบเครื่องหยกโบราณที่มีอายุ เก่าแก่ ณ บริเวณแม่น้ำยาจื่อ ห่างไปทางเหนือของเมืองเฉิงตูประมาณ ๓๕ กิโลเมตร

(เทียวจีน. ๒๕๕๐ : ๑๑)

จากตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ในยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงประเทศเป็นสาธารณรัฐแล้ว มีการสนับสนุนให้มีการศึกษาค้นคว้าความเจริญรุ่งเรืองของประเทศในยุคสมัยต่าง ๆ ที่ปกครองโดยกษัตริย์ ดังที่มีเหตุการณ์การขุดพบเครื่องหยกโบราณที่มีอายุเก่าแก่ ณ บริเวณแม่น้ำย้าจื่อ ในมณฑลเสฉวน เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์อันน่ามหัศจรรย์ และมีความสำคัญที่คนจีนในยุคสาธารณรัฐควรจะภาคภูมิใจกับอารยธรรมของชาติจีนที่มีต่อเนื่องมายาวนาน

สรุปได้ว่าสารคดีท่องเที่ยวได้ให้ความรู้ประวัติศาสตร์ในยุคสมัยต่าง ๆ ของประเทศจีนตามที่ผู้เขียนได้เดินทางไปท่องเที่ยว เป็นพื้นฐานความรู้และความสนใจของผู้เขียนแต่ละคนที่ได้พบเห็นบ้านเมืองและพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน อันเป็นข้อมูลความรู้ที่จะทำให้เข้าใจสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ทุกแง่มุม

๓.๓.๒ ความรู้ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่

สาธารณรัฐประชาชนจีนกับประเทศไทยมีความคล้ายคลึงกันหลายประการ อาทิ ภาษา วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ แต่เนื่องจากสาธารณรัฐประชาชนจีนมีพื้นที่กว้างใหญ่ จึงมีความแตกต่างของผู้คนและท้องถิ่น ทำให้ท้องถิ่นต่าง ๆ มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สารคดีท่องเที่ยวจึงเป็นหนังสือที่สามารถใช้ศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนจีนได้ดี และจะเป็นแนวทางที่ช่วยให้รู้จักสภาพบ้านเมืองและประชาชนจีนของสาธารณรัฐประชาชนจีนได้อีกทางหนึ่งด้วย

ในการวิเคราะห์ความรู้ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ปรากฏในสารคดีท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาชนจีน แบ่งเป็นการศึกษาวิเคราะห์ด้านบ้านเรือนที่อยู่อาศัย อาหารการกิน การประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิต และสภาพบ้านเมือง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๓.๓.๒.๑ บ้านเรือนที่อยู่อาศัย

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง Unseen China : ลึกลับเส้นทางเมืองจีน ผู้เขียนดวงใจได้กล่าวถึงบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของชาวจีน เมื่อไปเยือนมหานครปักกิ่ง ได้บันทึกการก่อสร้างบ้านเรือนที่ตั้งอยู่ในแถบหุบสูง ความว่า

หากมิใช่เป็นบ้านที่ถูกห้อมล้อมด้วยกำแพง ก็จะเป็นเรือนโทรม ๆ ขณะนี้กลายเป็นร้านขายของบ้าง เป็นที่อยู่อาศัยบ้าง มองเข้าไปมีแต่ความรกรุงรัง เช่น มีเสื่อผ้าตากไม่เป็นระเบียบ มีกระเบื้องกระเบื้องวางระเนระนาด มีถ้วยจานหม้อไหและกระทะวางเกะกะ แต่ก็ดูมีชีวิตชีวาแบบชีวิตชาวบ้านจริง ๆ

(Unseen China : ลึกลับเส้นทางเมืองจีน. ๒๕๕๐ : ๒๑๗)

จากตัวอย่างข้างต้นจะได้ความรู้ว่าลักษณะบ้านเรือน “हु่ง” สะท้อนให้เห็นว่าสภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของชาวจีนส่วนใหญ่จะมีความเรียบง่าย ใช้วัสดุจากธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่และยังคงมีสภาพครอบครัวขยาย แม้ว่าบ้านเรือนจะดูโหลวม ๆ ไม่สวยงามก็ใช้ประโยชน์เป็นร้านค้าขายและอยู่อาศัยได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ ผู้เขียนดวงใจยังเล่าถึงบ้านจีนแบบโบราณที่มีลักษณะและการใช้สอยซึ่งรับถ่ายทอดจากคนสมัยก่อน ความว่า

ในเขตเมืองเก่าซึ่งเป็นดงของบ้านจีนแบบโบราณ นักท่องเที่ยวจะหาบ้านเก่าชมได้อย่างมากมาย บ้านโบราณของจีนมีหลายขนาด ซึ่งสร้างตามแบบมาตรฐานโบราณและถูกต้องตามลักษณะฮวงจุ้ยทุกประการ ... บ้านรูปสี่เหลี่ยมเป็นคติความเชื่อโบราณก็จริง แต่ก็ให้ประโยชน์สมจริง (Practical) คือแข็งแรง ให้ความปลอดภัย ใ้ที่ว่างได้คุ้มค่า ส่วนคอร์ทยาร์ดตรงกลางนั้นนอกจากจะให้ประโยชน์ในฐานะเป็นบริเวณสังสรรค์ของสมาชิกภายในบ้านซึ่งสามารถประดับประดาให้สวยงามได้ด้วยสนามหญ้า สวนหิน ไม้ดอก ไม้ใบหรือไม้ยืนต้น น้ำตก ลำธารแล้ว ยังเป็นบ่อลม (air well) เป็นทางลมเข้า ช่วยถ่ายเทอากาศในบริเวณนั้น ทำให้ห้องหับภายในบ้านไม่อับและร้อนอีกด้วย

(Unseen China : ฝึกเส้นทางเมืองจีน. ๒๕๕๐ : ๒๑๒)

จากตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่ารูปลักษณะ วัสดุก่อสร้าง คุณภาพ และประโยชน์ของบ้านแบบโบราณที่ชาวบ้านได้สืบทอดมาจากสมัยก่อนโดยสร้างตามหลักฮวงจุ้ย ทั้งขนาดรูปแบบการตกแต่งสนาม สวน ต้นไม้ น้ำตก ลำธาร และมีระบบการถ่ายเทอากาศด้วยบ่อลมทำให้บ้านมีอุณหภูมิไม่ร้อน ไม่อับชื้น จึงอยู่อาศัยอย่างสุขสบาย

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ถนนหนมนี่ ผู้เขียนเรวัต อริยกุลชัย ได้เดินทางไปหมู่บ้านฉู่ฉี่ซึ่งเป็นบ้านเรือนที่เรียกว่า “ฉู่โหลว” ดังความว่า

เราเดินเข้าไปในหมู่บ้านฉู่ฉี่ที่มีอายุไม่ต่ำกว่าห้าร้อยปี เมื่อมาหยุดอยู่ตรงหน้าฉู่โหลวหลังใหญ่หลังหนึ่ง ผมถึงกับต้องแหงนคอตั้งบ่ามองดูความสูงใหญ่ท่วมหัวของตัวบ้านที่โอโง่งกว่าในความนึกคิดมากนั้ ผันงโดยรอบสร้างจากดินผสมหินกรวดที่คงทนแข็งแรง ในหมู่บ้านแห่งนี้มีฉู่โหลวรวมกันนับสิบหลัง ซึ่งแต่ละหลังตั้งกระจัดกระจายไปในโอบล้อมของขุนเขาที่ตระการตาเมื่อเดินข้ามธรณีประตูเข้าไปยืนอยู่ใจกลางลานบ้าน ทำให้นึกไปถึงรูปทรงของโรงละคร โรมันยุคโบราณ ด้วยลักษณะของวงล้อมที่วางตัวเป็นชั้น ๆ อยู่สูงขึ้นไป แต่ละชั้นจะแบ่งออกเป็นห้องย่อย ๆ รายรอบระเบียงวงล้อมกะเนจากสายตาภายในฉู่โหลวหนึ่งหลังคาดว่ามีห้องหับนับรวมคร่าว ๆ

ประมาณ ๓๐-๔๐ห้อง ชุมชนภายในคูโหลวหนึ่งหลังน่าจะมีจำนวนสมาชิก
เทียบหลักร้อย

(ถนนหมื่นลี. ๒๕๕๑ : ๘๗)

จากตัวอย่างข้างต้นทำให้ได้ความรู้ว่าหมู่บ้านคูชีมีความเก่าแก่ มีตัวบ้านปลูกสร้าง
โดยใช้ดินผสมหินกรวด และสร้างอยู่รวมกันในวงล้อมของภูเขา ตัวอาคารสร้างเป็นชั้น ๆ แต่ละชั้น
มีห้องย่อย ๆ รายรอบระเบียบวงล้อม มีครอบครัวอยู่อาศัยจำนวน ๓๐-๔๐ ห้อง สะท้อนให้เห็นว่า
คนจีนมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง บ้านเรือนใช้วัสดุก่อสร้างที่หาได้ง่าย
มีอยู่ในท้องถิ่น นอกจากนี้ การอยู่รวมกันเป็นร้อย ๆ คน แสดงถึงความสามัคคีและการช่วยเหลือ
ซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของคนจีนในทุกถิ่นทุกที่

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ถนนหมื่นลี เรวัต อริยกุลชัย ได้เล่าถึงสภาพบ้านเรือนของชาวทิเบต
ในเขตเมืองเก่าลาซา ความว่า

คนบ้านเรือนในแบบทิเบตแท้ ๆ จะสร้างเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยม ผืนผ้าเป็นรูป
สี่ขาว หน้าต่างมีลวดลายสลักอ่อนช้อย ในบ้านของพวกเขา มี “ทังก้า” หรือรูป
ของพระโพธิสัตว์ขนาดเล็กติดที่ผนัง ภายในบ้านตกแต่งด้วยสไตลท์ทิเบตที่เน้น
ลวดลายสีสันดูฉลาด ที่หน้าต่างประดับด้วยกระจ่างดอกไม้เล็ก ๆ

(ถนนหมื่นลี. ๒๕๕๑ : ๒๐๕)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า บ้านเรือนของชาวทิเบตมีลักษณะเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยม
ผืนผ้าเป็นรูปสี่ขาว หน้าต่างมีลวดลายสลักอ่อนช้อย มี “ทังก้า” หรือรูปของพระโพธิสัตว์ขนาดเล็กติด
ที่ผนัง และภายในบ้านตกแต่งสไตลท์ทิเบตที่เน้นลวดลายสีสันดูฉลาด ที่หน้าต่าง ประดับด้วย
กระจ่างดอกไม้เล็ก ๆ สะท้อนให้เห็นถึงชนกลุ่มน้อยชาวทิเบตที่แตกต่างจากคนจีนทั่วไป
เพราะชาวทิเบตมีความเชื่อ มีความศรัทธาในศาสนาที่เป็นของชนเผ่าตนเอง จึงมีวิถีชีวิตที่น่าสนใจ
และมีค่านิยมในการตกแต่งบ้านเรือนที่แตกต่างอย่างชัดเจน

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ถนนหมื่นลี ผู้เขียนเรวัต อริยกุลชัย ได้เล่าถึงที่อยู่อาศัยของคนจีน
สมัยใหม่ในเขตเศรษฐกิจฮ่องกง ดังความว่า

ฮ่องกงที่พบเห็นได้มีเพียงตึกโรงแรมเพนินซูล่าตรงหัวมุมถนนนาธาน
และตึกที่ทำการสถานีวิทยุอยู่ที่ตั้งอยู่ในเขตเซ็นทรัลทางฝั่งฮ่องกงเท่านั้น
นอกนั้นส่วนใหญ่จะเป็นตึกสูงลิบลัว รูปร่างแหวกแนวแปลกตา หรือไม่กี่เป็น
ตึกแถวโบราณรูปทรงแข็ง ๆ ทึบทื่อ กระนั้นตึกแถวโบราณในยุคอาณานิคม
ที่มีโครงสร้างของเสาตรงชานหน้าตึกยังพอมิให้เห็นอยู่ประปราย ผมเดินไป
ตามถนนนาธาน ถนนสายหลักในย่านจิมซาจุ่ย ในย่านนี้สองข้างทางเต็มไปด้วย
ธุรกิจประเภทต่าง ๆ มากมายไต่ยาวไปตลอดถนน ตั้งแต่ห้างสรรพสินค้าหรูไป

จนถึงร้านค้าข้างทาง โรงแรมหรูไปจนถึงเกสต์เฮ้าส์ราคาถูก ภัตตาคารหรูไปจนถึง
ร้านอาหารห้องแถว ทั้งยังเต็มไปด้วยอาคารสำนักงานมากมาย

(ถนนหน้มนี่ลี. ๒๕๕๑ : ๓๓)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ลักษณะที่อยู่อาศัยในเมืองฮ่องกงส่วนใหญ่จะเป็นตึกสูงลิบล็ว
รูปร่างทันสมัย แต่ก็ยังมีตึกแถวโบราณหลงเหลืออยู่ในย่านธุรกิจสะท้อนให้เห็นว่า ในฮ่องกง
ที่เป็นเขตปกครองพิเศษสามารถปกครองตนเองได้อย่างอิสระ คนฮ่องกงจึงเป็นคนสมัยใหม่
มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างจากคนจีนในแผ่นดินใหญ่ แต่ก็มีคนจีนรุ่นเก่าบางส่วนที่ยังอาศัยอยู่
ในฮ่องกง และยังคงรักษาวิถีชีวิตตามแบบเดิม โดยสามารถผสมผสานรวมอยู่ด้วยกันได้เป็นอย่างดี

สรุปว่า สารคดีท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาชนจีน สะท้อนให้เห็นสภาพบ้านเรือน
ที่อยู่อาศัยของชาวจีนในประเทศและในเขตปกครองพิเศษ กล่าวคือ คนจีนส่วนใหญ่มีบ้านเรือน
ที่มีลักษณะเรียบง่าย ใช้วัสดุก่อสร้างจากธรรมชาติ โดยเฉพาะบ้านเรือนในชนบท ดังเช่น “หูถง”
ในนครปักกิ่ง มีกำแพงล้อมรอบ เป็นเรือนเก่าแก่ ใช้เป็นร้านค้าขายและอยู่อาศัย และมีวิถีชีวิต
ความเป็นอยู่แบบรวมกันเป็นกลุ่มชุมชนที่มีความสงบร่มเย็น ส่วนในเขตปกครองพิเศษฮ่องกง
จะเป็นตึกสูงลิบล็วที่รูปร่างทันสมัย ผสมผสานกับตึกแถวแบบโบราณหลงเหลืออยู่ในย่านธุรกิจ

๓.๓.๒.๒ อาหารการกิน

อาหารการกินของชาวจีนเป็นที่เลื่องลือไปทั่วโลก แต่ละท้องถิ่นต่างก็มีอาหารที่ขึ้นชื่อ
ของตน ตัวอย่างอาหารการกินของชาวจีนเกียง ชาวจีนฮาน ชาวจีนฮานโจว และชาวปักกิ่ง ดังนี้

(๑) อาหารของชาวจีนเกียง สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง รองเท้าบนรอยทราย
ผู้เขียนได้กล่าวถึงอาหารหลักทำจากแป้ง ความว่า

“หน้ง” ในแบบชาวฮกเก้งคือ ปกติแล้วจะโรยหน้าด้วยหัวหอมและงา
นอกจาก ‘หน้ง’ ที่เป็นแป้งธรรมดาแล้วก็มี ‘หน้ง’ ชนิดอื่น ๆ เช่น
หน้งที่เสิร์ฟมากับเนื้อพะะ หน้งเปาโร้ว (หน้งสอดไส้เนื้อพะะ) อีกด้วย
ด้วยคุณลักษณะของ ‘หน้ง’ ที่เป็นแป้งแผ่นบางกินง่าย พกพาสะดวก ทั้งยังไม่
เน่าเสียง่าย จึงกล่าวได้ว่า ‘หน้ง’ เป็นอาหารพาสต์ฟูคชนิดหนึ่งของชาวจีนเกียง

(รองเท้าบนรอยทราย. ๒๕๔๕ : ๒๔๕)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ชาวจีนเกียงมีอาหารขึ้นชื่อที่เรียกว่า “หน้ง” มีลักษณะ
และรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น สะท้อนให้เห็นว่า คนจีนนิยมรับประทานอาหารประเภทแป้ง
เป็นอาหารหลัก และมีลักษณะที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง รองเท้าบนรอยทราย วรรษู ลิมทองกุล ได้กล่าวถึงอาหารหลัก
ที่ทำจากข้าว ความว่า

ข้าวที่ชาวซินเกียงเขากินนั้นเรียกว่า ‘โส่วจวาฟาน’ หรือที่ในภาษาอังกฤษเรียกว่า *Pilau* และ *Pilaf* โส่วจวาฟาน คือ ข้าวผัดชนิดหนึ่งที่แพร่หลายที่สุดในหมู่ชาวอุยกูร์ ส่วนประกอบของข้าวผัดชนิดนี้นั้นประกอบไปด้วยข้าว เนื้อแพะ แครอท หัวหอม และน้ำมัน โดยข้าวผัดที่ออกมาจากกระทะนั้น ก็มีลักษณะหอมมันเป็นพิเศษ

(รองเท้านรอรยทราย. ๒๕๔๕ : ๒๔๗)

จากตัวอย่างข้างต้นให้ความรู้เกี่ยวกับอาหารการกินที่ชาวซินเกียงนิยมรับประทานทำจากข้าว ปรุงเป็นข้าวผัดกับเนื้อแพะ เรียกว่า ‘โส่วจวาฟาน’ เป็นอาหารหลักที่มีลักษณะมันและมึนกลิ่นหอมเป็นพิเศษ โดยใช้เครื่องปรุงได้แก่ แครอท หัวหอม และน้ำมัน เป็นอาหารที่มีเอกลักษณ์ของชนชาติอุยกูร์ซึ่งมีอาชีพเลี้ยงแพะเป็นจำนวนมาก

นอกจากนี้ ผู้เขียนวิจัย ลิมทองกุล ยังเล่าถึงวิธีการย่างแพะของชาวซินเกียงอีกด้วย ดังความว่า

วิธีการย่างแพะซินเกียงให้อร่อย ยังมีเคล็ดลับอีกด้วย คือ การหันเนื้อแพะส่วนเนื้อติดมันให้เป็นชั้นไม่ใหญ่นัก เวลาย่างก็ใช้เสียบเหล็กหรือเสียบไม้และนำไปย่างด้วยเตาถ่าน ทรายเกลือ ทรายพริก ที่สำคัญต้องโรยเครื่องเทศที่เรียกว่า จือหราน ลงไปปรับรสชาติให้กลมกล่อม จากนั้นร่อนเนื้อแพะ-เนื้อแกะสุกส่วนมันกลายเป็นสีเหลืองอร่าม มีส่วนไหม้เล็ก ๆ ส่งกลิ่นหอมยุกก็ถือว่ารับประทานได้

(รองเท้านรอรยทราย. ๒๕๔๕ : ๒๔๘)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า อาหารประเภทแพะ-แกะเป็นวิถีชีวิตของชาวซินเกียง มีวิธีการย่างบนเตาถ่าน ทรายเกลือ พริก และเครื่องเทศ ทำให้อาหารมีสีและกลิ่นชวนรับประทาน สะท้อนให้เห็นว่า อาหารการกินในท้องถิ่นซินเกียงสัมพันธ์กับวิถีชีวิตการเลี้ยงแพะเป็นหลัก

นอกจากนี้ ผู้เขียนวิจัย ลิมทองกุล ยังกล่าวถึงเครื่องดื่มประจำท้องถิ่นของชนกลุ่มน้อยชาวซินเกียง ดังความว่า

ชานม เป็นเครื่องดื่มที่ชนกลุ่มน้อยชาวซินเกียงจะขาดไม่ได้ ชานมของซินเกียงนั้นจะเป็นน้ำชาที่นำมาชงกับนมวัวหรือไม่ก็นมแพะ แต่ละชนเผ่าจะใช้ใบชาและมีวิธีชงชาที่แตกต่างกันออกไป อย่างเช่น ชาคาซัค ขอบคิมชาหมีชิน ชาวมองโกลขอบคิมชาอัดแท่ง หรือ *Brick Teal* เป็นต้น

(รองเท้านรอรยทราย. ๒๕๔๕ : ๒๔๑)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ชนกลุ่มน้อยในซินเกียง ดังเช่น ชาคาซัคจะนิยมดื่มชาที่ใส่นม เป็นเครื่องดื่มที่เป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า ในขณะที่คนจีนโดยทั่วไปนิยมดื่มชา

โดยใช้เฉพาะใบชาและมีวิธีการชงชาที่แตกต่างออกไปจากชาจีนเกียง

(๒) อาหารของชาวซีอาน สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ยี่มจิน ผู้เขียนสุเมธ แสงนันทนวล กล่าวถึงอาหารที่มีชื่อเสียงมากที่สุดของเมืองซีอานในมณฑลส่านซี ความว่า

ใครมาซีอานแล้ว ไม่ได้กินเกี้ยว ถือว่าไม่ได้กินอาหารซีอาน มีชื่อเสียงด้านเกี้ยวมากชื่อร้าน “เต๋อ ฉางฟาง” อาหารของเขามีเกี้ยวเป็นหลัก โดยมีไส้หลากหลายแบบ ทั้งกุ้ง หอย ปู ปลา หมู เห็ด เป็ด ไก่ และผักต่าง ๆ ประมาณเกือบ ๕๐๐ ชนิด เรียกว่ากินกันแบบมีเงินจริง ๆ แต่ก็เข้าทำดี

(ยี่มจิน. ๒๕๕๑ : ๑๐๐-๑๐๑)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า อาหารที่ชาวเมืองซีอานนิยมรับประทานคือเกี้ยว มีลักษณะต่างจากเกี้ยวที่อื่น คือ มีไส้หลากหลายแบบ ประมาณเกือบ ๕๐๐ ชนิด สะท้อนให้เห็นว่า ชาวจีนมีความสามารถในการปรุงอาหารได้อย่างดี และรู้จักดัดแปลงอาหารให้มีหลากหลายและมีรสชาติอร่อยจนมีชื่อเสียงไปทั่วโลก

(๓) อาหารของชาวหลานโจว สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง รongเท้าบนรอยทราย ผู้เขียนวริษฐ์ ลิ้มทองกุล ได้กล่าวถึงอาหารประเภทบะหมี่ ความว่า

บะหมี่เนื้อหลานโจว ถือเป็นอาหารขึ้นชื่อของหลานโจว ที่ชื่อเสียงจรขยายไปทั่วประเทศ

บะหมี่เนื้อหลานโจวนั้นมีสูตรที่เส้นเหนียวนุ่มน้ำซุชดชุ่มคอ สำหรับเคล็ดลับนั้นเขามืออยู่ ๔-๕ ประการด้วยกัน คือ เส้นบะหมี่หลานโจวจะต้องเป็นเส้นบะหมี่สีเหลืองมันและใช้มือทำไม่ใช่เครื่องจักร น้ำซุชจะต้องเป็นน้ำใส หัวไชเท้าจะต้องขาวสะอาด ผักจะต้องเป็นผักสีเขียว และพริกที่ใช้ทำเป็นเครื่องปรุงจะต้องเป็นของดี

(รongเท้าบนรอยทราย. ๒๕๔๕ : ๑๕๗)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า “บะหมี่เนื้อหลานโจว” เป็นอาหารที่มีชื่อเสียง มีเคล็ดลับการทำ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า คนหลานโจวนิยมรับประทานอาหารประเภทเส้น ทำเป็นบะหมี่ปรุงกับเนื้อวัว เลือกใช้วัสดุที่มีคุณภาพ มีรสชาติอร่อยและยังเป็นอาหารเพื่อสุขภาพอีกด้วย

(๔) อาหารของชาวปักกิ่ง สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ยี่มจิน ผู้เขียนสุเมธ แสงนันทนวล ได้กล่าวถึงอาหารที่มีชื่อเสียงมากที่สุดของกรุงปักกิ่ง ความว่า

สำหรับผมเองขอเรียนว่า หลังจากทีกินเป็ดปักกิ่งที่เขาเอามาปิ้ง มาย่าง มาต้ม มาผัด หลากหลายเมนูแล้ว โดยเฉพาะเมนูสำคัญคือ เป็ดย่างทั้งตัว แล่เป็นชิ้นยาว ๆ เอาหนังเป็ดที่กรอบเป็นมันยี่มวางลงบนแผ่นแป้งเคียงด้วยต้นหอม ราดด้วยซอสลูกบัว แล้วใช้มือหยิบกิน หรือจะใช้ตะเกียบก็

ก็ได้ รายการนี้ บอกตามตรงไม่ถูกปากผมเท่าไร อาจเป็นเพราะเปิดปากกึ่งเป็นเปิด
ที่มีไขมันมาก ถึงจะอย่างไรแห่งเพียงใดความมันของมันก็ไม่ยอมคลายตัว

(ยิ้มจีน. ๒๕๕๑ : ๑๑๖)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า “เปิดปากกึ่ง” เป็นอาหารที่มีชื่อเสียงของชาวปักกิ่ง
ใช้วิธีการปิ้ง ย่าง ต้ม ผัด โดยมีเมนูเฉพาะ คือ แล่เปิดอย่างทั้งตัวเป็นชิ้นยาว ๆ เอาหนังเปิดที่กรอบเป็น
มันยี่มวางลงบนแผ่นแป้ง เคียงด้วยต้นหอม ราดด้วยซอสลูกบ๊วย เป็นอาหารมีไขมันมาก
บางคนอาจจะไม่ชอบก็ได้ สะท้อนให้เห็นว่าชาวปักกิ่งมีวิธีการประทานเปิดอย่างที่แตกต่างจากคนอื่น
โดยทำอย่างประณีต และเพิ่มรสชาติอื่น ๆ เข้าไปด้วย จึงอร่อยถูกปากมีชื่อเสียงและได้ชื่อว่า
เป็นอาหารประจำถิ่นอีกชนิดหนึ่ง

สารคดีท่องเที่ยว เรื่อง ถนนหนมนี่ดี ผู้เขียนเรวัต อริยกุลชัย ได้เล่าถึงอาหารราคาถูก
ของชาวปักกิ่ง ความว่า

พลันสายตาก็ไปสะดุดกับรถเข็นขาย “มันเผา” ที่โดนใจผมเป็นพิเศษ
คือเขาไม่ใช่ตะแกรงเผา แต่ใช้ภาชนะคล้ายถังที่เขารมความร้อนอยู่ข้างใน
จนถึงไบนั่นกลายเป็นเตาอั้งโล่ไปในตัว จากนั้นก็นำ “หัวมัน” วางปิ้ง
บนถังไบนั่นจนสุกเกรียม รสชาติหอมหวานอย่าบอกใคร อิ่มอร่อยในราคา
เพียงหัวละสองหยวนเท่านั้น

(ถนนหนมนี่ดี. ๒๕๕๑ : ๑๑๑)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ชาวปักกิ่งมีอาหารที่นิยมรับประทานกันตามริมถนน
เป็นมันเผาที่กินอิม มีรสชาติอร่อย สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมอาหารการกินของคนจีนที่เรียบง่าย
ใช้พืชที่มีทั่วไปในท้องถิ่น ทำได้ง่าย อร่อยและราคาถูก ซึ่งทุกคนซื้อหารับประทานกันได้
ทั้งคนที่มีฐานะร่ำรวย และยากจน จะมีความเสมอภาพในการบริโภคมันเผา เป็นอาหารว่างที่มีขาย
อยู่ทั่วไปตามท้องถนนในกรุงปักกิ่ง

สรุปได้ว่า อาหารการกินของชาวจีนมีความหลากหลายแตกต่างกันไปในแต่ละเมือง
อาหารที่นักท่องเที่ยวสนใจคืออาหารประจำถิ่น มีทั้งอาหารหลัก เครื่องดื่ม และอาหารว่าง
ล้วนมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากที่อื่น ทั้งลักษณะ วิธีการทำ การใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น
และมีรสชาติอร่อย เป็นที่ยอมรับและรู้จักแพร่หลายไปทั่วโลก

๓.๓.๒.๓ การดำเนินชีวิต

ชาวจีนในปัจจุบันมีการดำเนินชีวิตที่สะท้อนถึงความเป็นชาติจีน ทั้งยังคงเอกลักษณ์
ตามแบบดั้งเดิมและที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย สารคดีท่องเที่ยวกล่าวถึงการดำเนินชีวิต
ของชาวจีนแบ่งได้เป็นการดำเนินชีวิตในชนบท และในเมือง

(๑) การดำเนินชีวิตในชนบท สารคดีท่องเที่ยวเล่าถึงชีวิตของคนจีนในชนบทที่แวดล้อมอยู่ในธรรมชาติ ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักที่สำคัญคือเกษตรกรรม ดังเช่นในสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ถนนหมื่นลี้ ผู้เขียนเรวัต อริยกุลชัย ได้กล่าวถึงชีวิตของคนจีนที่ทำนาทำไร่ ดังความว่า

ผู้คนที่หมู่บ้านฉู่ชิ่งยังชีพด้วยการทำนาทำไร่เป็นหลัก วิถีชีวิตยังคงความเป็นชนบทอยู่มาก ผมเห็นผู้คนในชุมชนโอบล้อมแห่งนี้ยังคงแบกจอบถือพร้าเดินออกไปทำไร่ปลูกผัก และเมื่อกวาดสายตาไปโดยรอบเห็นผักจำนวนมากนำมาแขวนตากแห้งตามจุดต่าง ๆ ที่แสงแดดส่องถึง เห็นบรรดาเป็ดและไก่ต่างวิ่งคุ้ยเขี่ยเกลี่ยดินไปมา และยังมีบ่อน้ำอยู่ตรงกลางลานบ้านที่ยังใช้สำหรับคั้นกินหรือใช้สอยเพื่อการอื่น

(ถนนหมื่นลี้, ๒๕๕๑ : ๘๗-๘๘)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ในชนบทเช่นหมู่บ้านฉู่ชิ่ง ดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่ายทำงานในนาในไร่ ปลูกผักและเลี้ยงสัตว์ มีบ่อน้ำอยู่กลางลานบ้านสำหรับคั้นกินหรือใช้สอยอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นชีวิตในชนบทที่เรียบง่าย และขยันทำงานเลี้ยงชีวิตให้พอกินพอใช้

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ยิ้มจีน ผู้เขียนสุเมธ แสงนิมมวล กล่าวถึงชีวิตของชาวจีนในชนบทภาคใต้ ดังความว่า

เราได้ล่องเรือในแม่น้ำหลีเจียง เรือจะแล่นช้า ๆ ให้เราชมวิวไปเรื่อย ๆ ผ่านวิถีชีวิตชาวบ้าน เช่น เด็กน้อยเล่นน้ำริมตลิ่ง หญิงสาวชาวบ้านซักผ้าอยู่ตามชายน้ำ ชาวประมงทอดแห ตกปลา และแทงปลา

(ถนนหมื่นลี้, ๒๕๕๑ : ๓๒)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ชาวภูยกุ้ยหลินดำเนินชีวิตในชนบทที่อยู่ริมน้ำ จึงต้องพึ่งพาแม่น้ำเพื่อใช้สอย เช่น การซักผ้า การหาลามาทำอาหารด้วยการทอดแห ตกปลา แทงปลา เป็นต้น เป็นภาพชีวิตในชนบทที่นักท่องเที่ยวได้ชมในขณะที่ล่องเรือท่องเที่ยวไปตามแม่น้ำ

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ยิ้มจีน ผู้เขียนวิภา อุดมฉันท ได้เดินทางออกไปในชนบทนอกเขตมหานครเซี่ยงไฮ้ ได้เล่าถึงการทำเกษตรกรรมของชาวบ้าน ความว่า

พื้นที่มหานครเซี่ยงไฮ้ออกมา สองข้างทางก็เริ่มเปลี่ยนจากตึกระฟ้าเป็นทุ่งนา สัมผัสได้ด้วยตาว่าใต้พื้นดินแห่งนี้เต็มไปด้วยความอุดมสมบูรณ์ การเก็บเกี่ยวพืชผลได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย แต่แปลกใจที่ไม่ค่อยเห็นนาข้าว กลับเห็นแปลงเพาะปลูกดอกไม้ ผลไม้ ปลูกอ้อย ปลูกหม่อนและธัญพืชอื่น ๆ มากกว่า สอบถามคุณฉินได้ความว่า ปลูกข้าวไม่ค่อยได้สรวงเพราะข้าวราคาถูก (ข้าวสารชั้นดีในตลาดกิโลกรัม ๔ หยวน) เกษตรกรจึงหันไปปลูกพืชเศรษฐกิจ

อื่น ๆ ที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าข้าว

(เรื่องจริงจากจีน. ๒๕๔๘ : ๒๒๐)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ชาวจีนในชนบทประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีการเพาะปลูก ดอกไม้ ผลไม้ ปลูกอ้อย ปลูกหม่อนและรัฐพืชอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นว่า พื้นดินที่ใช้ทำเกษตร มีความอุดมสมบูรณ์ และชาวจีนมีความรู้ ความสามารถในการเลือกเพาะปลูกพืชพันธุ์ที่ทำรายได้ดี เพื่อเลี้ยงตัวเองและครอบครัวให้มีความเป็นอยู่ที่ดีมีความสุขไม่แพ้การประกอบอาชีพอื่น ๆ

(๒) การดำเนินชีวิตในเมือง วิถีชีวิตของคนเมืองแตกต่างจากคนในชนบท มีการแบ่งกลุ่มตามฐานะทางเศรษฐกิจ และคนในเมืองมีการแข่งขันสูง จึงมีการจัดระเบียบชีวิต เพื่อให้มีความสุขตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ถนนหมื่นลี ผู้เขียน เรวัต อริยกุลชัย ได้กล่าวถึงการดำเนินชีวิต ของชาวฮ่องกงที่เป็นคนชั้นกลาง ดังความว่า

การได้มาสัมผัสชุมชนชนเล็ก ๆ ของชาวฮ่องกงแห่งหนึ่งจึงสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตของพวกเขา แม้ว่าคู่มือเดินจะพบเห็นคนไม่ว่าจะอยู่มุมไหนของเมืองต่างก็ดูดีมีสีสัน แต่ความจริงที่อยู่เบื้องหลังภาพลักษณ์เหล่านั้นคือ พวกเขาส่วนใหญ่ก็เป็นชนชั้นกลาง ไม่ได้มีฐานะเหลือกินเหลือใช้ที่อยู่อาศัยคือห้องคับแคบในอพาร์ทเมนต์ที่มีอยู่ดาษดื่น พวกเขาต่างต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อดำรงชีวิตให้อยู่รอดต่อไปตามวิถีคนเมืองที่เต็มไปด้วยการแก่งแย่งแข่งขัน

(ถนนหมื่นลี. ๒๕๕๑ : ๓๒)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ชาวฮ่องกงดำเนินชีวิตแบบคนในเมืองใหญ่ ซึ่งแก่งแย่งแข่งขันกัน มีฐานะปานกลาง มีที่อยู่อาศัยคับแคบแออัด เพราะในเมืองใหญ่มีคนจำนวนมาก และมีพื้นที่จำกัด

นอกจากนี้ ผู้เขียนเรวัต อริยกุลชัย ได้กล่าวถึงสภาพบ้านเมือง และการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในฮ่องกง ดังความว่า

บริเวณนี้คือย่านหม่องก๊อกซึ่งถือเป็นแหล่งนัดพบของบรรดาวัยรุ่น ด้วยเป็นแหล่งที่เต็มไปด้วยร้านสารพัดรูปแบบ จึงปรากฏบรรดาแผ่นป้ายอักษรจีนตัวเบิ้มสีสันฉูดฉาดบาดตาที่ร้านค้าเหล่านั้นส่งเข้าประชันกัน ป้ายแต่ละอันก็มักจะยื่นตัวล้าขอบเขตของถนนออกมาเห็นแล้วน่าหวาดเสียวยิ่งนัก

(ถนนหมื่นลี. ๒๕๕๑ : ๓๔)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า การดำเนินชีวิตอย่างเสรีของวัยรุ่น ที่มักจะนัดพบกันที่ศูนย์การค้า และฮ่องกงเป็นศูนย์กลางการค้าและการเงิน เต็มไปด้วยร้านค้าหลากหลาย และคนนิยมมาซื้อสินค้า จึงมีการแข่งขันโฆษณาทำให้สภาพบ้านเมืองฮ่องกงไม่มีระเบียบ

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง Unseen China : ฉีกเส้นทางเมืองจีน ผู้เขียนดวงใจกล่าวถึง การดำเนินชีวิตของชาวมหานครปักกิ่งที่ปรับตัวเองตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังความว่า

เท่าที่ทราบดูภายในเวลาอันจำกัด เห็นว่าชาวจีนในกรุงมีความเป็นอยู่ ที่สุขสบายดีทุกประการ เพราะแต่ละบ้านที่หยุดชม มีห้องหับอบอุ่น มีที่นอน หมอนมุ้งสะอาด มีห้องน้ำส่วนตัว (ทราบว่างบ้านที่เล็กและเก่ามาก ต้องไปใช้ ห้องน้ำและสุขาสาธารณะ) มีโทรทัศน์และเครื่องซักผ้า มีเครื่องเรือนสวยงาม ในห้องรับแขก และห้องรับประทานอาหาร รวมทั้งมีเครื่องใช้จำเป็น ในห้องครัวครบครัน เช่น เตาแก๊ส หม้อหุงข้าวไฟฟ้า และตู้เย็น ของทุกอย่างอยู่ในสภาพที่ดีมาก

(Unseen China : ฉีกเส้นทางเมืองจีน. ๒๕๕๐ : ๒๑๘)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า คนในเมืองปักกิ่งปรับชีวิตให้ทันสมัย มีการตกแต่งภายในและมีเครื่องใช้ที่ทันสมัย สะท้อนให้เห็นว่า คนในเมืองใหญ่ได้ปรับวิถีชีวิตให้สะดวกสบาย และทันสมัย ตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ยิ้มจีน ผู้เขียนสุเมธ แสงนันทนวล ได้เล่าถึงสภาพการจราจร และพาหนะบนท้องถนนในกรุงปักกิ่ง ดังความว่า

ด้านถนนหนทาง รวดเร็วทันใจมาก แต่ไม่ขวกไขว่คว้าคั่งคั่งนัก เท่าที่เห็น หน้าร้านอาหารที่ไปทาน ส่วนใหญ่เป็นรถจักรยานขี่ไปเรื่อย ๆ ซ้ำ ๆ ไม่เร่งรีบ อดใจ และมี “รถมอเตอร์ไซค์ตุ๊ก” ปะปนอยู่ คู่น่ารัก

(ยิ้มจีน. ๒๕๕๑ : ๖๕)

จากตัวอย่างข้างต้นกล่าวถึงสภาพการจราจรบนท้องถนนในกรุงปักกิ่งที่ไม่เร่งรีบ ใช้รถจักรยานและรถมอเตอร์ไซค์ตุ๊กเป็นพาหนะเดินทาง สะท้อนให้เห็นว่า คนจีนในเมืองใหญ่ ดำเนินชีวิตไปตามปกติ ไม่เร่งรีบ ถึงแม้จะมีรถวิ่งกันมาก แต่ก็ขับขี่พาหนะไปเรื่อย ๆ ซ้ำ ๆ ไม่ขวกไขว่คว้าคั่งคั่ง

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ถนนหมื่นลี ผู้เขียนเรวัต อริยกุลชัย ได้บันทึกถึงการดำเนินชีวิต ในมหานครปักกิ่งอีกมุมมองที่แตกต่างกัน ดังความว่า

ในกรุงปักกิ่ง ถนนหวังฟูจิงอยู่ห่างไปจากจัตุรัสเทียนอันเหมิน เพียงหนึ่งสถานีรถไฟใต้ดิน เป็นถนนแหล่งศูนย์การค้าและแหล่งนัดพบ ของหนุ่มสาว แสงสีตื้นตาตื้นใจ ผมมักจะใช้เป็นที่เดินเล่นยามเย็น ที่ได้ใจที่สุด เห็นจะเป็นบริเวณที่มีร้านขายอาหารในลักษณะเป็น “เพิง” เรียงรายให้เลื้อย มากมาย คนที่นั่นมักจะซื้อแล้วเดินถือกินกันตรงนั้นเลย

(ถนนหมื่นลี. ๒๕๕๑ : ๑๒๓)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า การดำเนินชีวิตของชาวมหานครปักกิ่งสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของพาหนะในการเดินทางมาใช้รถไฟฟ้าใต้ดิน การนัดพบของหนุ่มสาวในย่านจัตุรัสเทียนอันเหมิน การมีศูนย์การค้าที่หรูหรา และร้านอาหารแบบ “เฟิง” ให้เลือกซื้อสินค้าได้ตามใจชอบ

สรุปว่าชาวจีนมีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น รวมทั้งที่อยู่อาศัยความเป็นอยู่ ทั้งการประกอบอาชีพ การเดินทาง และการตกแต่งภายในของอาคาร การดำเนินชีวิตในชนบทและในเมืองใหญ่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทำให้เข้าใจชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนได้ชัดเจน ได้รับทั้งความรู้และประสบการณ์ใหม่ที่เป็นความเพลิดเพลินในขณะที่ท่องเที่ยวอีกด้วย

๓.๓.๓ ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย

สาธารณรัฐประชาชนจีนมีอาณาเขตที่กว้างขวาง มีชนกลุ่มน้อยจำนวน ๕๖ ชนเผ่า เช่น ชาวฮากกา ชาวอุยกูร์ ชาวจ้วง ชาวมองโกล ชาวอ้ายอัวร์ ชนเผ่าเซียง ชาวทิเบต ชาวเหมียว ชาวอุยกูร์ ชาวทาจิก ชาวซงหนู ชาวมุสลิม เป็นต้น แต่ละชนเผ่ามีความเป็นมา ลักษณะ และวิถีชีวิตที่แตกต่างกันไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๓.๓.๓.๑ ชาวฮากกา

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ถนนหมื่นลี้ ผู้เขียนเรวัต อริยกุลชัย เล่าถึงที่มาและวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยชาวฮากกา ความว่า

ข้อสันนิษฐานหนึ่งที่น่าสนใจคือ ชาวฮากกาอาจเป็นชนกลุ่มที่แตกหน่อมาจากชนกลุ่มเร่ร่อนทางตอนเหนือของจีน เพราะในอดีตพวกนี้มักจะรุกรานเข้ามาทำสงครามกับชาวจีนอันเสมอ และมีจำนวนมากที่อพยพเข้ามาลงหลักปักฐานอยู่ทางภาคเหนือของจีน ต่อมากลุ่มชนเหล่านี้ก็รับวัฒนธรรมแบบจีนอันมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิต ตลอดจนเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับชาวจีนอันกระทั่งแต่งงานข้ามเผ่าพันธุ์กัน ลูกหลานของคนกลุ่มนี้เมื่อมาอยู่ในโอบล้อมของชาวจีนก็รับเอาวัฒนธรรมมาใช้กลายเป็นชาวจีนอันไปโดยสมบูรณ์ ต่อมาเมื่อเกิดกระแสการอพยพครั้งใหญ่ขึ้น ก็ยอมเป็นไปได้ที่จะมีลูกหลานของชนเผ่าเร่ร่อนเหล่านี้ปะปนเข้ามาในกลุ่มผู้อพยพด้วย

(ถนนหมื่นลี้, ๒๕๕๑ : ๗๕)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ภูมิหลังของชนกลุ่มน้อยชาวฮากกาอาจเป็นชนกลุ่มที่แยกมาจากชนกลุ่มเร่ร่อนทางตอนเหนือของจีน และได้ผสมผสานโดยการแต่งงานและการรับวัฒนธรรมของชาวจีนจนกลายเป็นชาวจีน แต่ต่อมาได้ผสมผสานด้วยการแต่งงานกับชนเผ่าเร่ร่อนกลายเป็นชาวฮากกาในปัจจุบัน

๓.๓.๓.๒ ชาวทิเบต

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง เทียวจีน ผู้เขียนวราห์ วรเวช ได้ศึกษาวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยชาวทิเบต ความว่า

ชาวทิเบตเต้นรำกันด้วยจังหวะเร็วทั้งกลุ่มผู้แสดงหญิงและกลุ่มผู้แสดงชาย ในกลุ่มหญิงบางคนหน้าตาแล้มแ่มช้อยมาก ๆ คาโต ปนแขก ฝ่ายชายนั้นสายตาตัวเองรู้สึกหน้าเต้าผู้ทุกคน ได้ลิ้มรสเครื่องดื่มสามชนิดซึ่งสาวงามจะคอยบริการเติมให้ มีน้ำชา เหล้าชิงเคอจีวและนมแพะ ลองชิมทั้งหมดไม่แน่ใจว่าชิงเคอจีวที่เขาว่าแอลกอฮอล์แรงถึงสามสิบดีกรีนั้น ถูกเจือจางหรือเปล่า จิบชิมรู้สึกอ่อนดีกรี มีกลิ่นหอมของข้าว เหล้าไม่ใส มีสีน้ำตาลเล็กน้อยส่วนนมแพะไม่เคยลิ้มมาก่อนแต่รู้สึกว่ามันจางมาก

(เทียวจีน. ๒๕๕๐ : ๑๔๑)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ชาวทิเบตมีวัฒนธรรมการแสดงการต้อนรับแขก รวมทั้งหน้าตาของผู้หญิงมีความแตกต่างจากชนเผ่าอื่น อาจจะมีเชื้อสายปนแขก

๓.๓.๓.๓ ชาวอุยกูร์

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ถนนหมื่นลี ผู้เขียนเรวัต อริยกุลชัย กล่าวถึงชนกลุ่มน้อยชาวอุยกูร์ในมณฑลซินเจียง ความว่า

ผู้คนชาว “อุยกูร์” (Uyghur) ซึ่งถือเป็นประชากรหลักในซินเจียง ชาวอุยกูร์เป็นชนชาติที่สืบเชื้อสายมาจากอินโดยูโรเปียน มีผิวขาว จมูกโด่ง สีส้มและสีตาอ่อน ดูแตกต่างไปจากมองโกลอยด์ผิวเหลืองอย่างผู้คนที่เชื้อสายจีนอย่างเห็นได้ชัด...

ชาวอุยกูร์มีบรรพบุรุษเป็นชาวเติร์กที่มีนิวาสถานเดิมอยู่ในเขตเทือกเขาอัลไต เป็นชนชาติที่ใช้ภาษาในตระกูลเดียวกับภาษาเตอร์กิก (Turkic) จนกระทั่งในช่วงระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ ๘-๙ ชาวอุยกูร์สามารถก่อตั้งอาณาจักรของตนเองขึ้นในพื้นที่แถบมองโกเลีย พัฒนารูปแบบทางสังคมจากเดิมที่เป็นสังคมแบบชนเผ่ามาเป็นสังคมเมือง เปลี่ยนอาชีพจากการทำปศุสัตว์เร่ร่อน มาทำการเพาะปลูกและค้าขาย ทำให้ชาวอุยกูร์สามารถยกระดับสังคมของตนออกมาจากพวกเติร์กกลุ่มอื่น ๆ ที่ยังเป็นเพียงชนเผ่าเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์อยู่ในเขตทุ่งหญ้าสเตปป์ ต่อมาอาณาจักรอุยกูร์ก็มีอันต้องล่มสลายลงด้วยน้ำมือของกลุ่มคีร์กีซ (Kyrgyz) ซึ่งถือเป็นพวกเติร์กด้วยกันแต่คนละเผ่า ส่งผลให้ชาวอุยกูร์ต้องเคลื่อนถิ่นฐานข้ามทะเลทรายโกบีมาทางตะวันตกเฉียงใต้ก่อตั้งศูนย์กลางอำนาจขึ้นใหม่สามแห่ง คือบริเวณเมืองจางเย่ในมณฑลกานซู บริเวณเมืองเทอร์ปันและ

เมืองแฉกการ์ในมณฑลซินเกียง ชาวอุยกูร์ที่เข้ามาตั้งหลักปักฐานตามเมืองโอเอซิส ในบริเวณแอ่งทาร์ิมได้ดำรงเผ่าพันธุ์ร่วมกับชนพื้นถิ่นเดิมอย่างพวกเติร์กกลุ่มอื่น ๆ และชาวโศซาเรียนที่พูดภาษาอิน โดยโรเปียน เชื้อสายที่ผสมผสานกันเหล่านี้ทำให้ ชาวอุยกูร์บางคนมีหน้าตาที่กระเดียดไปทางฝรั่ง

(ถนนหมื่นลี่. ๒๕๕๑ : ๒๓๕-๒๓๖)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ชนกลุ่มน้อยชาวอุยกูร์มีเชื้อสายมาจากชาวเติร์ก อาศัยอยู่ในเขตเทือกเขาอัลไต และถูกรุกรานโดยกลุ่มคิริกีซ จึงอพยพเข้ามาอยู่ที่ทะเลทรายโกบี ในมณฑลกานสู๋และมณฑลซินเกียง ชาวอุยกูร์ได้ผสมผสานกับชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ จึงมีหน้าตาคคล้ายชาวตะวันตก และใช้ภาษาในตระกูลเดียวกับภาษาเตอร์กิก (Turkic) และมีการเปลี่ยนอาชีพจากการทำปศุสัตว์เร่ร่อนมาทำการเพาะปลูกและค้าขาย

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง เทียวจีน ผู้เขียนวราห์ วรเวช ได้กล่าวถึงที่อยู่อาศัย และรูปร่างหน้าตาของชนกลุ่มน้อยชาวเผ่าอุยกูร์ ดังความว่า

เกาซังเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรอุยกูร์ หนึ่งในสองเผ่าที่อาศัยอยู่ในดินแดนแถบภูเขาเทียนชานมณฑลซินเกียง พวกนี้จุมุก โด่ง ตาโต มีเชื้อสายคนรัสเซีย หน้าตาไม่เหมือนชาวเอเชีย

(เทียวจีน. ๒๕๕๐ : ๔๔)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ชนกลุ่มน้อยชาวเผ่าอุยกูร์มักมีถิ่นที่อยู่อาศัยในแถบภูเขาเทียนชานมณฑลซินเกียง มีลักษณะหน้าตาแตกต่างจากชาวจีนฮั่นและชาวเอเชียตะวันออกให้เห็นว่า ชนเผ่านี้ได้ติดต่อสัมพันธ์หรือแต่งงานกับคนรัสเซีย จึงเป็นชาวจีนที่มีเชื้อสายรัสเซีย มีจุมุกโด่งและตาโต

๓.๓.๓.๔ ชาวเหมียว

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ถนนหมื่นลี่ ผู้เขียนเรวัต อริยกุลชัย กล่าวถึงประวัติของชนเผ่าเหมียวในเมืองเฟงหวง ความว่า

จากหลักฐานทางโบราณคดี เฟงหวงเคยถูกใช้เป็นค่ายทหารก่อร่างสร้างเมืองมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์หมิง กลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียกตนเองว่า “เหมียว (Miao)” เป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิม จากการล่งล่าพื้นที่ของพวกทหารฮั่นทำให้พวกเหมียวไม่พอใจและก่อความไม่สงบขึ้น ร้อนไปถึงทางการต้องส่งทหารเข้าปราบปรามพวกเหมียวและขับไล่ออกไปจากพื้นที่แถบนี้ หลังจากนั้นผู้คนส่วนใหญ่ในเมืองจินเป็นแต่นายทหารที่มาประจำการอยู่ ต่อมาเมื่อประเทศผลัดเปลี่ยนแผ่นดินเข้าสู่สมัยราชวงศ์แมนจู พวกเหมียวก็ถือโอกาสอพยพกลับเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองนี้อีกครั้ง กระนั้น โครงสร้างอาคาร ไม้ที่ยืนเรียงแถวอยู่ริมแม่น้ำ

จะสร้างค้ำอยู่บนเสาไม้ ซึ่งถือเป็นรูปแบบดั้งเดิมของบ้านที่ชาวเหมียว ใ้ช้อยู่อาศัยกัน รูปลักษณะดังกล่าวจึงกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวซึ่งพบเห็น ได้เฉพาะที่เมืองเฟิงหวงเท่านั้น ในเมืองเฟิงหวงเองก็สามารถพบเห็นชาวเหมียว และชาวเผ่ากลุ่มอื่น ๆ ที่เดินทางมาจากชนบท ส่วนใหญ่จะเห็นพวกเขาสะพาย ตะกร้าใบใหญ่บรรจุพืชผลที่เก็บเกี่ยวได้ใส่หลังเข้ามาขายในตัวเมือง ชีวิตของผู้คน สองฝั่งลำน้ำยังคงเคลื่อนย้ายไหลเอนไปตามกระแสของลำน้ำอย่างสงบบนบอบ ชาวประมงกำลังถ่อเรือให้เคลื่อนคล้อยไปตามสายน้ำที่ไหลเอื่อย ๆ บ้างก็ถูกขี้น มาเหยียงแหจนกระจายเป็นแพลอยอยู่กลางผิวน้ำ เพื่อดักจับปลา บ้างก็นั่งเฝ้าใจ จดใจจ่อรอปลาที่อาจมาติดเหยื่อ หรือจะเป็นกลุ่มแม่บ้านที่ออกมาจับกลุ่มพูดคุย และซักผ้าอยู่ริมน้ำด้วยกัน ผู้คนที่นี้ยังซักผ้าด้วยวิธีการแบบเก่า คือใช้ท่อนไม้ ฟาดลงกับผ้า เป็นบรรยากาศแบบชนบทที่มีเสน่ห์เสมอไม่ว่าพบเห็นที่ใด ห่างออกไปไม่ไกลมีฝูงเป็ดขาวลอยละเลียดบนผิวน้ำและมีกังหันวิดน้ำขนาดใหญ่ กับทำนบกั้นน้ำแบบโบราณตั้งอยู่เคียงกันเพื่อเปลี่ยนวิถีของลำน้ำสำหรับ ประโยชน์ใช้สอย

(ถนนหมิ่นตี้. ๒๕๕๑ : ๒๐-๒๒)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ชนกลุ่มน้อย “เหมียว” มีความเป็นมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์หมิง เป็นชนเผ่าที่ต่อสู้กับทหารอย่างกล้าหาญ แต่พ่ายแพ้ถูกยึดเป็นค่ายทหาร เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่โดดเด่นคือ การสร้างบ้านไม้เป็นเรือนแถวอยู่ริมแม่น้ำ การแต่งกายที่สะท้อนให้เห็น การประกอบอาชีพทำเกษตรและประมง ปัจจุบันชาวเหมียวมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมในธรรมชาติริมน้ำ ที่สวยงาม

๓.๓.๓.๕ ชาวมองโกล

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ถนนหมิ่นตี้ ผู้เขียนเรวัต อริยกุลชัย เล่าเรื่องของชาวมองโกล ซึ่งเป็นชนเผ่าเร่ร่อนทางเหนือ ความว่า

เริ่มจากสมัยที่ชาวมองโกลซึ่งเป็นชนเผ่าเร่ร่อนทางเหนือบุกเข้ามาตีครอง อำนาจของจีน และตั้งปักกิ่งขึ้นเป็นเมืองหลวงชาวมองโกลก็นำเอาวิถีชีวิต กับภาษาเข้ามาเผยแพร่ ทั้งการขี่ม้า การขุดบ่อน้ำและการทำรางน้ำไว้ให้ม้าดื่ม (ภาษามองโกลเรียกว่า hut หรือ hot) ต่อมาชาวปักกิ่งได้ปรับเปลี่ยนบ่อน้ำ ของชาวมองโกลมาเป็น “หู่ทง” ในแบบจีนแทนโดยมีการสร้างบ้านเรือนรอบ ๆ รางน้ำเหล่านี้เพื่อประโยชน์ใช้สอย และมีการก่อกำแพงขึ้นบนพื้นที่แคบ ๆ เพื่อคั่นกลางบ้านแต่ละหลังเพิ่มความเป็นส่วนตัว บ้านของจีนในสมัยโบราณจะมี ลานบ้านกว้างขวาง จนเมื่อมีคนจำนวนมากขึ้นพื้นที่ลานบ้านจำต้องถูกจัดสรรปัน

แบ่งให้สำหรับหลายครอบครัว พื้นที่สำหรับหนึ่งครอบครัวแต่เดิมซึ่งกว้างขวาง กลับคับแคบลง เกิดสัมพันธภาพขึ้นเป็นชุมชนที่เรียกว่า “หูท่ง” จนขยายวงกว้าง ออกไปอย่างซับซ้อนดังเช่นในปัจจุบัน

(ถนนหมื่นลี. ๒๕๕๑ : ๑๐๘)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ชาวมองโกลเป็นชนเผ่าเร่ร่อนในแถบทะเลทราย มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เพราะมีกำลังเข้มแข็งสามารถทำสงครามชนะชาวจีน และเข้ามาครอบครองประเทศจีนได้ทั้งหมด โดยตั้งปักกิ่งเป็นเมืองหลวง และได้มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต และวัฒนธรรมจีน มีการผสมผสานกลมกลืน ซึ่งพัฒนามาจนเป็นสังคมและวัฒนธรรมจีน ในปัจจุบัน

สรุปว่าสารคดีท่องเที่ยวมีเนื้อหาที่ให้ความรู้เรื่องราวของชนกลุ่มน้อย ซึ่งมีความเป็นมา มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่หลากหลายน่าสนใจ ทั้งนี้เนื่องมาจากสาธารณรัฐประชาชนจีน มีภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และทรัพยากรธรรมชาติที่แตกต่างกัน มีประชากรเป็นชนกลุ่มน้อย จำนวนมาก จึงก่อให้เกิดวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มขึ้นมาเป็นเอกลักษณ์ที่สะท้อนถึงประวัติศาสตร์และอารยธรรมที่สำคัญของชนกลุ่มต่าง ๆ รัฐบาลกลางจึงให้แต่ละชนเผ่าสามารถปกครองตนเองตามลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมที่เป็นของตนเองได้อย่างอิสระ

๓.๓.๔ ความรู้ด้านภาษา

ภาษาจีนกลางเป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีความสำคัญในการรวมชนเผ่าที่มีอยู่จำนวนมากให้ผสมผสานกลมกลืนเป็นชาติเดียวกันได้ โดยที่แต่ละกลุ่มยังคงใช้ภาษาเฉพาะถิ่นเฉพาะกลุ่ม ผู้เขียนสารคดีท่องเที่ยวได้เห็นลักษณะของการใช้ภาษาที่แต่ละถิ่นมีคำศัพท์มีรายละเอียดแตกต่างกัน แต่มีความหมายที่สื่อสารเข้าใจกันได้ นอกจากนี้ยังมีการใช้ภาษาที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ของภาษาจีนอีกด้วย ดังนี้

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง รองเท้าบนรอยทราย ผู้เขียนวิรัช ลิ้มทองกุล ได้ยกตัวอย่างการใช้คำศัพท์ที่แตกต่างกันในภูมิภาคตะวันตกเฉียงเหนือ ความว่า

คนจีนทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือมีศัพท์เรียกคำว่าทะเลทราย อยู่สองแบบด้วยกันคือ เกอปี และ ซาม่อ

คนท้องถิ่นนั้นอธิบายถึงความแตกต่างระหว่างศัพท์สองคำนี้ว่า ‘เกอปี’ คือทะเลทรายที่มองไปก็มีแต่ก้อนหินก้อนกรวด และไม้พุ่มต้นกระช้อยขึ้นแซมอยู่เล็กน้อย ขณะที่ ‘ซาม่อ’ เป็นทะเลทรายเว้งว่างที่มีแต่ทรายเม็ดละเอียดเป็นส่วนประกอบ

(รองเท้าบนรอยทราย. ๒๕๔๕ : ๑๔๑)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า คำศัพท์ภาษาถิ่น ‘เกอปี’ และ ‘ซาม่อ’ สองคำนี้หมายความว่า ทะเลทราย เป็นความหมายที่ตรงกัน แต่ยังมีความหมายแฝงแสดงลักษณะรายละเอียดที่แตกต่างกัน คือ เป็นทะเลทรายที่มีก้อนหิน ก้อนกรวด และไม้พุ่มเตี้ย ๆ กับทะเลทรายที่มีแต่ทรายเม็ดละเอียด ไม่มีสิ่งอื่น ๆ จึงดูเว้งว่าง

นอกจากนี้ ผู้เขียนวิรัช ลิ้มทองกุล ยังยกตัวอย่างภาษาจีน “หาแพะ” ที่มีความหมายเฉพาะ ความว่า

“หาแพะ” ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงการ “หาแพะรับบาป” (ในภาษาจีนก็ใช้ ศัพท์ที่มีความหมายเดียวกัน โดยอ่านว่า ที หรือ “จับแพะ”)

(รองเท้านรอรยทราย. ๒๕๔๕ : ๒๓๕)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงว่า “จู้หยาง” เป็นภาษาจีนที่มีความหมายอย่างเดียวกันคือ “หาแพะ” และ “จับแพะ” แต่ไม่ได้มีความหมายตรงกับคำกล่าวที่ว่า “หาแพะรับบาป” ซึ่งเป็นความหมายในภาษาไทย

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง เรื่องจริงจากจีน ผู้เขียนวิภา อุดมฉันท เล่าถึงการตั้งชื่อร้านค้า ที่เลียนแบบการใช้คำคล้ายคลึงกัน ความว่า

เทียนไว่เทียน แปลว่า “เหนือฟ้ายังมีฟ้า” โหลวไว่โหลว แปลว่า “เหนือหลวยังมีหลวย”

(เรื่องจริงจากจีน. ๒๕๔๘ : ๒๖๕)

จากตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าคนจีนรู้จักเปลี่ยนสำนวนให้มีความหมายสะกดตา โดยใช้คำดัดแปลงเสียงและตัวอักษรที่มีความหมายเชิงล้อเลียน ดังเช่นสำนวนจีนกล่าวไว้ว่า “เทียนไว่เทียน” (天外天) ดัดแปลงภาษาเป็น “โหลวไว่โหลว” (人外人) มีความหมายเลียนแบบสำนวนจีน และเหมาะที่จะตั้งเป็นชื่อร้านอาหาร

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ยืมจีน ผู้เขียนสุเมธ แสงนิมมกุล ได้อธิบายความหมายของคำศัพท์ ที่ใช้เรียกชาจีนชนิดหนึ่ง ดังความว่า

ชาจีนหลงจิง คำว่า “หลง” แปลว่า มังกร ส่วน “จิง” แปลว่า บ่อน้ำ
แปลรวมกันว่า “บ่อน้ำของมังกร” หรือ “น้ำของจักรพรรดิ”

(ยืมจีน. ๒๕๔๘ : ๒๖๕)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนให้ความรู้ว่ ภาษาจีนมีวิธีสร้างคำใหม่ โดยนำคำที่มีความหมายตรงกับคุณภาพของชาจีนมาผสมกันเป็นชื่อเรียกชาจีน คำศัพท์ชาจีน “หลงจิง” (龙井) มาจาก คำว่า “หลง” (龙) ผสมกับคำ “จิง” (井) เป็นคำศัพท์ใหม่ที่มีความหมายว่า “บ่อน้ำของมังกร” หรือ “น้ำของจักรพรรดิ” ซึ่งมีความหมายแสดงถึงคุณภาพและรสชาติเป็นเลิศของชาชนิดนี้

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง เทียวจีน ผู้เขียนวราห์ วรเวช ได้กล่าวถึงคำศัพท์ “หวงหลง” มีความหมายที่บอกถึงความเป็นมาและวัฒนธรรมเกี่ยวกับสัตว์ชนิดนี้ ความว่า

สัตว์ชนิดหนึ่ง “หวงหลง” มีความหมายดังนี้ หวง คือ สีเหลือง สีทอง หลงคือ มังกรฟ้า อาศัยอยู่ในท้องฟ้า เป็นมังกรที่เชื่อกันว่ามีอำนาจที่สุดในบรรดามังกรของจีนทั้ง ๓ ชนิด คือ หลง หลี และเฉียว ใน ๓ ประเภทนี้ หลง มังกรฟ้า เป็นมังกรเดียวที่มีรูปร่างของสัตว์ต่าง ๆ ๕ พันธุ์ด้วยกัน หัวเป็นหัวอูฐ เขาเป็นเขากวาง ตาเป็นตากระต่าย หูเป็นหูวัว คอเป็นคองู ท้องเป็นกบ เกล็ดเป็นเกล็ดปลามังกร กงเล็บเป็นกงเล็บเหยี่ยว และฝ่าเท้าเป็นฝ่าเท้าเสือ

(เทียวจีน. ๒๕๕๐ : ๒๑๗)

จากตัวอย่างผู้เขียนได้อธิบายว่า “หวงหลง” เป็นคำศัพท์ที่ใช้เรียกมังกร มีความหมายที่เข้าใจได้ว่า มังกรของจีนมี ๓ ชนิด คือ หลง (龙) หลี (鯉) และเฉียว (乔) หลงคือ มังกรฟ้า มีอำนาจสูงที่สุด และมีรูปร่างที่แปลกและมหัศจรรย์ เพราะเป็นส่วนผสมของสัตว์ต่าง ๆ

สรุปว่า สารคดีท่องเที่ยวมีเนื้อหาเกี่ยวกับภาษา ทำให้เข้าใจได้ว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนกำหนดให้ภาษาจีนกลางเป็นภาษาที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันทั่วประเทศ แต่ก็มีภาษาจีนเฉพาะท้องถิ่นที่มีความหมายเฉพาะในถิ่นนั้น ๆ ซึ่งสามารถเข้าใจซึ่งกันและกันได้ นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นลักษณะของภาษาจีนที่มีการเลียนแบบสำนวนจีนเก่า การสร้างคำศัพท์ใหม่ และแนวคิดในการใช้ภาษาเรียกชื่อสิ่งของ และสัตว์ ดังนั้นนักท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องศึกษาลักษณะของภาษาจีนเพื่อจะได้เข้าใจวัฒนธรรมการใช้ภาษาของจีนและนำมาใช้สื่อสารได้อย่างถูกต้อง

๓.๓.๕ ความรู้ด้านศิลปหัตถกรรม

ศิลปหัตถกรรมของไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนมีความคล้ายคลึงกัน เพราะมีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกันและยังมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมระหว่างกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง รองเท้าบนรอยทราย ผู้เขียนวริษฐ์ ลิ้มทองกุล ได้เล่าถึงศิลปหัตถกรรมของจีน ความว่า

เครื่องปั้นดินเผาภาพหน้าคนและปลา ขุดพบที่หมู่บ้านปิ่น โท ประดิษฐ์ขึ้นตั้งแต่เมื่อราว ๖,๓๐๐-๖,๘๐๐ ปีก่อนคริสต์ศักราช นับเป็นเครื่องปั้นดินเผาที่ทรงคุณค่าทั้งในทางประวัติศาสตร์และศิลปะของมนุษยชาติ

(รองเท้าบนรอยทราย. ๒๕๔๘ : ๕๘)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้เขียนเล่าว่าคนจีนมีฝีมือในการทำเครื่องปั้นดินเผามาเป็นเวลานานนับพัน ๆ ปี มีการขุดพบเครื่องปั้นดินเผาเมืองซีอานในมณฑลส่านซี มีความสวยงามและมีคุณค่ามีชื่อเสียงไปทั่วโลก

นอกจากนี้ ผู้เขียนวิรัช ลิ่มทองกุล ยังได้กล่าวถึงศิลปหัตถกรรมสมัยราชวงศ์ฮั่น ที่เป็นตะเกียงที่ออกแบบได้สวยงาม ดังความว่า

ตะเกียงรูปห่านกำลังกินปลาสมัยราชวงศ์ฮั่น ตะเกียงชิ้นนี้นอกจากจะมีคุณค่า ทางศิลปะที่สูงส่งแล้ว การออกแบบยังละเอียดลออ ส่วนปากห่านสามารถหมุน เพื่อกั้นลมได้ ส่วนในตัวห่านนั้นมีการบรรจุน้ำเอาไว้ เพื่อไม่ให้ควันจาก ตะเกียงพุ่งออกไปภายนอก

(รองเท้านรียทราย. ๒๕๔๕ : ๖๐)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ตะเกียงสมัยราชวงศ์ฮั่น เป็นศิลปหัตถกรรมที่มีคุณค่า ทางศิลปะ และมีการออกแบบได้สวยงามและมีประโยชน์ใช้สอยในวิถีชีวิตของชาวจีน ทุกยุคทุกสมัย

สรุปว่าสารคดีท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาชนจีนมีเนื้อหาครบถ้วน นำเสนอเนื้อหา สารความรู้ต่าง ๆ ที่ผู้เขียนได้รับจากการเดินทางท่องเที่ยว เป็นความรู้ด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภาษาและวัฒนธรรมของคนจีนในแผ่นดินใหญ่ รวมทั้งชนเผ่าต่าง ๆ และศิลปหัตถกรรม ซึ่งผู้เขียนมีความสนใจ และมักจะศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม เฉพาะในด้าน ที่ตนเองมีความสนใจเป็นพิเศษ ทำให้สารคดีท่องเที่ยวมีเนื้อหาดึงดูดความสนใจชวนให้ติดตาม อ่านต่อไป ในขณะที่เดียวกันก็จะได้รับความเพลิดเพลินจากการใช้ลีลาการเขียนและการใช้ภาษา ในเนื้อหาสารคดีท่องเที่ยวแต่ละเรื่อง

๓.๔ ความคิดเห็นของผู้เขียน

สารคดีท่องเที่ยวประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีเนื้อหาแทรกความคิดเห็นของผู้เขียน แต่ละคน เมื่อพบเห็นหรือมีประสบการณ์จากการเดินทางท่องเที่ยว ก็มักจะตั้งข้อสังเกต นำเสนอแนวคิด อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด แล้วบันทึกไว้ในสารคดีท่องเที่ยวด้วย ผลจากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เขียนในสารคดีแต่ละเรื่อง แบ่งเป็นความคิดเห็นของผู้เขียน ในเรื่องของบ้านเมือง ผู้คน และการคมนาคมขนส่ง โดยมีละเอียดดังต่อไปนี้

๓.๔.๑ ความคิดเห็นของผู้เขียนต่อบ้านเมือง

ผู้เขียนสารคดีที่เดินทางไปท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาชนจีนแต่ละคน มีความสนใจ สภาพบ้านเมือง ทั้งในเมืองและในชนบท รวมทั้งสถานที่ต่าง ๆ ในระหว่างการเดินทาง ดังเช่น ในสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง Unseen China : นึกเส้นทางเมืองจีน ผู้เขียนดวงใจรู้สึกประทับใจ สภาพบ้านเมืองค้าเหลียนที่มีความสวยงามและเจริญรุ่งเรือง ความว่า

อิจฉาชาวต้าเหลียนพื้นเมืองมากทีเดียวที่มีชีวิตอยู่ในนครสวยงามและเจริญสุขคึก แต่ไม่ต้องเจอปัญหาควันพิษหรือน้ำเสียเพราะมองไปเกือบทุกแห่ง เห็นแต่ถนนกว้าง ท้องฟ้าโปร่ง เพียงนั่งรถแค่อึดใจก็ออกไปสู่ป่าโปร่ง และทิวเขาเขียวเยือกเย็น หรือมีละอุนนั้นก็ป็นชายทะเลสีครามที่มีหาดทรายกว้าง ให้ชาวเมืองลงไปวิ่งเล่นแหวกว่ายน้ำทะเลได้ในฤดูร้อน

(Unseen China : ฉีกเส้นทางเมืองจีน. ๒๕๕๐ : ๖๑)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ผู้เขียนประทับใจความสวยงามและความเจริญของบ้านเมืองต้าเหลียน และการดำเนินชีวิตสบาย ๆ อย่างมีความสุข ผู้เขียนรู้สึกอิจฉาคนจีนที่มีชีวิตความเป็นอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่สวยงามและบริสุทธิ์ และแสดงความคิดเห็นว่าชาวต้าเหลียนโชคดี

นอกจากนี้ สารคดีท่องเที่ยวหลายเรื่องแทรกความคิดเห็นในลักษณะเป็นข้อเสนอแนะและข้อสังเกต อีกทั้งยังให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเดินทางและการใช้ชีวิตที่แตกต่างจากประเทศไทย เป็นความรู้ที่นักท่องเที่ยวก่อนอื่น ๆ ควรรู้ ดังเช่น สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง Unseen China : ฉีกเส้นทางเมืองจีน ผู้เขียนดวงใจมีข้อสังเกตเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เมืองฉางชุน ความว่า

ฉางชุน (Changchun) เป็นเมืองที่จัดซัดที่สุดไม่มีสิ่งใดน่าสนใจเลย หากใครไม่รักประวัติศาสตร์และไม่สนใจที่จะใฝ่รู้ในประวัติศาสตร์จีนเอาเสียเลย ก็ต้องขอบอกกันตรง ๆ ตั้งแต่ตอนนี้อย่าเสียเวลามาเมืองฉางชุนทีเดียวเชีย

(Unseen China : ฉีกเส้นทางเมืองจีน. ๒๕๕๐ : ๓๗)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้เขียนมีความเห็นว่า เมือง “ฉางชุน” เป็นเมืองที่เหมาะสมกับการมาศึกษาประวัติศาสตร์จีน ถ้านักท่องเที่ยวสนใจเรื่องอื่น ๆ ก็ไม่ควรเดินทางมาที่เมืองฉางชุน

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ถนนหมื่นลี้ ผู้เขียนเรวัต อริยกุลชัย มีข้อสังเกตเกี่ยวกับธรรมชาติในชนบทระหว่างทางไปหมู่บ้าน “ฉูซี” ความว่า

เราสามคนกำลังเดินทางไปยัง “หมู่บ้านฉูซี” (Chu Xi) ระหว่างทางเป็นถนนที่คดเคี้ยวเลี้ยวเลาะไปตามทิวเขาสูงชัน สองข้างทางเป็นไม้ต้นเขียวชอุ่ม โขยกคลื่นอ่อน ๆ ของหญ้าสด ๆ ตลอดเส้นทาง สัมผัสได้ถึงความเป็นชนบทในแบบที่คนเมืองใหญ่เช่นผมไม่คุ้นเคยและถวิลหาโดยตลอด

(ถนนหมื่นลี้. ๒๕๕๑ : ๘๖)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า สภาพของธรรมชาติสองข้างทางแสดงความเป็นชนบทที่แท้จริง เช่น ต้นไม้เขียวชอุ่ม กลิ่นอ่อน ๆ ของหญ้าสด ๆ ถนนที่คดเคี้ยวเลี้ยวเลาะไปตามทิวเขาสูงชัน เป็นต้น เป็นธรรมชาติที่เห็นได้ชัดเจน หากนักท่องเที่ยวดำเนินทางออกนอกเมือง

นอกจากนี้ เรวัต อริยกุลชัย ได้เขียนแสดงความคิดเห็นต่อการจรรยาของตลาดวันอาทิตย์ซึ่งอยู่บนเส้นทางสายแพร์ใหม่ในมณฑลซินเจียง ความว่า

ผมอคจินตนาการถึงภาพกองคาราวานบนเส้นทางสายไหมสมัยก่อนไม่ได้
อย่างน้อยบรรยากาศตรงหน้าก็น่าจะคึกคักขวกไขว้ไม่แพ้กัน โดยเฉพาะการจรรยา
บนถนนสำหรับทั้งคนเดินและสัตว์เดินจนคับคั่งไปด้วยผู้คนและบรรดาพาหนะ
เกวียนเทียมลา/ล่อที่วิ่งสวนไปมาเป็นพัลวัน กลายเป็นกองคาราวานที่ขนถ่ายและ
ขายสินค้าประดามี แยกแยะไม่ค่อยออกว่าใครเป็นผู้ซื้อใครเป็นผู้ขาย

(ถนนหมื่นลี้. ๕๕๑ : ๒๖๕)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า การจรรยาบนถนนบริเวณตลาดวันอาทิตย์ของจีนคึกคัก
ขวกไขว้มาก ทั้งคนและสัตว์เดินกันแออัดผู้คนและบรรดาพาหนะเกวียนสวนกันไปมาคับคั่ง ผู้เขียน
จึงมีความคิดว่า ตลาดซื้อขายของจีนมีผู้คนจำนวนมากตั้งแต่อดีตที่มีการค้าขายทางเส้นทางสายไหม
และน่าจะมากขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวมองไม่ออกว่าใครเป็นพ่อค้า และใครเป็นคนซื้อ

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง เรื่องจริงจากจีน ผู้เขียนวิภา อุดมฉันทน์ มีความคิดเห็นว่าการใช้
พาหนะ “รถมอเตอร์ไซค์” กับ “รถเมล์” ในสาธารณรัฐประชาชนจีนมีการจัดระเบียบที่ดีมาก
ความว่า

พูดถึงมอเตอร์ไซค์แล้ว ผ่านมาหลายประเทศ ไม่ว่าจีน ได้หัว
เวียนคนมา ฯลฯ เขามีมอเตอร์ไซค์มากมายไม่แพ้บ้านเรา แต่ไม่เห็นที่ไหนปล่อยให้
รถพวกนี้ส่งเสียงดังบ่าระห่ำเหมือนที่บ้านเราเลย...

คนต่างถิ่นไม่รู้จักทางอย่างไรจึงชอบรถเมล์ในกวางโจวเป็นพิเศษ
ก่อนขึ้นรถทุกครั้งเราจะถามคนท้องถิ่นว่าปลายทางที่เราจะไปต้องลงป้ายไหน
บางครั้งขอให้เขาช่วยนับจำนวนป้ายให้ล่วงหน้า วิธีนี้ทำให้เรารู้สึกสนุกกับ
การขึ้นรถไปไหนต่อไหนด้วยตัวเอง ขอเพียงมีแผนที่อีกสักแผ่นเท่านั้น

(เรื่องจริงจากจีน. ๒๕๔๘ : ๓๒-๓๓)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า การใช้ “รถมอเตอร์ไซค์” ในเมืองกวางโจว มีระเบียบมากกว่า
ในประเทศไทย ส่วน “รถเมล์” ก็มีระบบที่ช่วยให้ผู้โดยสารขึ้นลงที่ป้ายได้ถูกต้อง ผู้เขียนมี
ความคิดเห็นว่าเป็นวิธีการเดินทางที่นักท่องเที่ยวใช้ได้สะดวก และจะรู้สึกสนุกกับการท่องเที่ยว
โดยสารรถเมล์ด้วยตัวเอง และแสดงว่าประเทศจีนได้พัฒนาบ้านเมือง มีการจัดระเบียบการใช้รถ
โดยเฉพาะการขนส่งมวลชนเพื่อให้ประชากรที่มีจำนวนมากเดินทางได้สะดวกยิ่งขึ้น

สรุปว่า สารคดีท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาชนจีนมีเนื้อหาบางส่วนที่แทรกความคิดเห็น
ของนักเขียนที่มีต่อบ้านเมือง ทั้งในเมือง ในชนบท และในระหว่างการเดินทาง เป็นความประทับใจ
ความรู้สึกลึ้นตาตื้นใจที่พบเห็นสภาพบ้านเมืองที่ยังคงมีประวัติศาสตร์สมัยอดีต

และที่เจริญก้าวหน้าแต่มีการจัดระบบให้มีระเบียบ เพื่อเกิดประโยชน์แก่ประชาชนชาวจีน และนักท่องเที่ยวต่างชาติ ผู้เขียนจึงแทรกความคิดเห็นในเนื้อหาสารคดีท่องเที่ยวตรงตาม สภาพความเป็นจริงอย่างชัดเจน

๓.๔.๒ ความคิดเห็นของผู้เขียนต่อผู้คน

สารคดีท่องเที่ยวแต่ละเรื่อง แทรกความคิดเห็นของผู้เขียนที่มีต่อผู้คนชาวจีนในระหว่าง การเดินทาง เมื่อได้พบเห็นได้สื่อสารหรือทำกิจกรรมร่วมกัน ดังเช่น สารคดีท่องเที่ยว เรื่อง ถนนหน้มนลี่ ผู้เขียนเรวัต อริยกุลชัย ได้กล่าวถึงความประทับใจที่มีต่อชาวฮ่องกง ความว่า

ทันทีที่เปิดประตูเดินออกจากห้อง ผมก็ได้รับการต้อนรับด้วยรอยยิ้ม จากสมาชิกภายในบ้านอย่างเป็นมิตร ในฐานะของ “ผู้เช่า” แม้ความเป็นส่วนตัว จะพร่องหายไปบ้าง แต่ก็ไม่ได้รู้สึกอึดอัดแต่อย่างใด ตรงกันข้าม ผมกลับสัมผัส ได้ถึงความอบอุ่นจากสัมพันธภาพแบบครอบครัวที่แน่นแฟ้น สมาชิก ของครอบครัวนั่งล้อมวงสนทนาปราศรัยกัน แม้จะไม่สามารถสื่อสารกับพวกเขา ได้เข้าใจนัก หากเพียงรอยยิ้มที่ปรากฏทางแววตาของพวกเขาเหล่านั้น ก็คือ “สาร” ที่ไม่ต้องการคำอธิบายใด ๆ ถึงโมติวิจิตที่ผมได้รับแบ่งปันอย่างเหลือล้น ในขณะนั้น

(ถนนหน้มนลี่ ๒๕๕๑ : ๓๓)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า เมื่อผู้เขียนพบกับชาวฮ่องกงที่ให้เช่าห้องพัก แม้จะพูดกัน คนละภาษา แต่ก็รู้สึกประทับใจที่ชาวจีนมีโมติวิจิตกับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะกับนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ถนนหน้มนลี่ ผู้เขียนเรวัต อริยกุลชัย มีความเห็นว่าชาวปักกิ่งมีลักษณะ แตกต่างจากชาวเมืองในเมืองอื่น ๆ ความว่า

เมื่อมาสัมผัสกับโครงหน้าแบบชาวปักกิ่งที่มี โหนกมีสันชัดเจน สันจมูกโด่ง ดวงตาเรียวเล็กแต่ลึก พร้อมด้วยรูปร่างที่สูงใหญ่ ความรู้สึกเดิม ที่คุ้นเคยจึงหายไปเป็นปลิดทิ้ง นี่คงเป็นรูปพรรณของผู้คนเชื้อสายมองโกลอยด์ ทางตอนเหนือ

(ถนนหน้มนลี่ ๒๕๕๑ : ๑๐๘)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้เขียนมีความเห็นว่า ชาวปักกิ่งน่าจะเป็นคนเชื้อสายมองโกลอยด์ ทางตอนเหนือ จึงมีหน้าตาสวยงาม รูปหล่อ สูงใหญ่ สะท้อนให้เห็นว่าสาธารณรัฐประชาชนจีน มีประชากรหลายเชื้อสายหลายเผ่าพันธุ์ จึงมีรูปร่างหน้าตาที่ไม่คล้ายคลึงกัน

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ยี่มจิน ผู้เขียนสุเมธ แสงนัมนวล มีความเห็นต่อการให้บริการในภัตตาคารแห่งหนึ่งในนครปักกิ่ง ความว่า

พวกเราก็ไปทานข้าวเย็นที่ภัตตาคารแห่งหนึ่ง ซึ่งเข้าทำดีมาก ภัตตาคารนี้มีเด็กเสิร์ฟและพนักงานมากมายนับร้อย ที่สำคัญ ทุกคนแต่งกายด้วยเครื่องแบบคล้าย ๆ ทหารเรือ ทหารบก ทหารอากาศ ตำรวจและแอร์โฮสเตส เดินขวัคไขว่กันเต็มไปหมด เวลาเข้าไปอยู่ในร้านเหมือนกำลังอยู่ในกองทัพอย่างไอย่างงั้นทีเดียว
(ยี่มจิน. ๒๕๕๑ : ๑๔๐)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า การให้บริการของเด็กเสิร์ฟและพนักงานของภัตตาคารแห่งหนึ่งในนครปักกิ่ง แต่งกายด้วยเครื่องแบบทหาร ตำรวจ และแอร์โฮสเตส แสดงว่าชาวจีนมีกลยุทธ์การขายที่เน้นจุดขายที่ดึงดูดลูกค้าให้เข้ามารับประทานอาหาร ซึ่งจะทำให้มีรายได้ดีและมีกำไรเพิ่มขึ้น

สารคดีท่องเที่ยว เทียวจีน ผู้เขียนวรารห์ วรเวช รู้สึกชื่นชอบการแสดงเปลี่ยนหน้ากากและเขียนแสดงความคิดเห็น ดังความว่า

โชว์เปลี่ยนหน้ากากเป็นการแสดงนานารูปแบบรวมกันแบบวิพิศทัศน์ แต่ที่เด่นและคิดใจมากคือการแสดงตามชื่อที่แจ้งแม้จะรู้ว่าเป็นกลวิธีมีเคล็ดลับในการแสดง พยายามจ้องจับว่าเขาทำอะไรก็ไม่สามารส่งเกตเห็นได้ เพียงผู้ร้ายรำหมุนตัวอย่างรวดเร็ว กลับหันหน้ามาก็เปลี่ยนหน้ากากเป็นสีอื่นไปแล้วและเปลี่ยนได้หลายครั้งนำอัศจรรย์ สุดท้ายคิงหน้ากากออกให้เห็นหน้าผู้แสดง
(เทียวจีน. ๒๕๕๐ : ๒๒๒)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ผู้เขียนมีความรู้สึกอัศจรรย์ใจกับศิลปะการแสดงเปลี่ยนหน้ากาก ซึ่งผู้แสดงจะต้องมีความสามารถและฝึกฝนจนชำนาญ โดยที่เปลี่ยนหน้ากากได้รวดเร็วจนดูไม่ทันว่าใช้วิธีเปลี่ยนหน้ากากอย่างไร

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ยี่มจิน ผู้เขียนสุเมธ แสงนัมนวล รู้สึกประทับใจกับการแสดงกายกรรมของชาวปักกิ่ง ดังความว่า

การแสดงกายกรรมเป็นการแสดงที่มีทั้งความสวยงามและมีความตื่นเต้น ต้องยอมรับว่านักแสดงทั้งชายและหญิงเก่งมาก กระโดดโลดเต้นได้อย่างพร้อมเพรียง บางครั้งก็หวาดเสียว โดยเฉพาะชุดที่ลวดบ่วงไฟหลาย ๆ ชั้น ชุดที่กระโดดจาก เส้นเชือก เส้นหนึ่งไปอีกเส้นหนึ่งที่มีความเร็ว แรง และสูงแถมไม่ใช่กระโดดธรรมดา พวกเล่นกระโดดตีลังกา ทำเอาผู้ดูหัวใจจะวาย
(ยี่มจิน. ๒๕๕๑ : ๑๑๓-๑๑๔)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้เขียนมีความเห็นว่า การแสดงกายกรรมของชาวปักกิ่งมีทั้งศิลปะที่สวยงามและต้องมีความสามารถมาก ต้องฝึกฝนตั้งแต่เด็ก เพื่อให้ยืดหยุ่นและสามารถกระโดดโลดเต้นได้อย่างพร้อมเพรียง กระโดดบนพื้นที่สูงจากเส้นเชือกเส้นหนึ่งไปอีกเส้นหนึ่งอย่างรวดเร็ว ซึ่งไม่ใช่การกระโดดตามธรรมดา แต่เป็นการกระโดดคลั่งก้าด้วย จึงเป็นการแสดงที่น่ามหัศจรรย์ สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง

สรุปว่า สารคดีท่องเที่ยวได้สอดแทรกความคิดเห็นของผู้เขียนที่มีต่อชาวจีนในด้านนิสัยใจคอที่มีไม่ตรีจิตกับนักท่องเที่ยว ลักษณะของชาวจีนที่มีรูปร่างหน้าตาสวยงามแตกต่างจากท้องถิ่นอื่น ๆ ศิลปะการแสดง อาถรรพณ์ การเล่นเกมเปลี่ยนหน้ากากที่สะท้อนวัฒนธรรมของชาวจีน ความคิดเห็นของผู้เขียนเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นถึงสังคมและวัฒนธรรมจีนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งล้วนแต่น่าสนใจ มีความสวยงาม และเป็นความสามารถของคนจีนที่น่าอัศจรรย์ใจ

๓.๔.๓ ความคิดเห็นของผู้เขียนต่อการคมนาคมขนส่ง

ผู้เขียนสารคดีได้เกิดความประทับใจเกี่ยวกับสภาพการคมนาคมขนส่งในประเทศจีน เนื่องจากมีผลต่อสภาพวิถีชีวิตและเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้ประเทศเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ดังเช่น ผู้เขียนเมธาวุฒิ พิรพรวิฑูร ก่อตัวถึง “ถนนคนเดิน” ในสารคดีท่องเที่ยว เรื่อง ย่ำแดนมังกร ภาคพิศดาร ความว่า

ถนนหนานจึงเป็นแหล่งช้อปปิ้งประเภท “ถนนคนเดิน” ที่เจริญและมีชื่อเสียงที่สุดของจีน ถนนสายนี้มีความยาวถึง ๕ กิโลเมตรครึ่ง แต่มีการปิดถนนยาว ๕๐๐ เมตร เพื่อให้คนเดินช้อปปิ้งและพักผ่อนหย่อนใจ สองฝั่งถนนเป็นห้างและร้านค้าน้อยใหญ่เรียงกันไปตลอดถนน รวมประมาณ ๘๐๐ กว่าร้าน มีของขายสารพัด ส่วนใหญ่เป็นเสื้อผ้า เครื่องหนังและของที่ระลึก แม้จะปิดถนนไม่ให้รถเข้ามาวิ่ง แต่ก็มีการไฟฟ้าแบบ “มินิ” คอยวิ่งให้บริการคนที่ปั่นจักรยาน

(ย่ำแดนมังกร ภาคพิศดาร. ๒๕๔๘ : ๒๑๑)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า สภาพของถนนหนานจึงกลายเป็นตลาดการค้าขนาดใหญ่ มีคนมาค้าขายและซื้อสินค้ามากมาย จึงต้องจัดเป็นถนนคนเดิน มีคนมากันคับคั่ง แต่ก็มีการไฟฟ้าขนาดเล็กไว้บริการแก่คนพิการด้วย จึงเป็นแหล่งธุรกิจค้าขายที่มีความเจริญและมีชื่อเสียงมากที่สุดแห่งหนึ่งของจีนที่มีคนเดินช้อปปิ้งมากมาย

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง Unseen China : ฝึกเส้นทางเมืองจีน ผู้เขียนดวงใจมีความคิดเห็นว่า ถนนสายเอกมีความสำคัญต่อชาวฮาร์บิน ดังความว่า

ถนนสายเอกที่ตัดตรงมาจากใจกลางเมืองฮาร์บิน มาสู่คเอาตรงริมแม่น้ำซงฮวาเจียง มีชื่อว่า ถนน Zhongyang Dajie เป็นถนนสายเก่าแก่ ที่มาปรับปรุงใหม่ให้เป็นย่านการค้าชานิคแพง ริมถนนสายนี้มีโรงแรมระดับนานาชาติ ชนิด ๔ ดาว ๕ ดาว หลาย โรงแรม มีห้างสรรพสินค้าขายของแบรนด์เนม ราคาเท่ากับห้างในลอนดอน และปารีสหลายแห่งและมีถนนคนเดิน (walking street) บางช่วงรถผ่านไม่ได้ ซึ่งเป็นที่วางแผงขายของดีราคาถูกมากมายกลางถนน มีการแสดงบนเวทีสนุกสนานในวันหยุดสุดสัปดาห์

(Unseen China : นึกเส้นทางเมืองจีน. ๒๕๕๐ : ๒๘)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าการปรับปรุงถนนสายเอก ทำให้การคมนาคมขนส่งมีความสะดวก และส่งผลให้ธุรกิจการค้าเจริญ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีทั้งโรงแรม ห้างสรรพสินค้า และแผงขายของ ที่สะท้อนให้เห็นสภาพบ้านเมืองและการดำเนินชีวิตของชาวฮาร์บิน

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง ถนนหมื่นลี้ ผู้เขียนเรวัต อริยกุลชัย แสดงความคิดเห็นต่อการใช้พาหนะในท้องถนนในกรุงปักกิ่ง ดังความว่า

จักรยานถือเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของปักกิ่งมาแต่ไหนแต่ไร มันยังคงเป็นพาหนะยอดนิยมคู่กายของคนที่นี่ เมื่อกวาดตามองไปโดยรอบอย่างน้อยจะต้องพบเห็นจักรยานหนึ่งคันวิ่งเข้ามาปรากฏในกรอบสายตาเสมอ

(ถนนหมื่นลี้. ๒๕๕๑ : ๑๑๐)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าผู้เขียนมีความคิดเห็นต่อการใช้จักรยานในนครปักกิ่ง และมีข้อสังเกตว่าเป็นสัญลักษณ์ของนครปักกิ่งที่ยังใช้ในการเดินทางเป็นประจำในแต่ละวัน

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง เรื่องจริงจากจีน ผู้เขียนวิภา อุดมฉันทน์ มีความคิดเห็นต่อการคมนาคมในท้องถนนเมืองกวางโจว ดังความว่า

ถนนในเมืองกวางโจวคิดหุบหนับไม่แพ้กรุงเทพฯ เพราะรถเก๋งเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วจนพื้นที่ถนนขยายตัวไม่ทัน รถเก๋งของเอกชนออกมาวิ่งแข่งกับแท็กซี่ แต่เรากลับรู้สึกว่าการจราจรคล่องตัวขึ้น เพราะมองไปทางไหนเห็นแต่ถนนต่างระดับและทางด่วนลอยฟ้าสร้างขึ้นมารองรับอย่างหนาตา

(เรื่องจริงจากจีน. ๒๕๔๘ : ๓๒)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้เขียนมีความคิดเห็นว่าการใช้รถเป็นพาหนะเดินทางทำให้การจราจรของเมืองกวางโจวคับคั่งมาก ไม่แตกต่างจากถนนในกรุงเทพฯ แต่คิดว่ามีความคล่องตัวที่ดีกว่า เพราะมีถนนต่างระดับและทางด่วนรองรับการจราจรให้สะดวกมากขึ้น

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง เรื่องจริงจากจีน ผู้เขียนวิภา อุดมฉันทน์ มีความคิดเห็นต่อการคมนาคม
ในนครปักกิ่ง ดังความว่า

การจราจรในปักกิ่งนับวันหนาแน่นและติดขัด แต่เพราะเขามีนโยบาย
ที่จะสร้างและขยายผิวถนนมารองรับอยู่เรื่อย ๆ สภาพการจราจรโดยทั่วไป
จึงถือว่ายังดี ไหลได้ค่อนข้างดี ไม่ติดขัดทุกที่ทุกเวลาเหมือนกรุงเทพฯ ของเรา
ในขณะนี้ สาเหตุของการจราจรติดขัดในปักกิ่งมักเกิดจากงานขุดเจาะ
สร้างรถไฟฟ้าใต้ดินและก่อสร้างถนน

(เรื่องจริงจากจีน. ๒๕๔๘ : ๒๕๑)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ผู้เขียนมีความคิดเห็น ว่า แม้ว่าสภาพการจราจร
ของนครปักกิ่งจะคับคั่ง แต่ก็ยังมีความสะดวก เพราะรัฐบาลได้ก่อสร้างและขยายผิวการจราจร
เพื่อรองรับจำนวนรถที่เพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลา ถ้าจะมีการจราจรติดขัดก็มีสาเหตุมาจาก
การขุดเจาะสร้างรถไฟฟ้าใต้ดินเท่านั้น สะท้อนให้เห็นว่า มีการแก้ปัญหาการจราจรตลอดเวลา และ
ได้เพิ่มขนส่งมวลชนมารองรับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นด้วย

สารคดีท่องเที่ยวเรื่อง เรื่องจริงจากจีน ผู้เขียนวิภา อุดมฉันทน์ แสดงความคิดเห็น
ในการปฏิบัติงานของตำรวจจราจร traffic assistant ในนครเซี่ยงไฮ้ ความว่า

เซี่ยงไฮ้เอาจริงเอาจังมากกับฝึคนคนเดินเท้าให้ข้ามถนนอย่างถูกต้อง
ตามหัวมุมถนนและสี่แยกต่าง ๆ จะมีคนใส่ชุดสีเขียวจี๊มาทั้งชายและหญิง
ยืนอยู่จุดละ ๓-๔ คน ดิคป้ายที่อกเสื้อไว้ว่า “traffic assistant” ทำหน้าที่ช่วยควบคุม
การจราจร โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือสอนคนให้รู้จักข้ามถนนตามสัญญาณไฟ
พวกนี้ไม่ใช่ตำรวจ แต่คู่มาก ใครทำผิดจะถูกเป่านกหวีดพร้อมกับชี้หน้า แต่
เวลาหลงทางหรือไม่รู้ทาง พวกนี้จะเป็นเพื่อนบอกทางที่ดี

(เรื่องจริงจากจีน. ๒๕๔๘ : ๕๑)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ผู้เขียนมีความเห็นว่า การปฏิบัติงานของพวกผู้ช่วยจราจร
“traffic assistant” ช่วยในการควบคุมการจราจร ผู้ทำหน้าที่ช่วยจราจรมีความรับผิดชอบ
มีน้ำใจช่วยเหลือคนใช้ถนน จึงทำให้การจราจรไม่ติดขัด และเป็นการฝึกให้คนใช้ถนนมี
ระเบียบวินัยไม่ทำผิดกฎหมายหรือทำให้คนอื่นเดือดร้อนอีกด้วย

สรุปว่า สารคดีท่องเที่ยวได้ถ่ายทอดความคิดเห็น ข้อสังเกตตามที่พบเห็นในการเดินทาง
แม้ว่าจะมีรถจำนวนมาก แต่รัฐบาลก็สร้างถนนมารองรับการจราจรอย่างพอเพียง นอกจากนี้
การใช้พาหนะบนท้องถนน มีทั้งรถจักรยาน รถจักรยานยนต์ และรถยนต์ที่ขับขึ้นอย่างเป็นระเบียบ
รวมทั้งมีผู้ช่วยจราจรช่วยอำนวยความสะดวกในการขับขี่ในท้องถนน และมีการสร้างรถขนส่ง
มวลชนที่สามารถขนส่งคนได้จำนวนมาก ซึ่งส่งผลให้สภาพชีวิต สังคม และเศรษฐกิจ

ของแต่ละท้องถิ่นเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว

สรุปได้ว่าสารคดีท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาชนจีนมีเนื้อหาที่น่าสนใจ ให้ความรู้ และประสบการณ์ในการเดินทางท่องเที่ยว ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่ให้ความรู้ ในด้านต่าง ๆ และการนำเสนอความคิดเห็นของผู้เขียนที่มีต่อสภาพบ้านเมือง ผู้คนและการคมนาคม ขนส่ง โดยเนื้อหาของสารคดีท่องเที่ยวแต่ละเรื่องสะท้อนให้เห็นสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ของสาธารณรัฐประชาชนจีนตามทรรศนะของผู้เขียนแต่ละคน ซึ่งจะเลือกสรรสิ่งที่มีความสำคัญ หรือมีข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวตามความสนใจหรือวัตถุประสงค์ในการเดินทาง ท่องเที่ยว ทำให้สารคดีท่องเที่ยวมีเนื้อหาเกี่ยวกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีความสมบูรณ์ และมีคุณค่าต่อผู้อ่าน ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว หากมีโอกาสเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยว ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อไปด้วย

